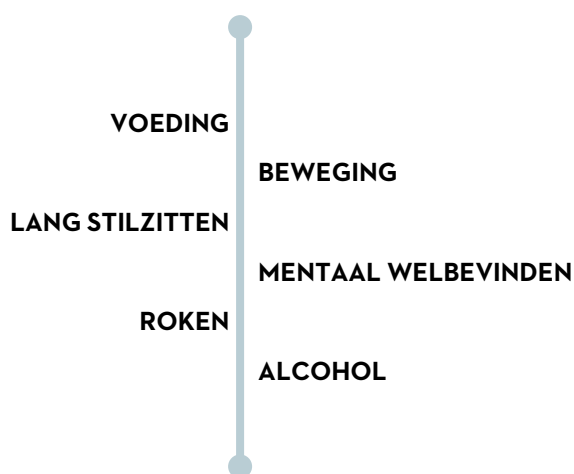

DE PREVENTIEPEILING IN DE KINDEROPVANG VAN SCHOOLGAANDE KINDEREN 2022

RAPPORT THEMATISCH PREVENTIEF GEZONDHEIDSBELEID

VAN WIE GAAT DIT RAPPORT UIT?

De Preventiepeiling wordt uitgevoerd door het [Vlaams Instituut Gezond Leven vzw](#), in opdracht van het [Departement Zorg](#).

In samenwerking met:

- het Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere drugs (VAD)
- het Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen (EVV)
- het Vlaams Instituut Mondgezondheid (Gezonde Mond)
- de Vlaamse lokale gezondheidsoverleggen (Logo's)

VOOR WIE IS DIT RAPPORT BEDOELD?

Dit rapport is bedoeld voor al wie de volledige resultaten van de Preventiepeiling in de kinderopvang van schoolgaande kinderen wil raadplegen.

Wie nuttige tips wil en links naar ondersteuningsmaterialen en methodieken om zelf mee aan de slag te gaan, kan de [inspiratiegids](#) voor een kwaliteitsvol preventief gezondheidsbeleid in de kinderopvang van schoolgaande kinderen raadplegen.

HOE IS DIT RAPPORT OPGEBOUWD?

In dit rapport bespreken we de resultaten van het 'thematische' preventieve gezondheidsbeleid in de kinderopvang van schoolgaande kinderen. Het rapport is opgebouwd rond de gezondheidsthema's die bevestigd worden in de Preventiepeiling.

Per gezondheidsthema vind je:

- een overzicht van de kwaliteitscriteria voor een preventief gezondheidsbeleid
- een bespreking van de resultaten voor de kwaliteitscriteria
- waar mogelijk, een vergelijking met de resultaten van de vorige editie (2019)

In de bijlage van het rapport kunnen de resultaten van de vragen die niet gelinkt zijn aan een kwaliteitscriterium teruggevonden worden per gezondheidsthema.

INHOUD

INLEIDING	5
Wat is de preventiepeiling?	6
Methodologie.....	10
VOEDING	15
Kwaliteitscriteria	16
Resultaten	17
Samenvatting	24
BEWEGING	26
Kwaliteitscriteria	27
Resultaten	28
Samenvatting	36
LANG STILZITTEN	38
Kwaliteitscriteria	39
Resultaten	40
Samenvatting	45
MENTAAL WELBEVINDEN	47
Kwaliteitscriteria	48
Resultaten	50
Samenvatting	56
ROKEN	58
Kwaliteitscriteria	59
Resultaten	60
Samenvatting	67
ALCOHOL	69
Kwaliteitscriteria	70
Resultaten	71
Samenvatting	75

BIJLAGEN	77
Bijlage 1. De impact van COVID-19	78
Bijlage 2. Resultaten extra vragen	82
COLOFON.....	91

INLEIDING

WAT IS DE PREVENTIEPEILING?

De **Preventiepeiling** (vroeger: indicatorenbevraging) is een driejaarlijkse vragenlijststudie die peilt naar het **preventieve gezondheidsbeleid** in scholen, ondernemingen, steden en gemeenten, kinderopvanginitiatieven en zorg- en welzijnsinstellingen in Vlaanderen en Brussel. Met de vragenlijst monitoren we in deze 'settings' hoe(veel) de organisaties, instellingen en voorzieningen inzetten op verschillende **preventieve gezondheidsthema's** (bv. voeding, beweging, mentaal welbevinden, ...) en hoe ze ervoor zorgen dat hun beleid succesvol is. Zo krijgen overheden (bv. Vlaams, ook over de beleidsdomeinen heen, en lokaal), de

preventieve gezondheidssector en de organisaties uit de setting zelf (bv. de kinderopvanginitiatieven) een zicht op de stand van zaken en evoluties.

Het Vlaams Instituut Gezond Leven vzw voert de Preventiepeiling uit in opdracht van het Departement Zorg en in samenwerking met verschillende partners: het Vlaams Expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD), het Expertisecentrum Val- en Fractuurpreventie Vlaanderen (EVV), het Vlaams Instituut Mondgezondheid (Gezonde Mond) en de Vlaamse Lokale Gezondheidsoverleggen (Logo's).

5 SETTINGS, 12 BEVRAGINGEN

De Preventiepeiling wordt afgenomen in 5 hoofdsettings, die in sommige gevallen bestaan uit meerdere subsettings. In totaal worden er 12 verschillende vragenlijsten opgesteld, telkens specifiek gericht op 1 van de bevraagde (sub)settings.

Onderwijs

- Basisonderwijs
- Secundair onderwijs
- Hoger onderwijs

Werk

Lokale besturen

Zorg en welzijn

- Lokale dienstencentra
 - Jeugdhulp
 - Ouderenzorg
- Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW)
- Voorzieningen voor personen met een handicap

Kinderopvang

- Voor baby's en peuters
- Voor schoolgaande kinderen

2 LUIKEN

De Preventiepeiling bestaat uit 2 luiken: het thematisch luik en het algemeen luik. Sinds deze editie zijn deze luiken opgesplitst in 2 aparte bevestigingen die op een verschillend moment afgenomen worden.

Thematisch luik

In het thematisch deel peilen we naar hoe(veel) de settings inzetten op de volgende gezondheidsthema's: voeding, beweging, lang stilzitten, mentaal welbevinden, alcohol, illegale drugs, valpreventie en mondgezondheid. Dit zijn de gezondheidsthema's die opgenomen zijn in de [Vlaamse gezondheidsdoelstelling](#) 'De Vlaming leeft gezonder in 2025'.

Niet alle thema's worden in elke setting bevestigd. Per setting werd nagegaan welke thema's relevant zijn voor de doelgroep binnen elke setting. In de Preventiepeiling in de kinderopvang van schoolgaande kinderen bevestigden we alle

thema's, behalve illegale drugs, valpreventie en mondgezondheid.

Dit rapport geeft de resultaten weer van de thematische bevestiging.

Binnen elk thema worden er vragen gesteld die betrekking hebben op 1 van de [4 preventiestrategieën](#) die een organisatie kan toepassen in haar acties, en die als basis dienen voor het preventieve gezondheidsbeleid rond elk thema.

Binnen elk gezondheidsthema is de set vragen opgebouwd rond een aantal criteria voor een kwaliteitsvol preventief gezondheidsbeleid. Deze kwaliteitscriteria vatten samen welke initiatieven, maatregelen en faciliteiten deel uitmaken van een kwaliteitsvol preventief beleid voor het betreffende thema.

Algemeen luik

In het algemeen luik van de Preventiepeiling kijken we naar het algemene preventieve gezondheidsbeleid. De kwaliteit daarvan schatten we in aan de hand van een aantal [succesfactoren](#), bv. deskundigheid, communicatie, samenwerking, tijd en middelen. Zet je als kinderopvang in op meerdere succesfactoren, dan verhoog je de kans dat je gezondheidsbeleid goed in elkaar zit.

Het algemeen deel van de bevestiging in de kinderopvang van schoolgaande kinderen wordt afgenomen eind 2023.

De resultaten van het algemeen deel worden gepubliceerd in een apart rapport, terug te vinden op www.preventiepeiling.be.

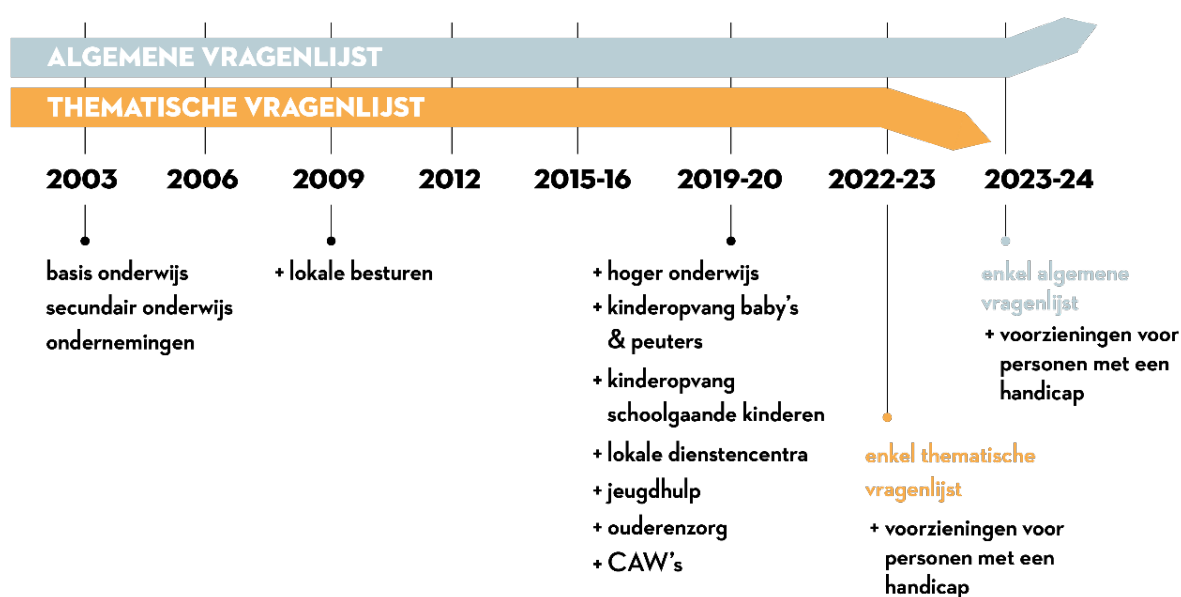
EVOLUTIE SINDS 2003

De Preventiepeiling is geen eenmalige bevraging maar wordt sinds 2003 ongeveer driejaarlijks herhaald. Bij de eerste editie in 2003 werden er 3 verschillende settings bevraagd.

Ondertussen zijn we toe aan de 7de editie en onderzoeken we het preventieve gezondheidsbeleid in 5 hoofdsettings, met een aantal subsettings (goed voor in totaal 12 bevragingen). De subsetting 'voorzieningen voor personen met een handicap' wordt in 2023/2024 voor het eerst bevraagd. Voor de kinderopvang van

schoolgaande kinderen was dit de 2de editie van de Preventiepeiling.

De voorbije edities peilden we in 1 vragenlijst zowel naar het thematische gezondheidsbeleid als naar het algemene gezondheidsbeleid. Vanaf de huidige editie is de vragenlijst opgesplitst in 2 meetpunten: het thematische gezondheidsbeleid wordt bevraagd in 2022-2023 en het algemene gezondheidsbeleid in 2023-2024.

2 DOELSTELLINGEN

Doelstelling 1: Het preventieve gezondheidsbeleid in Vlaanderen monitoren

De Vlaamse overheid gebruikt de resultaten van de Preventiepeiling om de realisatie van de gezondheidsdoelstelling 'De Vlaming leeft gezonder in 2025' te monitoren. Op basis van de resultaten kan de overheid bovendien haar eigen preventieve gezondheidsbeleid gericht verder uitwerken en de nodige acties ondernemen.

Ook voor de preventieve gezondheidssector zijn de resultaten een leidraad om mee aan de slag te gaan. Ze kunnen helpen om prioriteiten te stellen en acties te bepalen.

Doelstelling 2: Actoren uit de settings informeren, inspireren en inzichten bieden

Met de Preventiepeiling wil het Vlaams Instituut Gezond Leven vzw ook alle betrokken actoren uit de verschillende settings informeren over de kwaliteit van, en werkpunten voor, het preventieve gezondheidsbeleid van de hogeroponderwijsinstellingen.

De resultaten bieden inzicht in wat al goed loopt en wat nog beter kan. Organisaties die aan de slag willen gaan met hun preventieve gezondheidsbeleid, kunnen bij de Vlaamse Logo's, het Vlaams Instituut Gezond Leven vzw, het Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs, het Vlaams Instituut Mondgezondheid en het Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen terecht voor informatie, ondersteunend materiaal en vorming.

METHODOLOGIE

OPZET EN UITVOERING

De vragenlijst van 2019 vormde de basis voor de opmaak van de vragenlijst van 2022. Deze werd in 3 stappen geoptimaliseerd door de verantwoordelijke Preventiepeilingmedewerker. Verschillende soorten experts waren hierbij betrokken: thema-experten voeding, beweging, lang stilzitten, roken en mentaal welbevinden (vanuit het Vlaams Instituut Gezond Leven vzw) en een thema-expert alcohol (vanuit het Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs - VAD), en relevante partners van de setting zelf (Opgroeien, Mentees vzw, VGC, VVSG).

FASE 1 Kwaliteitscriteria voor een thematisch preventief gezondheidsbeleid

In een eerste fase formuleerden de thema-experten kwaliteitscriteria voor elk gezondheidsthema binnen de Preventiepeiling voor de kinderopvang van schoolgaande kinderen. Deze kwaliteitscriteria omvatten de **meest effectieve manieren** voor kinderopvanginitiatieven om in te zetten op de thema's voeding, beweging, lang stilzitten, mentaal welbevinden, roken en alcohol naar de kinderen toe. Ze zijn gebaseerd op bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek en praktijkervaring.

Met de kwaliteitscriteria voor een thematisch preventief gezondheidsbeleid slaat de Preventiepeiling in deze editie een nieuwe weg in. Waar in voorgaande edities de kwaliteit van de verschillende preventieve acties in de vragenlijst werd beoordeeld via een puntensysteem, wordt nu gekozen voor een beknopte en heldere set van kwaliteitscriteria waaraan opvanginitiatieven wel of niet voldoen. Met de introductie van de kwaliteitscriteria bieden we een wetenschappelijk onderbouwde, transparante en eenduidige manier om de kwaliteit van het preventieve beleid voor elk gezondheidsthema te onderzoeken en te rapporteren.

De kwaliteitscriteria werden als maatstaf gehanteerd om de bestaande vragenlijst in te korten en te optimaliseren. Ze zorgden namelijk voor een duidelijker onderscheid tussen de *must-know*-vragen (= vragen die rechtstreeks gelinkt zijn aan een kwaliteitskwaliteitscriterium) en *nice-to-know*-vragen (= bijvragen of specifieke vragen om bepaalde zaken meer in detail in kaart te brengen). In het rapport ligt de focus op de bespreking van de kwaliteitscriteria en de antwoorden op de bijhorende *must-know*-vragen. De antwoorden op de *nice-to-know*-vragen geven we weer in de

BIJLAGEN.

FASE 2 Feedback stakeholders uit de setting

In de tweede fase werden de kwaliteitscriteria en de bijhorende vragen en antwoordopties afgetoetst met stakeholders en partners van kinderopvanginitiatieven voor schoolgaande kinderen, namelijk met Opgroeien, Mentees vzw, VGC en VVSG. We vroegen hen om vanuit hun voeling en ervaring met kinderopvanginitiatieven feedback te geven op de haalbaarheid van de opgestelde kwaliteitscriteria en de mate waarin deze in lijn zijn met de dagdagelijkse realiteit van de kinderopvang van schoolgaande kinderen.

FASE 3 Terugkoppeling naar thema-experten en vragenlijst finaliseren

In de derde en laatste fase koppelden we de feedback van de stakeholders en partners terug naar de thema-experten. Vervolgens werden de criteria en de bijhorende vragen gefinaliseerd. Hierbij werd een evenwicht gezocht tussen de vragen niet te veel aanpassen met oog op vergelijkbaarheid met de vorige editie (2019), maar wel aanpassen wanneer dit de kwaliteit van de bevroegde informatie ten goede kwam.

Als gevolg van de optimalisatie van de vragenlijst van 2022 zijn niet alle vragen hetzelfde gebleven, waardoor niet alle vragen uit deze editie vergelijkbaar zijn met de vorige editie (2019). Bij de beschrijving van de resultaten halen we telkens aan wanneer de vergelijking met de vorige editie niet mogelijk was.

Uitnodiging en herinneringsmails

Alle 986 Vlaamse kinderopvanginitiatieven voor schoolgaande kinderen (in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) werden via e-mail uitgenodigd om deel te nemen aan de Preventiepeiling. De contactgegevens van elke kinderopvang alsook enkele demografische gegevens, zoals opvangtype en aantal opvangplaatsen, zijn vrij te raadplegen in de online **Kinderopvangzoeker** die Opgroeien beheert.

De vragenlijst stond open van 7 september 2022 tot 17 februari 2023. In deze periode werden er 3 herinneringsmails verstuurd naar alle opvanginitiatieven die de vragenlijst nog niet of slechts gedeeltelijk hadden ingevuld. Daarnaast werd een Facebook- en Instagramcampagne opgezet en maakten een groot aantal partners de bevraging mee bekend in hun nieuwsbrief en op sociale media.

Respons

75 kinderopvanginitiatieven vulden de vragenlijst volledig in (8%). Het eerste thema – *voeding* – werd door 85 opvanginitiatieven volledig ingevuld (9%). Doorheen de vragenlijst zijn er 10 respondenten (12%) uitgevallen. **Grafiek 1** toont voor elk thema het aantal respondenten dat alle vragen volledig invulde. Vorige editie (2019) was het responspercentage iets hoger (10%).

We gingen na in welke mate de deelnemende groep opvanginitiatieven de totale populatie weerspiegelt op een aantal identificatiekenmerken¹. Voor 2 van de 3 kenmerken (opvangtype en provincie) komt de verdeling niet overeen met die van de populatie. Voor meer details, zie **settingkenmerken van de deelnemende kinderopvanginitiatieven** (p. 12).

Invulprocedure

Aan de hand van een infographic in de uitnodigingsmail en op de startpagina van de bevraging, kregen de deelnemers een overzicht van wie de bevraging het best kon invullen, welke documenten van pas konden komen bij het invullen, welke personen of diensten konden helpen en hoelang het invullen zou duren.

Daarnaast gaven we informatie over het feit dat alle antwoorden anoniem verwerkt worden, over de mogelijkheid om de vragenlijst tussendoor te pauzeren en over de FAQ-pagina voor deelnemers die nog bijkomende vragen hadden over de Preventiepeiling.

Interpretatie van de resultaten

Dit rapport geeft de resultaten van 2022 weer en vergelijkt bepaalde bevindingen met de resultaten van 2019. Bij het vergelijken van de data werden geen statistische analyses uitgevoerd². Er werd voor gekozen om van een daling of stijging te spreken zodra het verschil 5% of meer bedroeg. Hierbij is het dus niet uit te

sluiten dat het verschil op het toeval berust.

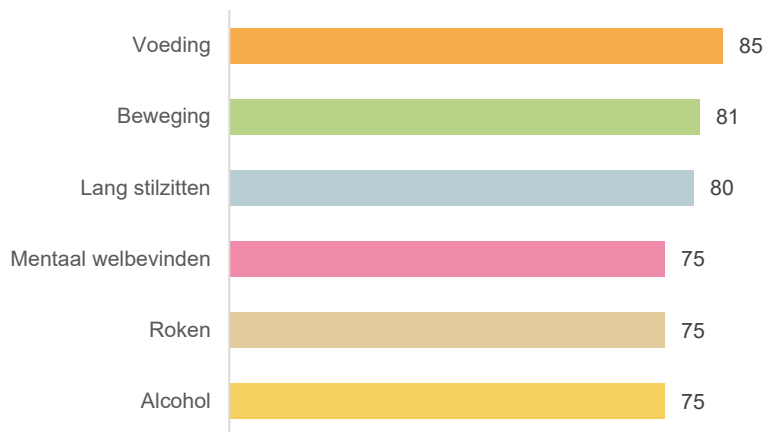
Omdat de volledige populatie kinderopvanginitiatieven uitgenodigd werd om deel te nemen aan de bevraging (=populatiebevraging) kan de minimale respons-grootte niet statistisch berekend worden zoals bij een steekproefbevraging. We kunnen wel besluiten dat het responspercentage relatief laag is, net als vorige editie (8% vs. 10% in 2019). Daarnaast zijn de kenmerken opvangtype en provincie niet goed vertegenwoordigd in de groep respondenten. De resultaten mogen dus niet veralgemeend worden naar de volledige populatie kinderopvanginitiatieven en vergelijkingen tussen de 2 edities doorheen dit rapport moeten met de nodige omzichtigheid benaderd worden.

¹ Chi-kwadraat testen werden uitgevoerd om de verdeling in de groep respondenten te vergelijken met die in de populatie.

² Er zijn meerdere redenen waarom er geen statistische analyses uitgevoerd werden. Ten eerste is het klassieke arsenaal aan statistische tests bedoeld voor data van steekproefbevestigingen, en niet geschikt voor het analyses van de resultaten van populatiebevestigingen. Bovendien zijn de meeste tests bedoeld voor ofwel cross-sectionele

studies (= 2 groepen met verschillende respondenten vergelijken) ofwel longitudinale studies (= dezelfde groep respondenten doorheen de tijd volgen). In het geval van de Preventiepeiling in de kinderopvang van baby's en peuters is er een gedeelde overlap tussen de 2 edities, waardoor het noch om een zuiver cross-sectioneel noch om een zuiver longitudinaal onderzoek gaat.

1 Aantal kinderopvanginitiatieven dat de vragenlijst invulde, per thema

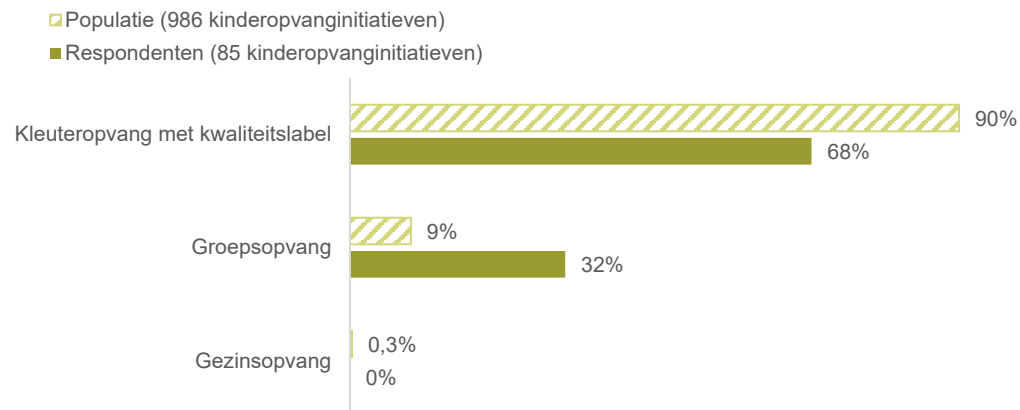

SETTINGKENMERKEN VAN DE DEELNEMENDE KINDEROPVANGINITIATIEVEN

Opvangtype

Het aandeel kinderopvanginitiatieven van het type groepsopvang is oververtegenwoordigd in de groep respondenten (32% vs. 9% in de populatie), terwijl het aandeel kinderopvanginitiatieven van het type kleuteropvang met kwaliteitslabel ondervertegenwoordigd is (68% vs. 90% in de populatie). **Op het vlak van opvangtype is de groep respondenten dus geen weerspiegeling van de populatie.**

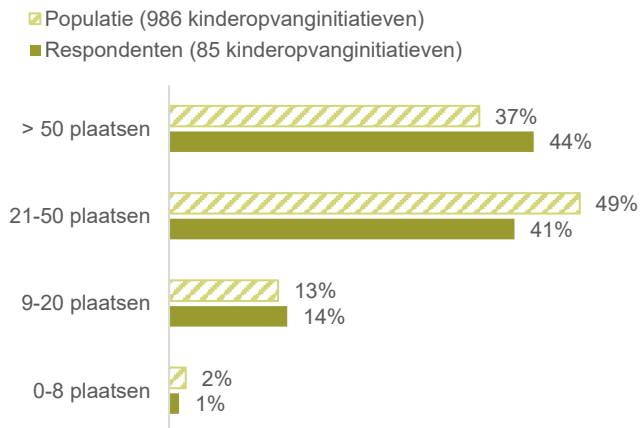
2 Verdeling van opvangtype in de populatie vs. in de groep respondenten

Aantal opvangplaatsen

De 4 categorieën van aantal opvangplaatsen van de kinderopvanginitiatieven zijn gelijkaardig vertegenwoordigd in de groep respondenten in vergelijking met de populatie. **De verdeling van het aantal opvangplaatsen in de populatie is dus evenredig weerspiegeld in de groep respondenten.**

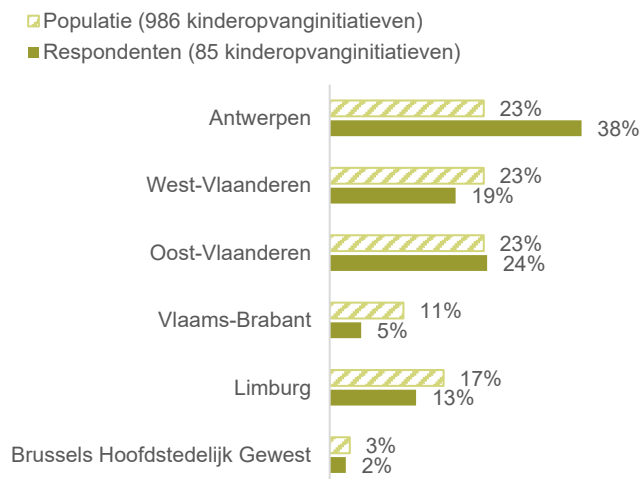
3 Verdeling van het aantal opvangplaatsen in de populatie vs. in de groep respondenten

Provincie

Het aandeel kinderopvanginitiatieven uit de provincie Antwerpen is oververtegenwoordigd (38% vs. 23% in de populatie), terwijl het aandeel kinderopvanginitiatieven uit de provincie Vlaams-Brabant ondervertegenwoordigd is (5% vs. 17% in de populatie). **Voor de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant is de groep respondenten dus geen weerspiegeling van de populatie.**

4 Verdeling provincies in de populatie vs. in de groep respondenten

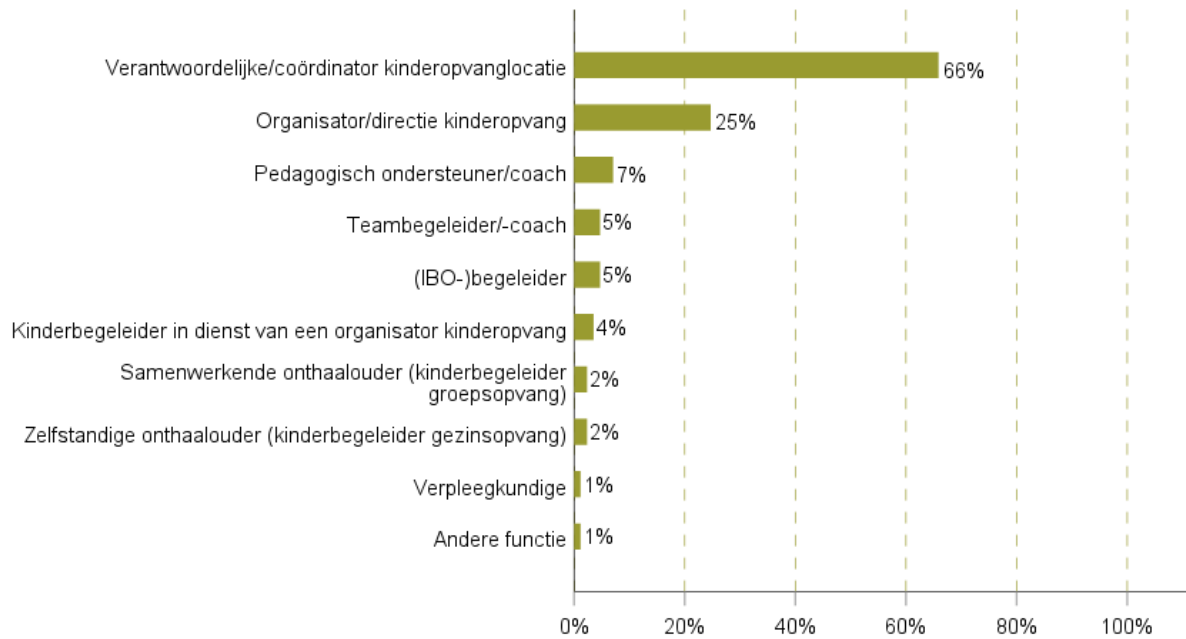
*De bovenstaande grafieken geven de verdeling van de settingkenmerken weer in de grootste groep respondenten, namelijk alle respondenten die het eerste thema van de vragenlijst (voeding) volledig hebben ingevuld. De verdeling van de kenmerken blijft nagenoeg hetzelfde voor de kleinere groepen respondenten die de volgende thema's volledig ingevuld hebben.

FUNCTIE VAN DE INVULLERS

De meest voorkomende functies bij de respondenten zijn verantwoordelijke/coördinator van de kinderopvanglocatie (66%) en organisator/directie (25%).

5 Wat is jouw functie binnen jouw kinderopvang?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 85

VOEDING

85

DEELNEMENDE
KINDEROPVANGINIA-
TIEVEN

KWALITEITSCRITERIA

1 (Kraan)water wordt dagelijks aangeboden.

2 Ongezonde dranken worden enkel bij speciale gelegenheden of nooit aangeboden.

*Dit zijn: gezoete melk (bv. chocolademelk) of gezoete calciumverrijkte sojadrink, (versgeperst) fruitsap en -nectars (bv. Capri-Sun), light of zero frisdranken en gesuikerde frisdranken.

3 Er wordt minstens 1 van volgende initiatieven genomen om gezonde tussendoortjes te stimuleren:

1. Zelf uitsluitend gezonde tussendoortjes aanbieden (bv. fruit, groenten, ongezoete yoghurt natuur of alternatief op basis van soja of een graanproduct).
2. Zelf tussendoortjes aanbieden, zowel gezond als ongezond, en de kinderen stimuleren om te kiezen voor de gezonde opties in het aanbod (bv. gezonde opties aantrekkelijk presenteren, meer gezond dan ongezond aanbod).
3. De ouders actief aanmoedigen om gezonde tussendoortjes mee te geven.
4. Het meegeven van ongezonde tussendoortjes verbieden (bv. koeken, wafels, cakes, zoute snacks en gezoete melkproducten of sojaproducten).

4 Er wordt minstens 1 van volgende initiatieven genomen om gezonde voeding te stimuleren:

1. De kinderen actief aanmoedigen om voldoende te drinken.
2. Het gezonde voorbeeld geven in het bijzijn van de kinderen en de ouders (bv. water drinken, gezonde tussendoortjes eten).
3. De ouders actief aanmoedigen om gezonde traktaties mee te geven bij speciale gelegenheden, zoals verjaardagen of afscheid van kinderen (bv. voorkeur voor fruit of groenten; producten die niet te vet, zout of zoet zijn, zoals rozijntjes, of een klein speelgoedje in plaats van voeding).

5 Er zijn mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels* met de ouders over het stimuleren van gezonde voeding

*bv. over het verbieden van ongezonde traktaties, rond het meegeven van (on)gezonde tussendoortjes

6 Minstens 1 van volgende taken worden opgenomen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond gezonde voeding:

1. Afspraken hebben voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond gezonde voeding.
2. Het probleem en de aanpak ervan bespreken met de verantwoordelijke en/of het team.
3. Zelf advies inwinnen bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, diëtist, ondersteuningsnetwerk kinderopvang).
4. De ouders doorverwijzen naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, Kind en Gezin).
5. In overleg met de ouders de begeleiding afstemmen op de noden van het kind.

RESULTATEN

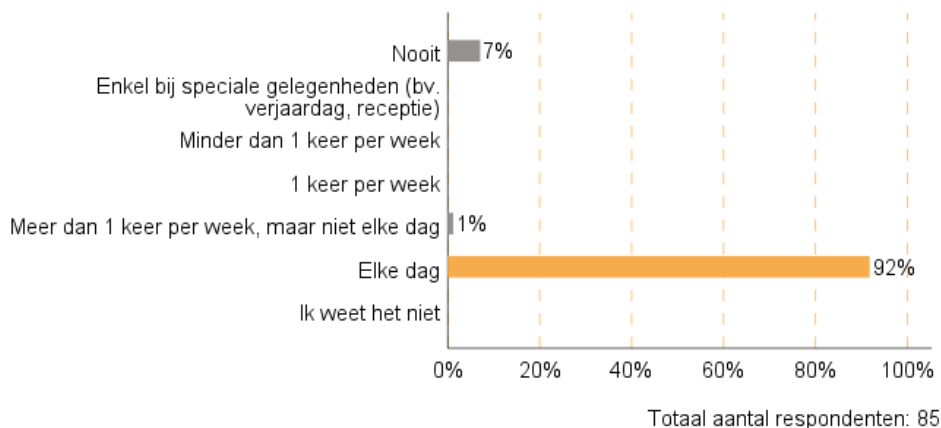
KWALITEITSCRITERIUM 1. (KRAAN)WATER WORDT DAGELIJKS AANGEBODEN

- ✓ 2022: 92% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 98% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- ↓ We zien een daling met 6% ten opzichte van 2019.

In 2019 bood 98% van de kinderopvanginitiatieven dagelijks water aan, in 2022 zien we dat dit bij 92% het geval is. Toen gaf 1% aan dit nooit aan te bieden, ten opzichte van 7% deze editie. Belangrijk om op te merken is dat er in 2019 gepeild werd naar het aanbieden van 'gratis water' in plaats van '(kraan)water'.

6 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang (kraan)water aan?

De respondent kon één antwoord selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 2. ONGEZONDE DRANKEN* WORDEN ENKEL BIJ SPECIALE GELEGENHEDEN OF NOOIT AANGEBODEN

*Dit zijn: (versgeperst) fruitsap en -nectars, gezoete melk, licht of zero frisdranken en gesuikerde frisdranken.

- ✓ 2022: 88% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 75% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- ↑ We zien een stijging met 13% ten opzichte van 2019.

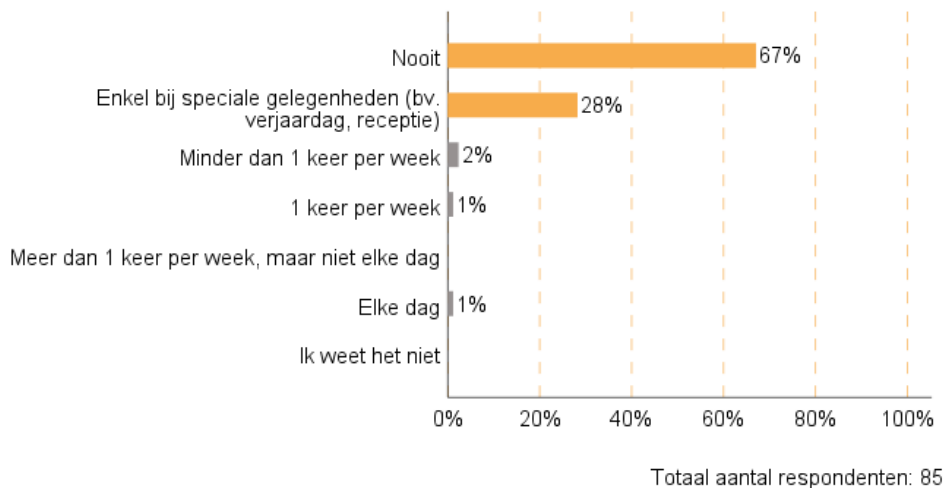
88% van de kinderopvanginitiatieven biedt enkel bij speciale gelegenheden of nooit ongezonde dranken aan. In de vorige editie was dit bij 75% het geval. Van de 4 types ongezonde dranken zien we dat fruitsap en -nectars, gezoete melk en gesuikerde frisdranken bij meer opvanginitiatieven met een lagere frequentie aangeboden worden in vergelijking met de vorige editie. De mate waarin licht- en zero frisdranken aangeboden worden, is hetzelfde gebleven.

(VERSGEPERST) FRUITSAP EN -NECTARS

Ten opzichte van 2019 is het aandeel kinderopvanginitiatieven dat nooit (versgeperst) fruitsap en -nectars aanbiedt stabiel gebleven (67%). Het aandeel dat dit enkel bij speciale gelegenheden aanbiedt, is toegenomen (28% vs. 21% in 2019). In vorige editie peilden we uitsluitend naar het aanbod van (versgeperst) fruitsap in plaats van (versgeperst) fruitsap én -nectars.

7 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang (versgeperst) fruitsap en -nectars (bv. Capri-Sun) aan?

De respondent kon één antwoord selecteren.

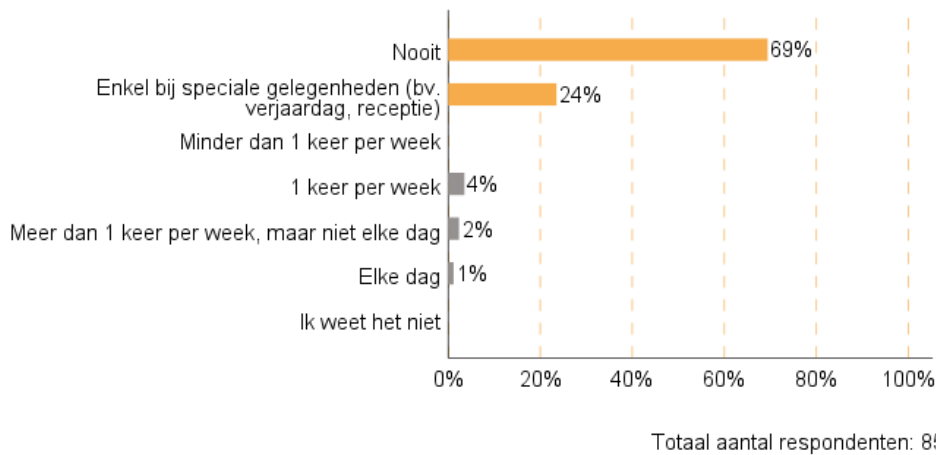

GEZOETE MELK OF GEZOETE CALCIUMVERRIJKTE SOJADRANK

Het aandeel kinderopvanginitiatieven dat nooit gezoete melk of gezoete calciumverrijkte sojadrink aanbiedt, is stabiel gebleven in vergelijking met vorige editie (69% vs. 71% in 2019). Nu zien we wel een grotere groep die dit enkel bij speciale gelegenheden voorziet (24% vs. 8% in 2019), terwijl het in 2019 bij meer initiatieven frequenter werd aangeboden.

8 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang gezoete melk (bv. chocolademelk) of gezoete calciumverrijkte sojadrink aan?

De respondent kon één antwoord selecteren.

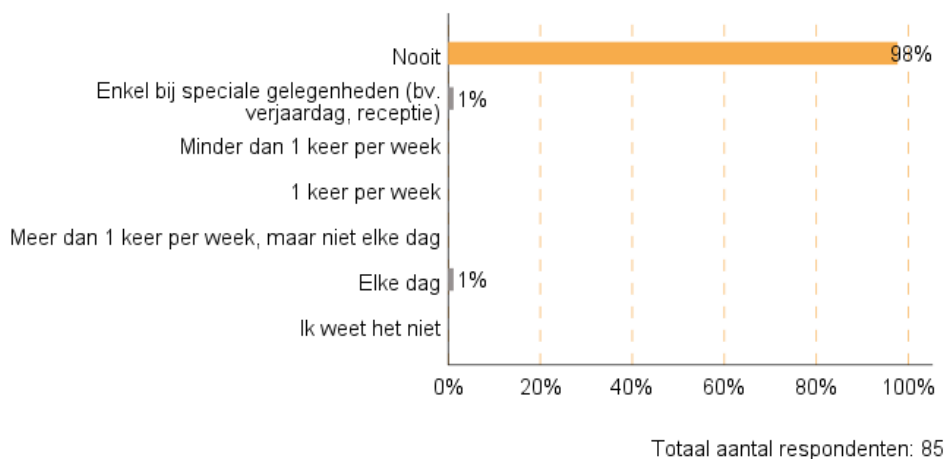

LIGHT OF ZERO FRISDRANKEN

Net als bij de vorige editie geeft quasi elke kinderopvang aan dat ze nooit light of zero frisdranken aanbieden (98% vs. 96% in 2019).

9 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang light of zero frisdranken aan?

De respondent kon één antwoord selecteren.

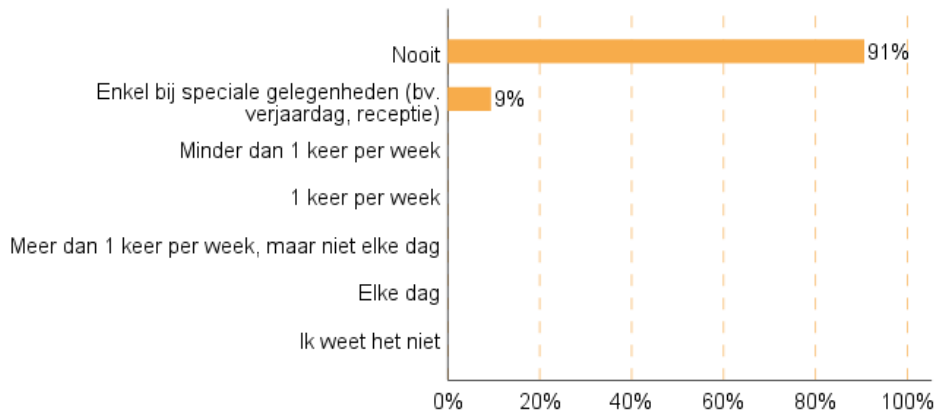

GESUIKERDE FRISDRANKEN

Het aandeel kinderopvanginitiatieven waar gesuikerde frisdranken nooit worden aangeboden, is toegenomen in vergelijking met de vorige editie (91% vs. 85% in 2019). Het aandeel waar deze enkel bij speciale gelegenheden worden aangeboden, is gedaald (9% vs. 14% in 2019).

10 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang gesuikerde frisdranken aan?

De respondent kon één antwoord selecteren.

Totaal aantal respondenten: 85

KWALITEITSCRITERIUM 3. ER WORDT MINSTENS 1 INITIATIEF GENOMEN OM GEZONDE TUSSENDOORTJES TE STIMULEREN

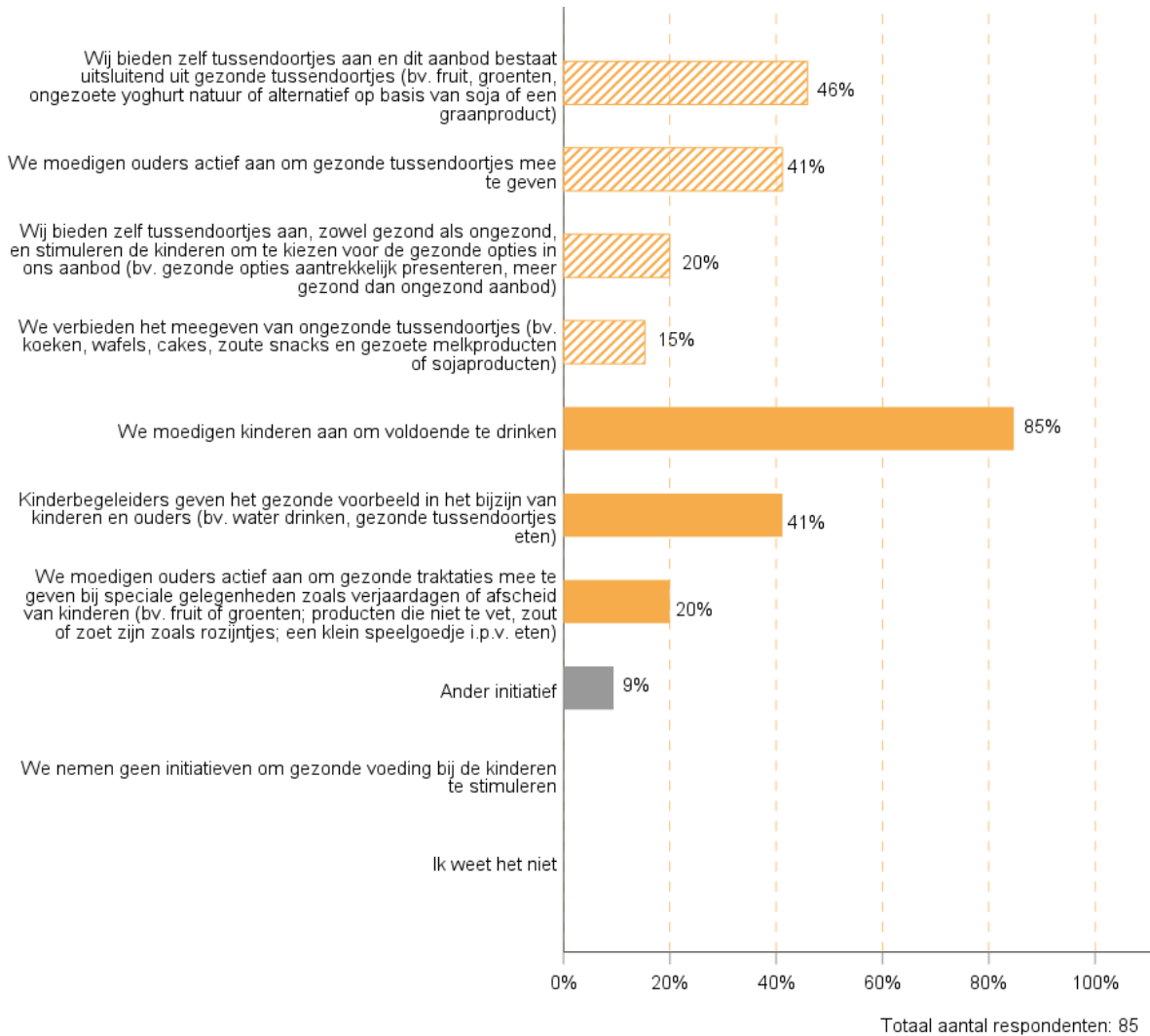
- ✓ 2022: 92% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- × 2019: omwille van andere antwoordopties³ is dit kwaliteitscriterium niet toepasbaar op de data van de vorige editie.

9 op de 10 kinderopvanginitiatieven nemen minstens 1 initiatief om gezonde tussendoortjes te stimuleren (zie de gearceerde balkjes in [grafiek 11](#)). Het meest genomen initiatief – door ongeveer de helft van de opvanginitiatieven (46%) – is uitsluitend gezonde tussendoortjes opnemen in het aanbod (bv. fruit, groenten, ongezoete yoghurt natuur of alternatief op basis van soja of een graanproduct). In 2019 nam 37% dit initiatief. Hier zien we dus een positieve evolutie. Het tweede meest genomen initiatief is de ouders actief aanmoedigen om gezonde tussendoortjes mee te geven (41%).

³ Bevraagde antwoordopties m.b.t. tussendoortjes in 2019 waren: (1) we verbieden vette, gesuikerde, zoutrijke tussendoortjes (bv. koeken met chocolade of chips); (2) we bieden enkel gezonde tussendoortjes aan; (3) we moedigen gezonde dranken en tussendoortjes actief aan (bv. een vast fruitmoment).

11 Welke initiatieven neemt jouw kinderopvang om gezonde voeding bij de kinderen te stimuleren?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 4. ER WORDT MINSTENS 1 INITIATIEF GENOMEN OM GEZONDE VOEDING TE STIMULEREN

- ✓ 2022: 88% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 95% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- ↓ We zien een daling met 7% ten opzichte van de vorige editie.

Bijna 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven neemt minstens 1 initiatief om gezonde voeding te stimuleren (zie de volle oranje balkjes in **grafiek 11** bij kwaliteitscriterium 3). Dat is minder dan in 2019 (95%).

In vergelijking met de vorige editie is de volgorde van meest genomen initiatieven om gezonde voeding te stimuleren hetzelfde gebleven. We zien wel een daling bij elk initiatief: (1) kinderen aanmoedigen om voldoende water te drinken (85 vs. 96% in 2019); (2) het gezonde voorbeeld geven in het bijzijn van de kinderen (41 vs. 65% in 2019); en (3) de ouders aanmoedigen om gezonde traktaties mee te geven bij speciale gelegenheden (20% vs. 29% in 2019).

KWALITEITSCRITERIUM 5. ER ZIJN MONDELINGE OF SCHRIFTELIJKE AFSPRAKEN EN/OF REGELS MET DE OUDERS OVER HET STIMULEREN VAN GEZONDE VOEDING

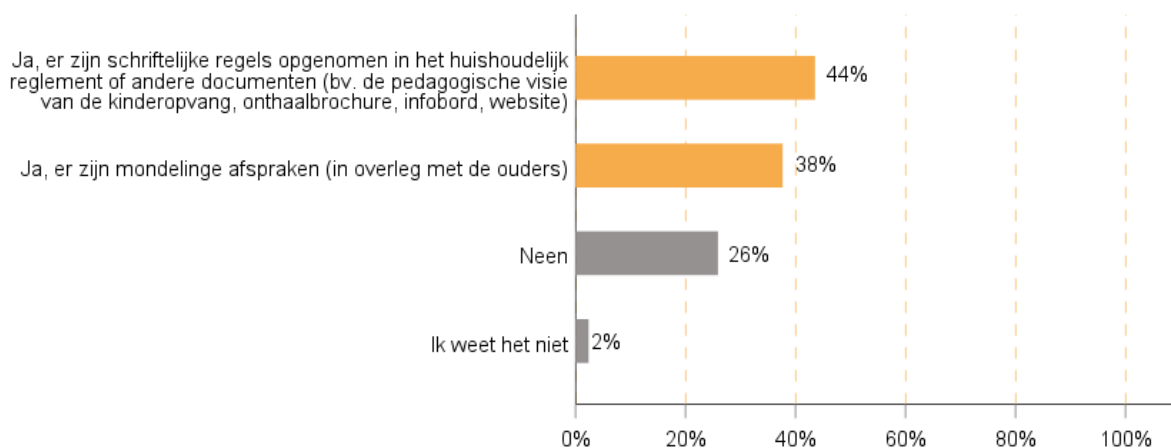
- ✓ 2022: 72% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - ✓ 2019: 81% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
 - ↓ We zien een daling met 9% ten opzichte van de vorige editie.
-

7 op de 10 kinderopvanginitiatieven heeft mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels met de ouders over het stimuleren van gezonde voeding. In 2019 was dit bij 8 op de 10 het geval.

Ten opzichte van 2019 is het aandeel kinderopvanginitiatieven met schriftelijke regels gedaald (44% vs. 81% in 2019) en het aandeel kinderopvanginitiatieven met mondelinge afspraken gestegen (38% vs. 23% in 2019)

12 Heeft jouw kinderopvang specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om gezonde voeding te stimuleren bij de kinderen? (bv. over het meegeven van (on)gezonde traktaties of (on)gezonde tussendoortjes)

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 85

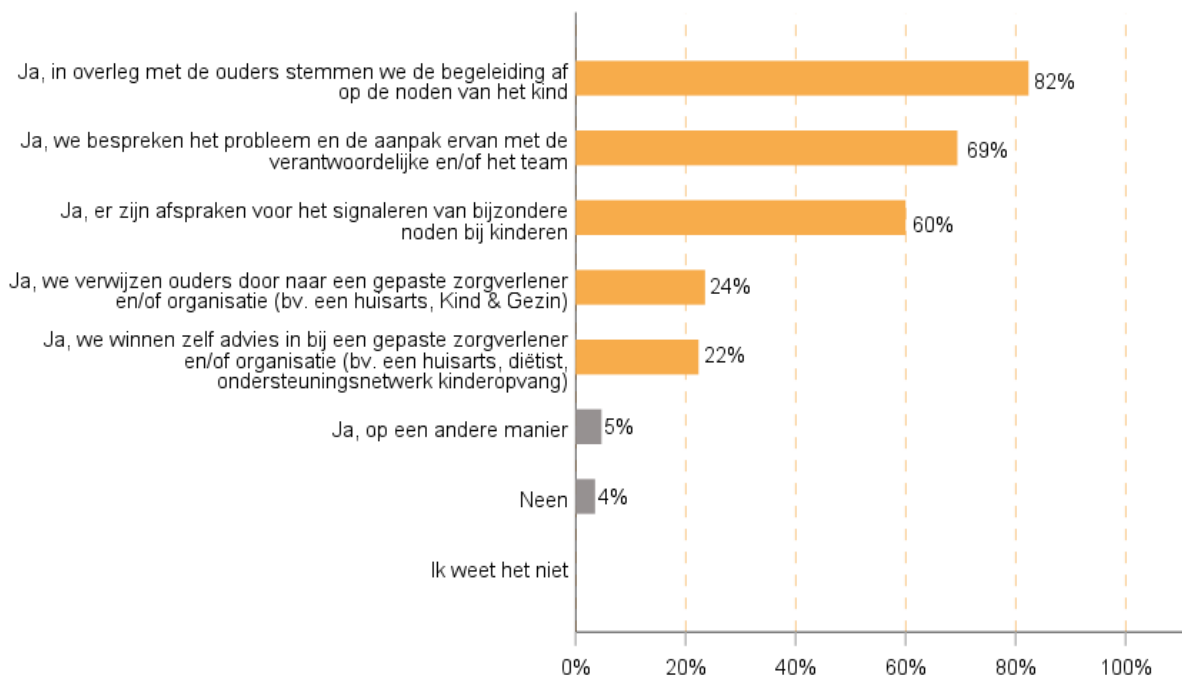
KWALITEITSCRITERIUM 6. MINSTENS 1 TAAK WORDT OPGENOMEN IN HET BEGELEIDEN VAN KINDEREN MET EEN PROBLEEM ROND GEZONDE VOEDING

- ✓ 2022: 97% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 94% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- = Dit is stabiel gebleven ten opzichte van de vorige editie.

Quasi alle kinderopvanginitiatieven nemen minstens 1 taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem rond gezonde voeding (97% vs. 94% in 2019). De 3 meest opgenomen taken in het begeleiden van kinderen met bijzondere noden rond voeding zijn hetzelfde als in 2019, zij het in een iets andere volgorde: (1) in overleg met de ouders de begeleiding afstemmen op de noden van het kind (82% vs. 62% in 2019); (2) het probleem en de aanpak ervan bespreken met de verantwoordelijke en/of het team (69% vs. 59% in 2019); en (3) afspraken hebben voor het signaleren van bijzondere noden bij kinderen (60% vs. 90% in 2019).

13 Neemt jouw kinderopvang een taak op in het begeleiden van kinderen met bijzondere noden rond voeding? (bv. allergieën, slikproblemen, moeilijk/niet willen eten)

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 85

SAMENVATTING

Hieronder vatten we de belangrijkste resultaten samen met betrekking tot de kwaliteitscriteria voor voeding in de huidige editie van de Preventiepeiling en bespreken we, waar mogelijk, de opvallendste evoluties t.o.v. 2019. **Grafiek 14** op de volgende pagina geeft voor elk van de kwaliteitscriteria weer hoeveel kinderopvanginitiatieven aan dit kwaliteitscriterium voldeden in de huidige en voorgaande editie. **Grafiek 15** geeft het cumulatief aantal behaalde criteria weer voor een kwaliteitsvol voedingsbeleid in de huidige editie. Omdat niet alle kwaliteitscriteria op de data van 2019 konden worden toegepast, kunnen we in de cumulatieve grafiek de cijfers van 2019 niet weergeven.

STAND VAN ZAKEN VOEDINGSBELEID (2022)

- Gemiddeld voldoen de kinderopvanginitiatieven aan 5 van de 6 kwaliteitscriteria (5 = het gemiddeld aantal behaalde criteria).
- 46% voldoet aan alle 6 de criteria voor een kwaliteitsvol voedingsbeleid.
- 0% voldoet aan geen enkel kwaliteitscriterium. Alle kinderopvanginitiatieven voldoen aan minstens 3 van de 6 criteria voor een kwaliteitsvol voedingsbeleid.

(zie **grafiek 15**)

Waarop wordt het meest ingezet?

- Minstens 1 taak opnemen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond gezonde voeding (97%).
- Dagelijks (kraan)water aanbieden (92%).
- Minstens 1 initiatief nemen om gezonde tussendoortjes te stimuleren (92%).

(zie **grafiek 14**)

Waarop wordt het minst ingezet?

- Mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels hebben met de ouders over het stimuleren van gezonde voeding (72%).

(zie **grafiek 14**)

EVOLUTIE VOEDINGSBELEID (2019 - 2022)

5 van de 6 criteria konden ook toegepast worden op de data van de vorige editie (2019). Bij 1 van deze kwaliteitscriteria zien we een vooruitgang. De andere 4 criteria zijn achteruitgegaan of stabiel gebleven.

Wat is de grootste vooruitgang?

- Meer kinderopvanginitiatieven bieden nooit of enkel bij speciale gelegenheden ongezonde dranken aan (88% vs. 75% in 2019).

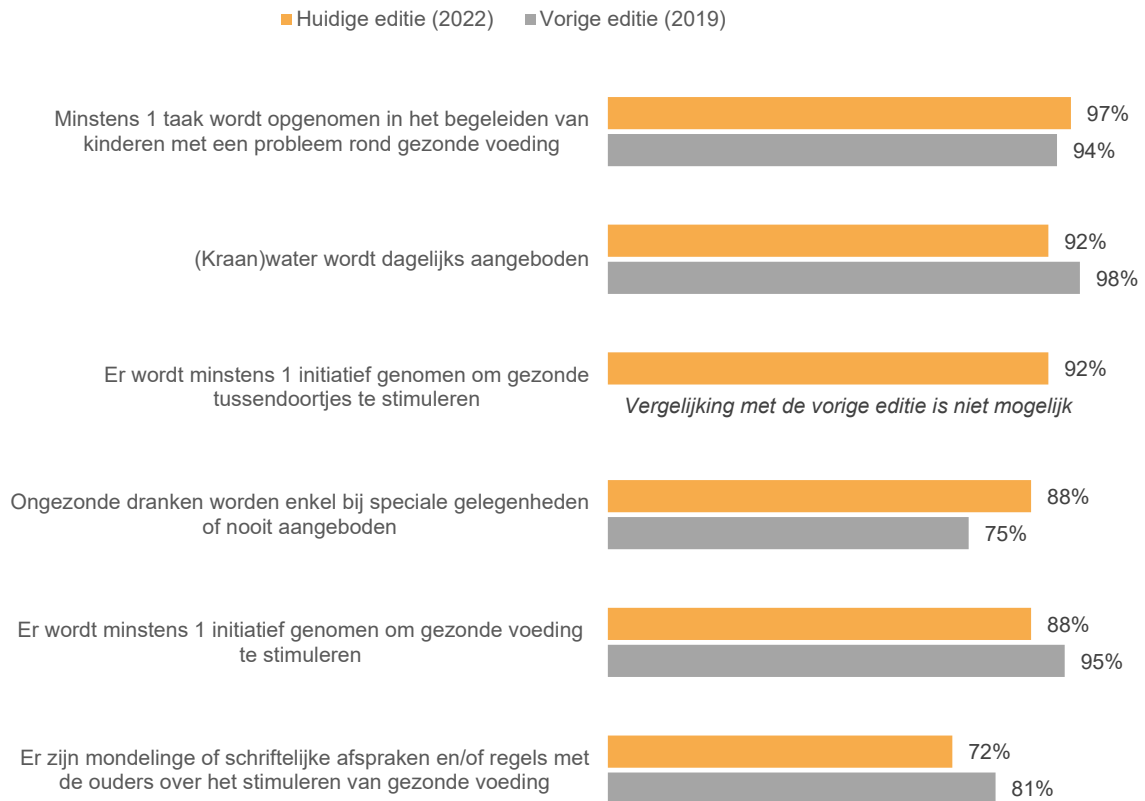
(zie **grafiek 14**)

Wat is de grootste achteruitgang?

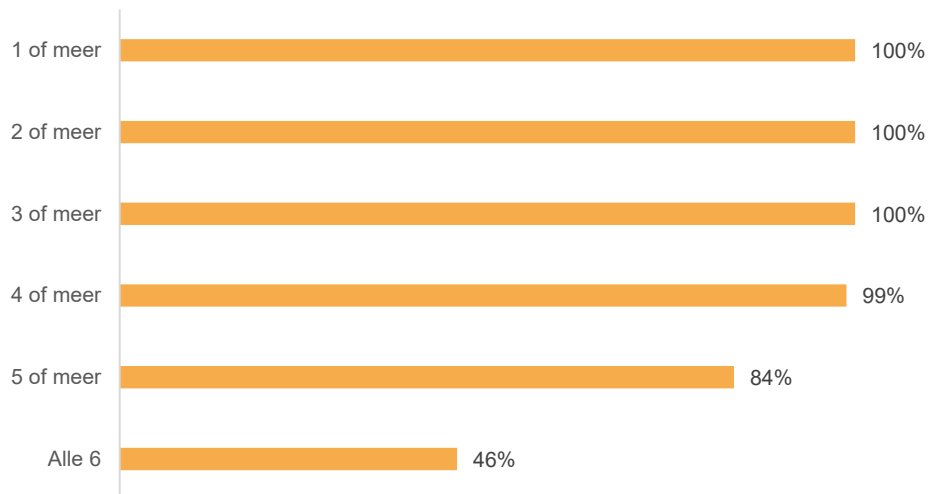
- Minder kinderopvanginitiatieven hebben mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels met de ouders over het stimuleren van gezonde voeding (72% vs. 81% in 2019).
- Minder kinderopvanginitiatieven nemen minstens 1 initiatief om gezonde voeding te stimuleren (88% vs. 95% in 2019).

(zie **grafiek 14**)

14 Aandeel kinderopvanginitiatieven dat aan de criteria voor een kwaliteitsvol voedingsbeleid voldeed

15 Cumulatief aantal behaalde criteria voor een kwaliteitsvol voedingsbeleid in de huidige editie

BEWEGING

81

DEELNEMENDE
KINDEROPVANGINITIA-
TIEVEN

KWALITEITSCRITERIA

1 Vrij bewegen en spelen wordt dagelijks aangeboden als bewegingsactiviteit.

2 Spelen met spel- en sportmateriaal wordt dagelijks aangeboden als bewegingsactiviteit.

3 Begeleide bewegingsmomenten* worden meer dan 1 keer per week aangeboden als bewegingsactiviteit.

*Dit kunnen korte bewegingsmomenten zijn (bv. springen op een liedje tussen twee activiteiten) of lange bewegingsmomenten (bv. een hindernissenparcours doorlopen, aanleren van dansjes).

In de binnenruimte wordt minstens 1 van volgende zaken qua infrastructuur, materialen en ruimte voorzien om te bewegen:

- 4
1. Een indeling in speelzones/-hoeken: rustige zones/-hoeken (bv. poppenhoek, knutselhoek, leeshoek) en actieve zones/hoeken (bv. ballenbad, ruimte met speelblokken).
 2. Een vrije ruimte zonder meubilair waar kinderen vrij kunnen bewegen (bv. open middenruimte van de leefruimte, gang).
 3. Voldoende en gevarieerd bewegingsmateriaal (bv. bal, kegel, fiets, wip, stelten) voor alle leeftijdsgroepen.

In de buitenruimte worden minstens 3 van volgende zaken qua infrastructuur, materialen en ruimte voorzien om te bewegen:

- 5
1. Markeringen (bv. veldlijnen) en/of bijhorende spel- of sportuitrusting (bv. basketbalring).
 2. Groene elementen, zoals gras, struiken, bomen, (verticaal) tuintje, moestuin of avontuurlijke elementen, zoals boomstammetjes, klimheuvels, tunnels, fonteintjes.
 3. Een vrije ruimte zonder obstructies waar kinderen ongehinderd kunnen rondlopen.
 4. Los spelmateriaal voor buiten (bv. fietsen, hoepels, ballen).
 5. Speeltoestellen (bv. glijbaan, klimtoestel, schommel, zandbak).
 6. Een indeling in verschillende speelzones of -hoeken voor verschillende activiteiten: rustige zones/hoeken (bv. buitenkeukentje, zitkring) en actieve zones/hoeken (bv. fietszones, speeltoestellen).

6 De kinderen spelen dagelijks buiten bij goed weer en meerdere keren per week bij slecht weer.

7 Er zijn mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels over beweging*.

*Dit zijn bv. afspraken rond de mogelijkheid om spel- en sportmateriaal mee te brengen, over het meebrengen van aangepaste kledij om buiten te spelen, hoelang kinderen maximaal aan 1 stuk huiswerk mogen maken, buiten spelen.

Minstens 1 van volgende taken wordt opgenomen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond bewegen:

- 8
1. Afspraken hebben voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond bewegen (bv. spierzwakte, motorische ontwikkelingsachterstand).
 2. Het probleem en de aanpak ervan bespreken met de verantwoordelijke en/of het team.
 3. Zelf advies inwinnen bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, kinesist, ondersteuningsnetwerk kinderopvang).
 4. De ouders doorverwijzen naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, kinesist, Kind en Gezin).
 5. In overleg met de ouders de begeleiding afstemmen op de noden van het kind.

RESULTATEN

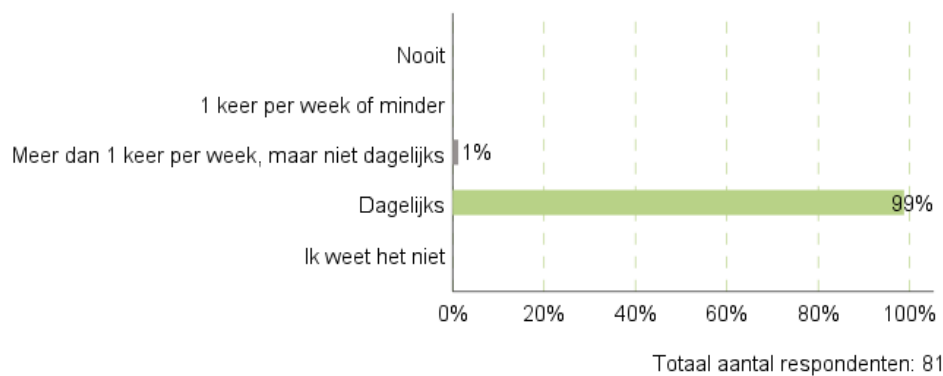
KWALITEITSCRITE RIUM 1. VRIJ BEWEGEN EN SPELEN WORDT DAGELIJKS AANGEBODEN ALS BEWEGINGSACTIVITEIT

- ✓ 2022: 99% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 98% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- = In vergelijking met de vorige editie is dit stabiel gebleven.

Net als in de vorige editie zien we dat quasi alle kinderopvanginitiatieven (99%) dagelijks 'vrij spelen en bewegen' voorzien als bewegingsactiviteit voor de kinderen.

16 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang vrij bewegen en spelen aan als bewegingsactiviteit aan de kinderen?

De respondent kon één antwoord selecteren.

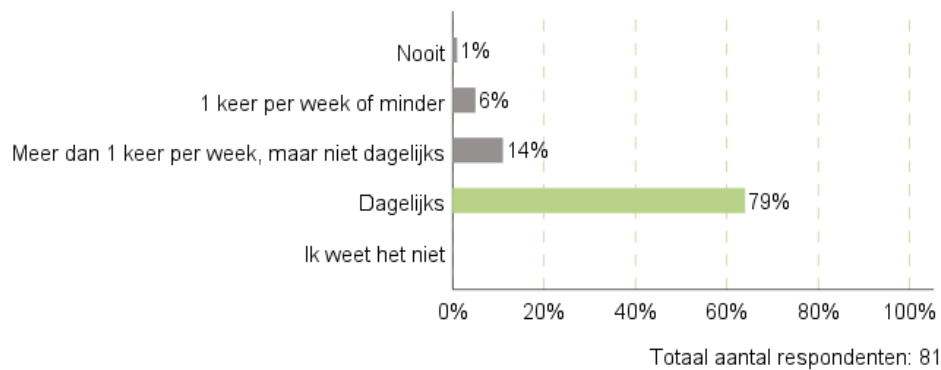
KWALITEITSCRITERIUM 2. SPELEN MET SPEL- EN SPORTMATERIAAL WORDT DAGELIJKS AANGEBODEN ALS BEWEGINGSACTIVITEIT

- ✓ 2022: 79% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - ✓ 2019: 83% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
 - = In vergelijking met de vorige editie is dit stabiel gebleven.
-

Net als in de vorige editie voorzien 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven elke dag 'spelen met spel- en sportmateriaal' als bewegingsactiviteit voor de kinderen.

17 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang spelen met spel- en sportmateriaal aan als bewegingsactiviteit aan de kinderen?

De respondent kon één antwoord selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 3. BEGELEIDE BEWEGINGSMOMENTEN* WORDEN MEER DAN 1 KEER PER WEEK AANGEBODEN ALS BEWEGINGSACTIVITEIT

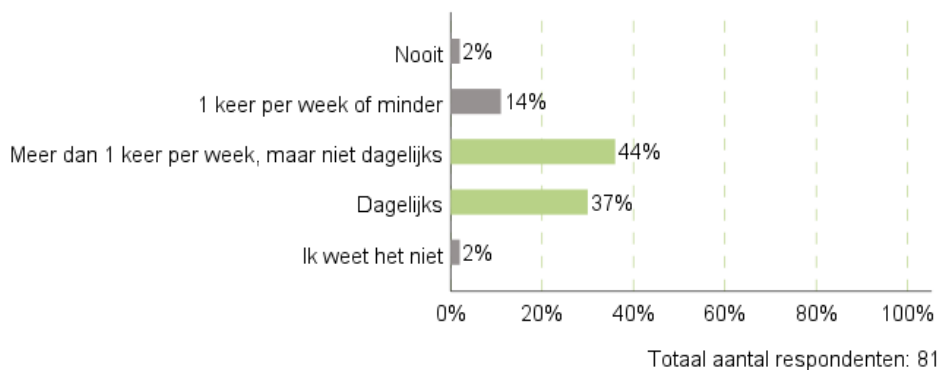
*Dit zijn korte of lange bewegingsmomenten.

- ✓ 2022: 86% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - ✓ 2019: 74% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
 - ↑ We zien een stijging met 12% ten opzichte van de vorige editie.
-

Ten opzichte van de vorige editie worden begeleide, *korte* bewegingsmomenten (grafiek 18) frequenter aangeboden als bewegingsactiviteit, zowel 'meer dan 1 keer per week, maar niet dagelijks' (44% vs. 38% in 2019), als 'dagelijks' (37% vs. 30% in 2019). De grootste stijging zien we bij het aanbieden van begeleide, *lange* bewegingsmomenten (grafiek 19) als bewegingsactiviteit en meer specifiek bij het 'meer dan 1 keer per week, maar niet dagelijks' aanbieden hiervan (44% vs. 32% in 2019).

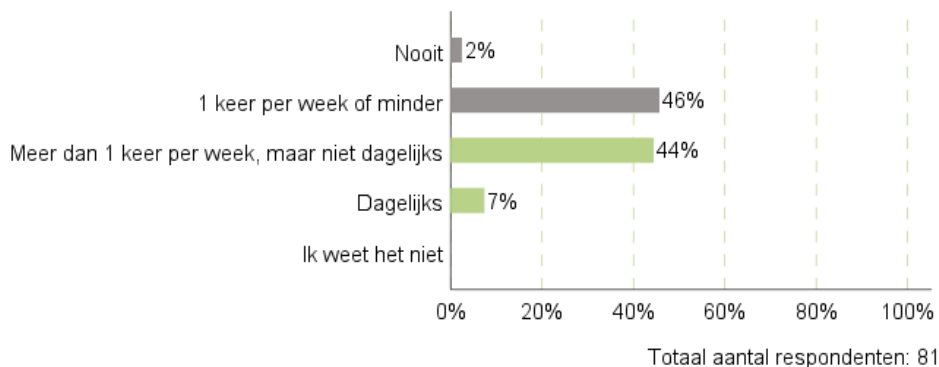
18 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang begeleide, korte bewegingsmomenten (bv. springen op een liedje tussen 2 activiteiten) aan als bewegingsactiviteit aan de kinderen?

De respondent kon één antwoord selecteren.

19 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang begeleide, lange bewegingsmomenten (bv. een hindernissenparcours doorlopen, aanleren van dansjes) aan als bewegingsactiviteit aan de kinderen?

De respondent kon één antwoord selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 4. IN DE BINNENRUIMTE WORDT MINSTENS 1 ZAAK QUA INFRASTRUCTUUR, MATERIALEN EN RUIMTE VOORZIEN OM TE BEWEGEN

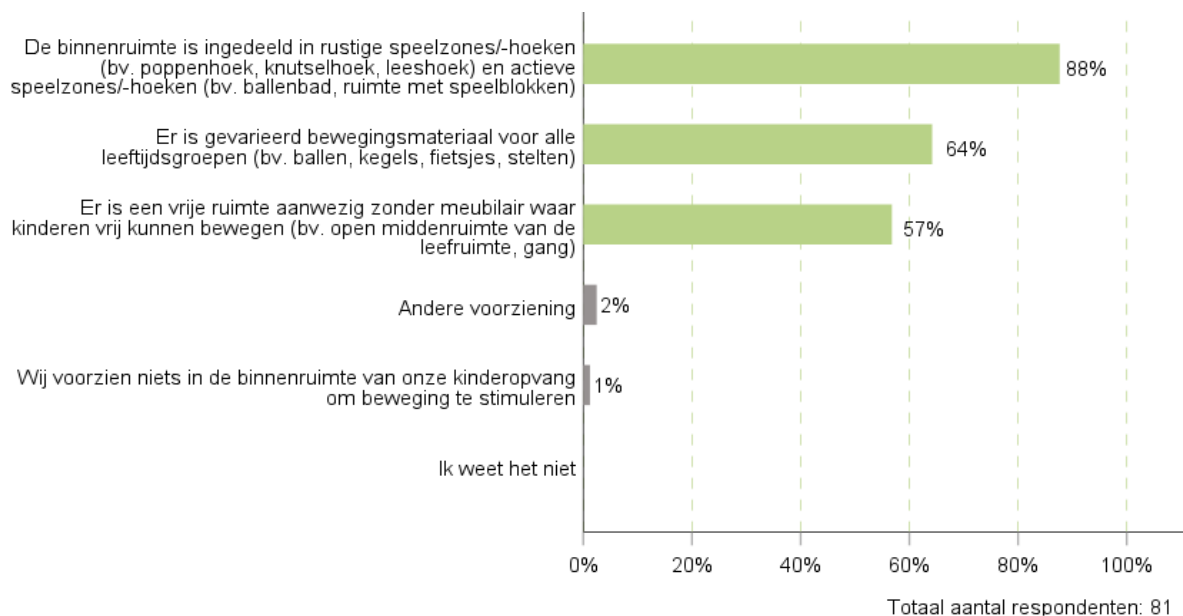
- ✓ 2022: 98% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - ✓ 2019: 96% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
 - = In vergelijking met de vorige editie is dit stabiel gebleven.
-

Net als in de vorige editie voorzien quasi alle kinderopvanginitiatieven in de binnenruimte minstens 1 iets qua infrastructuur, materialen of ruimte om te bewegen.

De volgorde van meest voorkomende zaken in de binnenruimte om te bewegen is hetzelfde gebleven als in de vorige editie: (1) indeling in rustige en actieve speelzones/-hoeken (88% vs. 87% in 2019); (2) gevarieerd bewegingsmateriaal voor alle leeftijdsgroepen (64% vs. 66% in 2019); en (3) een vrije ruimte zonder meubilair waar kinderen vrij kunnen bewegen (57% vs. 57% in 2019).

20 Wat is er voorzien in de binnenruimte van jouw kinderopvang?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 5. IN DE BUITENRUIMTE WORDEN MINSTENS 3 ZAKEN QUA INFRASTRUCTUUR, MATERIALEN EN RUIMTE VOORZIEN OM TE BEWEGEN

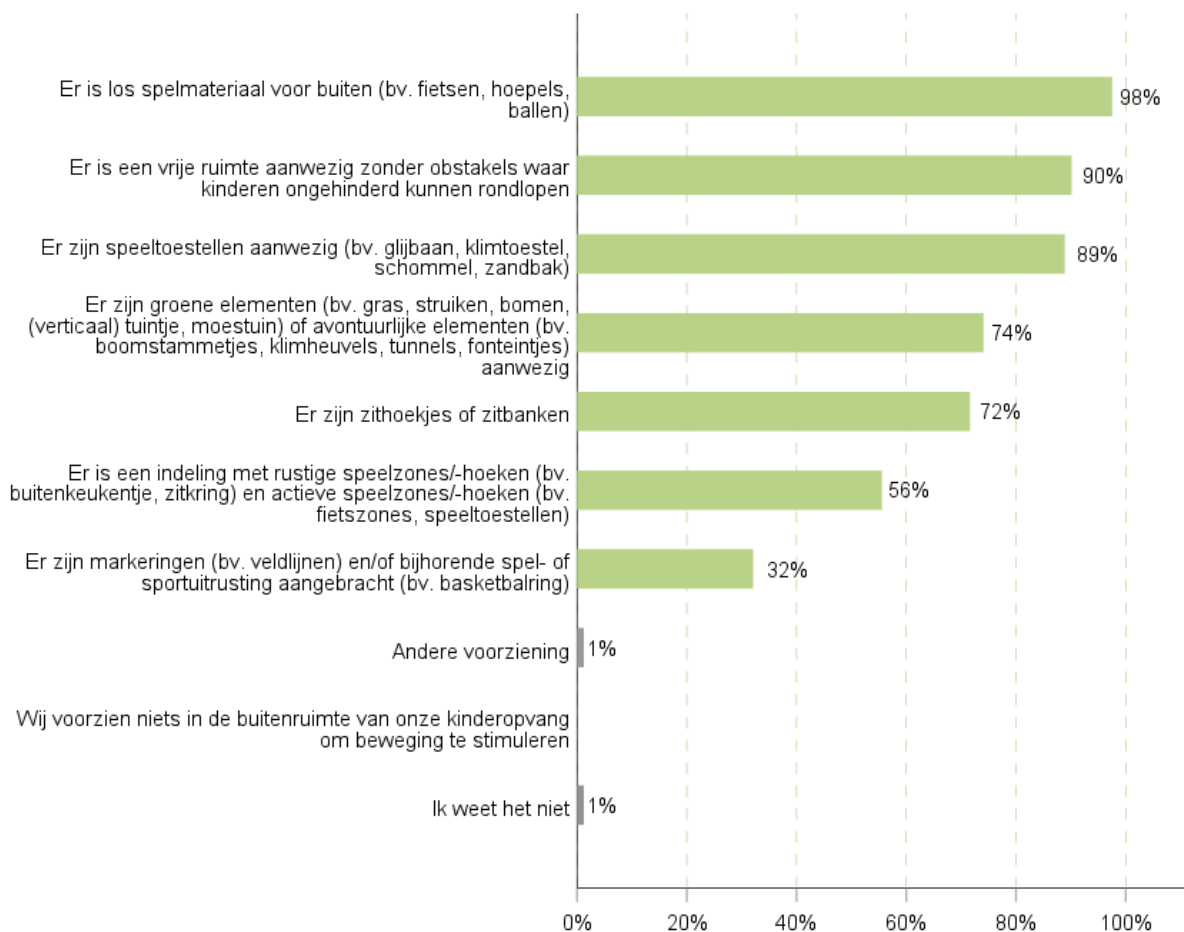
- ✓ 2022: 90% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 93% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- = In vergelijking met de vorige editie is dit stabiel gebleven.

Net als in 2019 voorzien 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven in de buitenruimte minstens 3 zaken qua infrastructuur, materialen of ruimte om te bewegen.

De top 3 van meest voorkomende zaken qua infrastructuur, materialen en ruimte in de buitenruimte bestaat uit (1) los spelmateriaal voor buiten (98% vs. 93% in 2019); (2) een vrije ruimte zonder obstakels waar kinderen ongehinderd kunnen rondlopen (90% vs. 86% in 2019); en (3) speeltoestellen (89% vs. 92% in 2019).

21 Wat is er voorzien in de buitenruimte van jouw kinderopvang?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 81

KWALITEITSCRITERIUM 6. DE KINDEREN SPELEN DAGELIJKS BUITEN BIJ GOED WEER EN MEERDERE KEREN PER WEEK BIJ SLECHT WEER

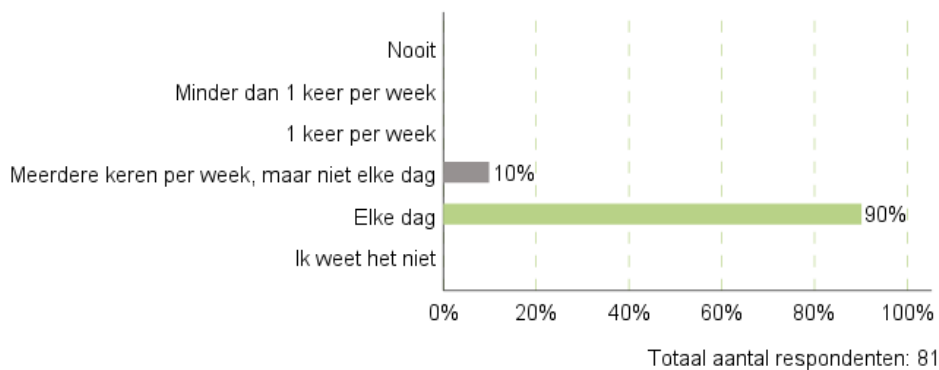
- ✓ 2022: 68% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - ✓ 2019: 77% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
 - ↓ We zien een daling met 9% in vergelijking met de vorige editie.
-

We stellen vast dat in vergelijking met de vorige editie de kinderen minder frequent buiten spelen, zowel bij goed weer als bij slecht weer.

Vorige editie gaf 95% van de kinderopvanginitiatieven aan dat de kinderen bij goed weer elke dag buiten speelden, in 2022 is dit bij iets minder opvanginitiatieven het geval (90%) (grafiek 22). Het aandeel kinderopvanginitiatieven waar de kinderen bij slecht weer elke dag buiten spelen (grafiek 23) is stabiel gebleven (31% vs. 29% in 2019), maar het aandeel opvanginitiatieven waar de kinderen bij slecht weer meerdere keren per week, maar niet elke dag buiten spelen, is gestegen ten opzichte van de vorige editie (41% vs. 29% in 2019).

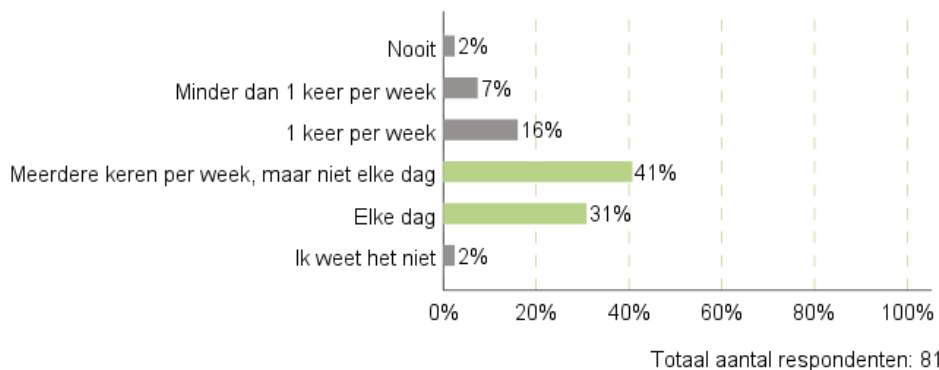
22 Hoe vaak gaan de kinderen gemiddeld buiten spelen bij goed weer?

De respondent kon één antwoord selecteren.

23 Hoe vaak gaan de kinderen gemiddeld buiten spelen bij slecht weer? (bv. in de regen, sneeuw, wind, vrieskou)

De respondent kon één antwoord selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 7. ER ZIJN MONDELINGE OF SCHRIFTELIJKE AFSPRAKEN EN/OF REGELS OVER BEWEGING

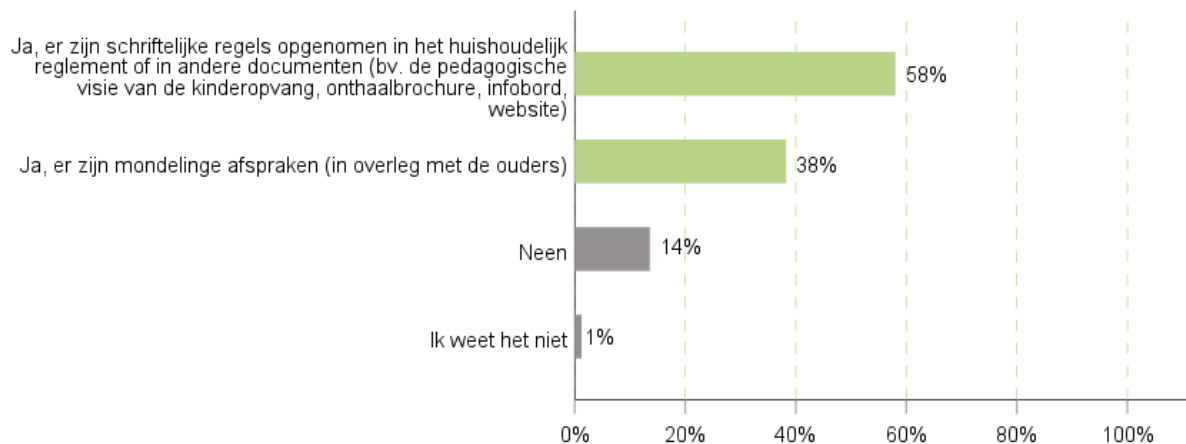
- ✓ 2022: 85% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - × 2019: omwille van een andere weergave logica in de vraagstelling is dit kwaliteitscriterium niet toepasbaar op de data van de vorige editie⁴.
-

85% van de kinderopvanginitiatieven heeft mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels over beweging.

6 op de 10 kinderopvanginitiatieven beschikken over schriftelijke regels om beweging te stimuleren bij de kinderen. Daarnaast geven 4 op de 10 opvanginitiatieven aan (ook) mondelinge afspraken te hebben.

24 Heeft jouw kinderopvang specifieke afspraken en/of regels om beweging te stimuleren bij kinderen? (bv. rond het meebrengen van aangepaste kledij om buiten te spelen of van spel- en sportmateriaal)

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 81

⁴ De vraag over afspraken en regels werd in de vorige editie maar aan 31% van de respondenten getoond, terwijl in de huidige editie de betreffende vraag aan alle respondenten werd getoond. Daardoor kunnen de resultaten niet vergeleken worden.

KWALITEITSCRITERIUM 8. ER WORDT MINSTENS 1 TAAK OPGENOMEN IN HET BEGELEIDEN VAN KINDEREN MET EEN PROBLEEM ROND BEWEGEN

- ✓ 2022: 95% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - ✓ 2019: 90% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
 - ↑ We zien een stijging met 5% ten opzichte van de vorige editie.
-

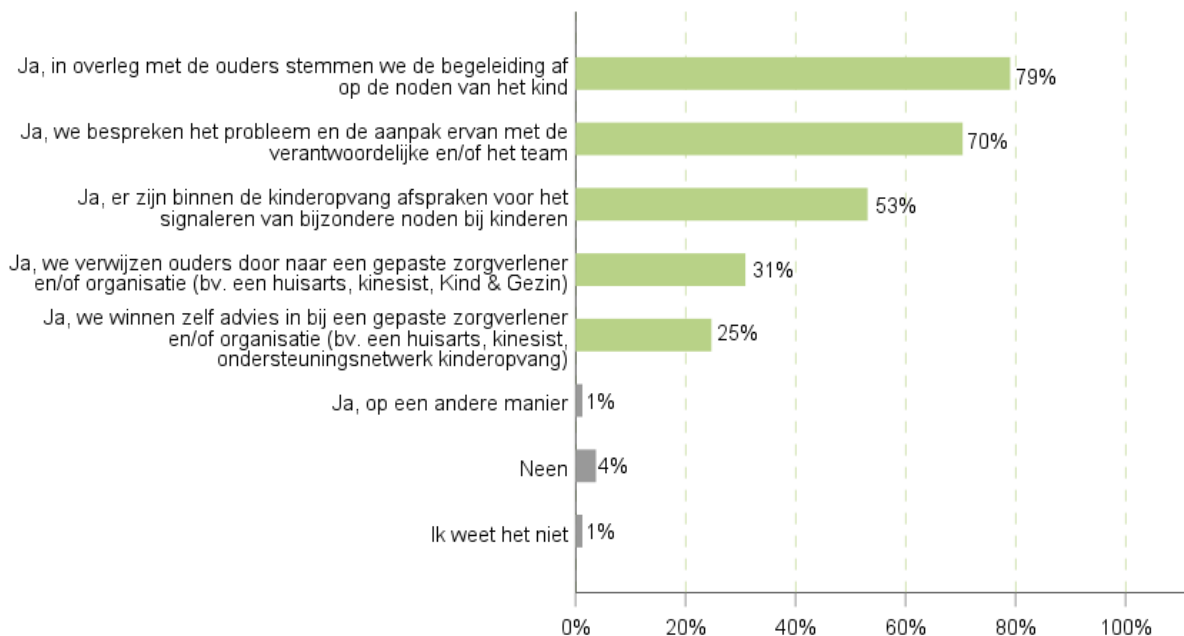
In vergelijking met 2019 zien we dat iets meer kinderopvanginitiatieven minstens 1 taak opnemen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond bewegen (95% vs. 90% in 2019).

Elke taak werd deze editie door meer opvanginitiatieven opgenomen, met uitzondering van het beschikken over afspraken voor het signaleren van bijzondere noden bij kinderen. De meest opgenomen taken in het begeleiden van kinderen met een probleem rond bewegen zijn (1) in overleg met de ouders de begeleiding afstemmen op de noden van het kind (79% vs. 69% in 2019); (2) het probleem en de aanpak ervan bespreken met de verantwoordelijke en/of het team (70% vs. 55% in 2019); en (3) afspraken hebben voor het signaleren van bijzondere noden bij kinderen (53% vs. 72% in 2019).

In vergelijking met de vorige editie verwijzen kinderopvanginitiatieven veel meer door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (31% vs. 7% in 2019) of winnen ze zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (25% vs. 9%).

25 Neemt jouw kinderopvang een taak op in het begeleiden van kinderen met bijzondere noden rond bewegen? (bv. spierzwakte of -ziekte, motorische ontwikkelingsachterstand)

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 81

SAMENVATTING

STAND VAN ZAKEN BEWEGINGSBELEID (2022)

Hieronder vatten we de belangrijkste resultaten samen met betrekking tot de kwaliteitscriteria voor beweging in de huidige editie van de Preventiepeiling en bespreken we de opvallendste evoluties t.o.v. 2019. **Grafiek 26** op de volgende pagina geeft voor elk van de kwaliteitscriteria weer hoeveel kinderopvanginitiatieven aan dit kwaliteitscriterium voldeden in de huidige en voorgaande editie. **Grafiek 27** geeft het cumulatief aantal behaalde criteria weer voor een kwaliteitsvol bewegingsbeleid in de huidige editie. Omdat niet alle kwaliteitscriteria op de data van 2019 konden worden toegepast, kunnen we in de cumulatieve grafiek de cijfers van 2019 niet weergeven.

- Gemiddeld voldoen de kinderopvanginitiatieven aan 7 van de 8 kwaliteitscriteria (7 = het gemiddeld aantal behaalde criteria).
- 42% voldoet aan alle 8 de criteria voor een kwaliteitsvol bewegingsbeleid.
- 0% voldoet aan geen enkel kwaliteitscriterium. Op 1 opvanginitiatief na, voldoen alle kinderopvanginitiatieven aan minstens 5 van de 8 criteria voor een kwaliteitsvol bewegingsbeleid.

(zie **grafiek 27**)

Waarop wordt het meest ingezet?

- Elke dag vrij spelen en bewegen aanbieden als bewegingsactiviteit (99%).
- In de binnenruimte minstens 1 iets voorzien qua infrastructuur, materialen en ruimte om te bewegen (98%).
- Minstens 1 taak opnemen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond bewegen (95%).

(zie **grafiek 26**)

Waarop wordt het minst ingezet?

- De kinderen dagelijks laten buiten spelen bij goed weer en meerdere keren per week bij slecht weer (68%).
- Dagelijks spelen met sport- en spelmateriaal aanbieden als bewegingsactiviteit (79%).

(zie **grafiek 26**)

EVOLUTIE BEWEGINGSBELEID (2019 - 2022)

7 van de 8 kwaliteitscriteria konden ook toegepast worden op de data van de vorige editie (2019). Bij 2 van deze kwaliteitscriteria zien we een vooruitgang, bij 1 kwaliteitscriterium een achteruitgang. De andere 4 criteria zijn stabiel gebleven.

Wat is de grootste vooruitgang?

- Meer kinderopvanginitiatieven voorzien meer dan 1 keer per week begeleidde korte of lange bewegingsmomenten als bewegingsactiviteit (86% vs. 74% in 2019).
- Meer kinderopvanginitiatieven nemen minstens 1 taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem rond bewegen (95% vs. 90% in 2019).

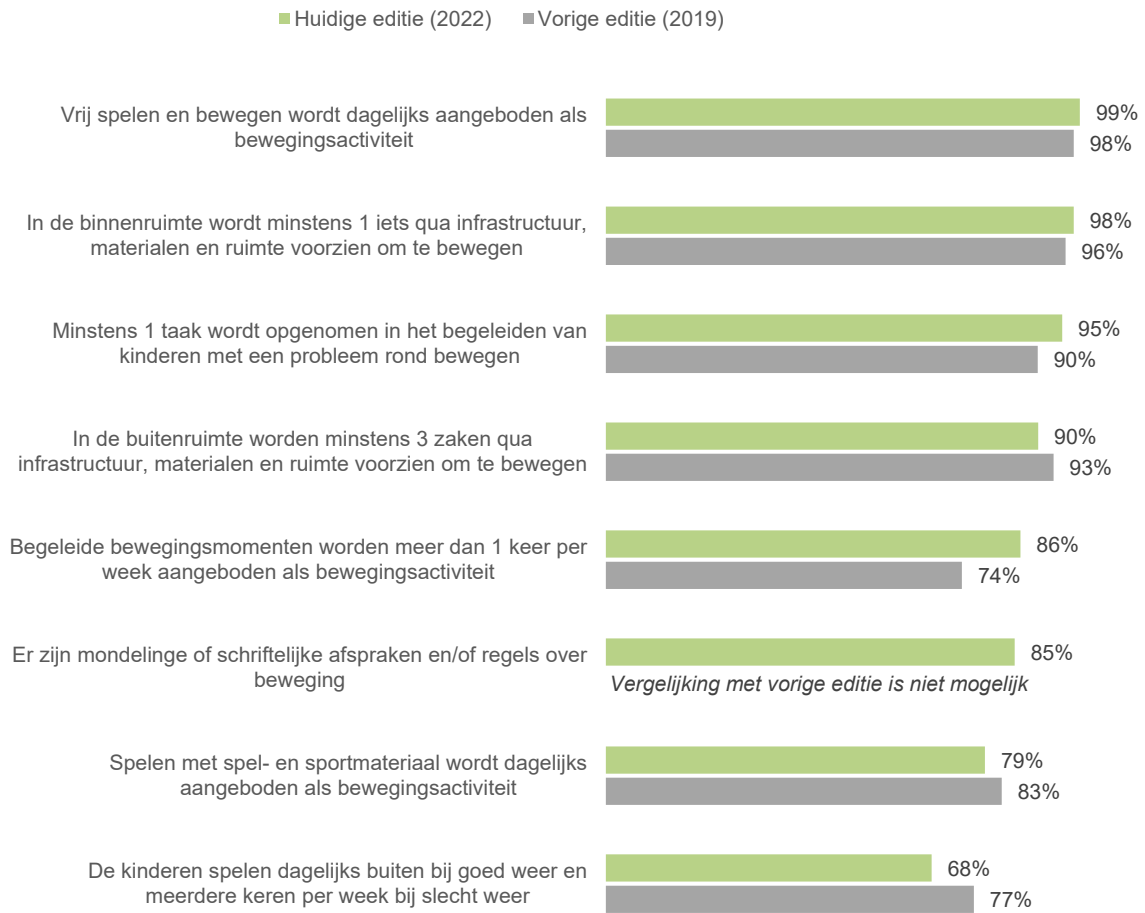
(zie **grafiek 26**)

Wat is de grootste achteruitgang?

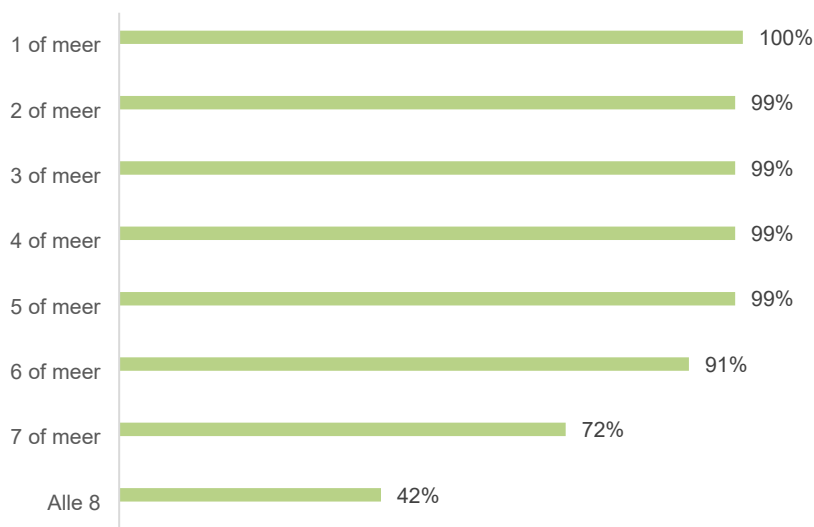
- Minder kinderopvanginitiatieven laten kinderen dagelijks buiten spelen bij goed weer en meerdere keren per week bij slecht weer (68% vs. 77% in 2019).

(zie **grafiek 26**)

26 Aandeel kinderopvanginitiatieven dat aan de criteria voor een kwaliteitsvol bewegingsbeleid voldoet

27 Cumulatief aantal behaalde criteria voor een kwaliteitsvol bewegingsbeleid in de huidige editie

LANG STILZITTEN

Met lang stilzitten of sedentair gedrag bedoelen we alle activiteiten waarbij kinderen zitten of liggen (maar niet slapen) én waarbij ze weinig energie verbruiken, zoals televisiekijken of zittend spelen.

Kinderen die voldoende bewegen omdat ze bijvoorbeeld veel spelen tijdens de vrije speeltijd, maar verder vooral zittend de dag doorbrengen, kunnen toch een sedentaire levensstijl hebben.

A young child with dark hair, wearing a blue and white striped long-sleeved shirt, is sitting at a dark wooden table. The child is looking down at a tablet computer on the table, with their hands near the screen. The background is slightly blurred, showing a wooden cabinet and a patterned chair back.

80

DEELNEMENDE
KINDEROPVANGINITIA-
TIEVEN

KWALITEITSCRITERIA

1

Kinderen worden gestimuleerd om minder stil te zitten doordat kinderbegeleiders actief toezicht houden.

2

Naast actief toezicht houden, wordt er minstens nog 1 van volgende initiatieven genomen om kinderen te stimuleren om minder stil te zitten:

1. Zittende activiteiten rechtstaand doen (bv. het onthaalmoment verloopt (deels) rechtstaand, een liedje wordt rechtstaand of in beweging aangeleerd, rechtstaand huiswerk maken).
2. De leefruimte/studieruimte inrichten in functie van rechtstaande activiteiten of rechtstaand huiswerk maken (bv. stoelen verwijderen aan een tafel, sta-tafels, zandtafel op stahoogte, installatie van schildersezels).
3. Langdurig zittende activiteiten regelmatig onderbreken (bv. bewegingstussendoortjes tijdens het maken van huiswerk, een dansje tussen 2 zittende activiteiten).

3

Beeldscherm kijken is geen dagelijkse activiteit. Het gebeurt slechts uitzonderlijk* en met een specifieke bedoeling.

*bv. filmpje maken in het kader van themaweek, filmpje met muziek om mee te dansen

4

Er zijn mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels* over minder lang stilzitten.

*bv. over het meebrengen, kijken of spelen met beeldschermen (bv. tablet, televisie, computer) in de kinderopvang

5

Er wordt minstens 1 van volgende taken opgenomen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond lang stilzitten:

1. Afspraken hebben voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond lang stilzitten (bv. bij overmatig schermgebruik, fysieke beperking).
2. Het probleem en de aanpak ervan bespreken met de verantwoordelijke en/of het team.
3. Zelf advies inwinnen bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, kinesist, ondersteuningsnetwerk kinderopvang).
4. De ouders doorverwijzen naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, kinesist, Kind en Gezin).
5. In overleg met de ouders de begeleiding afstemmen op de noden van het kind.

RESULTATEN

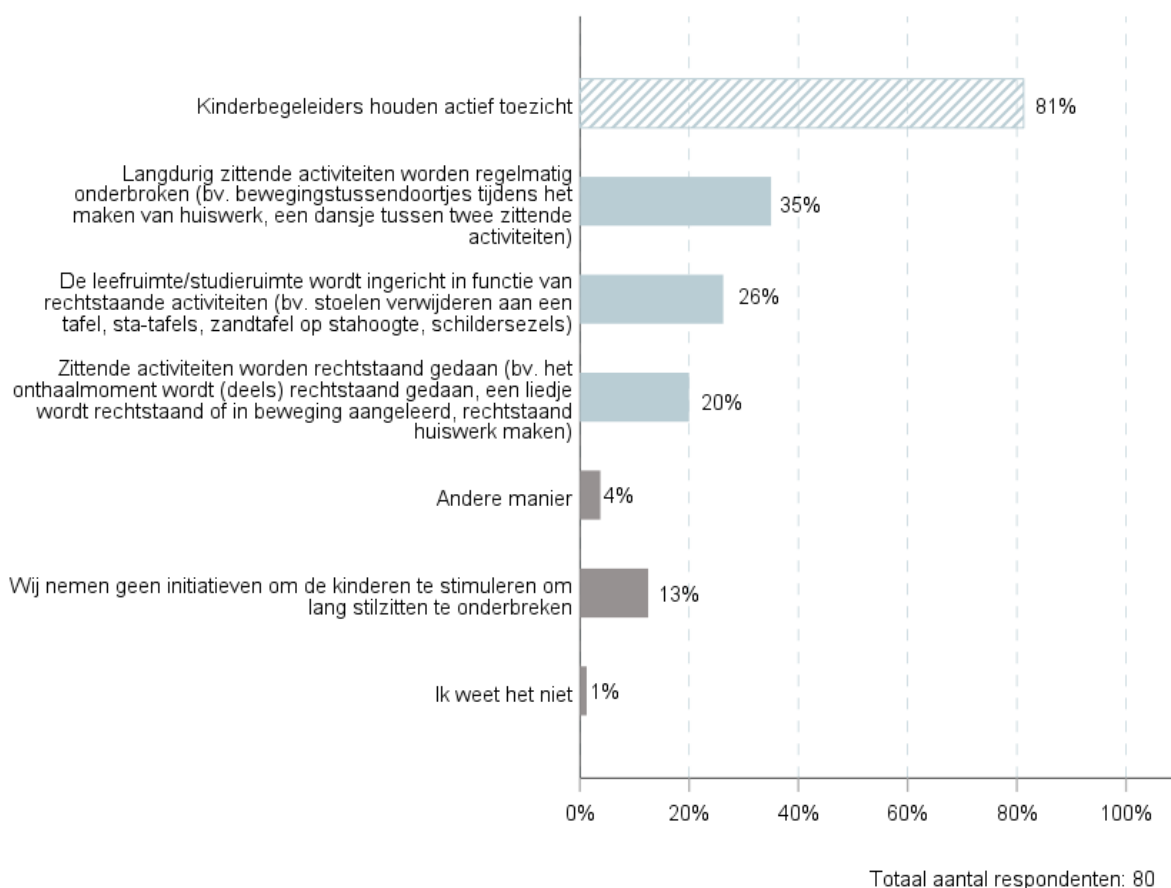
KWALITEITSCRITE RIUM 1. KINDEREN WORDEN GESTIMULEERD OM MINDER STIL TE ZITTEN DOORDAT KINDERBEGELEIDERS ACTIEF TOEZICHT HOUDEN

- ✓ 2022: 81% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 79% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- = In vergelijking met de vorige editie is dit stabiel gebleven.

Net als in 2019 houden 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven actief toezicht om kinderen te stimuleren om het zitten te onderbreken (zie gearceerde balkje in [Grafiek 28](#)).

28 Op welke van onderstaande manieren worden kinderen gestimuleerd om het zitten te onderbreken?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 2. NAAST ACTIEF TOEZICHT HOUDEN, WORDT ER MINSTENS NOG 1 ANDER INITIATIEF GENOMEN OM KINDEREN TE STIMULEREN OM MINDER STIL TE ZITTEN

- ✓ 2022: 56% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 47% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- ↑ We zien een stijging met 9% ten opzichte van de vorige editie.

56% van de kinderopvanginitiatieven neemt naast actief toezicht houden nog minstens 1 ander initiatief om kinderen te stimuleren om minder stil te zitten (zie volle lichtblauwe balkjes in [grafiek 28](#) onder kwaliteitscriterium 1). In 2019 was dit bij 47% het geval.

Alle initiatieven om kinderen te stimuleren om minder stil te zitten worden meer genomen dan in 2019: (1) langdurig zittende activiteiten regelmatig onderbreken (35% vs. 26% in 2019); (2) de leefruimte inrichten in functie van rechtstaande activiteiten (26% vs. 15% in 2019); en/of (3) zittende activiteiten rechtstaand doen (20% vs. 15% in 2019).

KWALITEITSCRITERIUM 3. BEELDSCHERM KIJKEN IS GEEN DAGELIJKSE ACTIVITEIT. HET GEBEURT SLECHTS UITZONDERLIJK EN MET EEN SPECIFIEKE BEDOELING

- ✓ 2022: 68% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- × 2019: omwille van andere antwoordopties⁵ kan het kwaliteitscriterium niet berekend worden op de data van 2019.

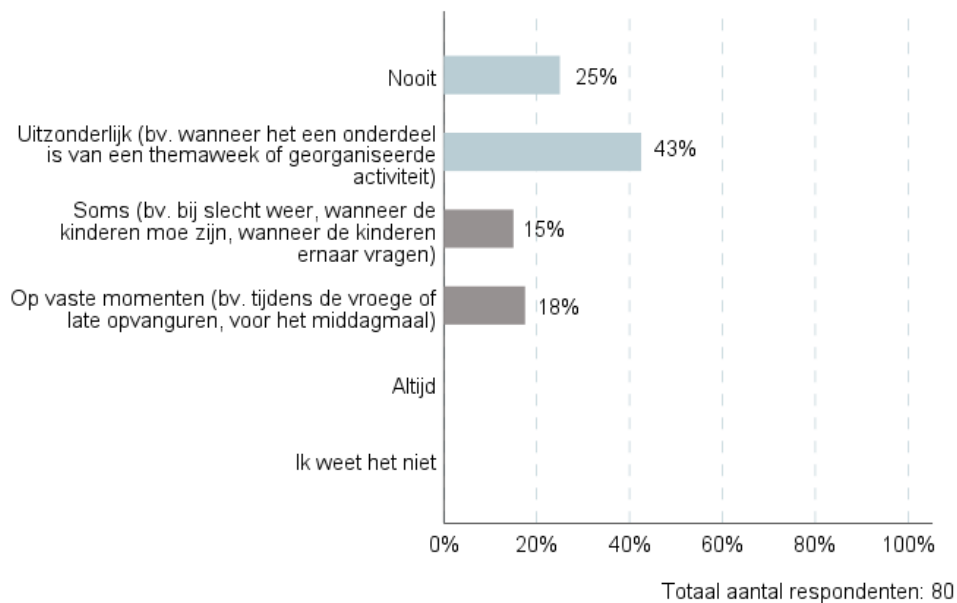
Het kijken naar televisie en andere beeldschermen wordt beperkt in de kinderopvang: bij 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven is dit geen dagelijkse activiteit, maar gebeurt dit nooit of slechts uitzonderlijk.

In 1 op de 4 kinderopvanginitiatieven kijken de kinderen nooit naar schermen en bij 4 op de 10 enkel uitzonderlijk. Bij de kinderopvanginitiatieven waar de kinderen wel naar televisie of andere beeldschermen kijken, gebeurt dit voornamelijk op vaste momenten of soms bij slecht weer, wanneer ze moe zijn, of ernaar vragen. De antwoordopties die vergelijkbaar zijn met de vorige editie⁵, zijn stabiel gebleven: nooit (25% vs. 22% in 2019); altijd (0% vs. 0% in 2019); op vaste momenten (18% vs. 20% in 2019).

⁵ Vorige editie (2019) waren de antwoordopties: Nooit (22%); Wanneer het onderdeel is van een themaweek of georganiseerde activiteit (29%); Uitzonderlijk (41%); Bij slecht weer (13%); Wanneer kinderen moe zijn (7%); Wanneer kinderen ernaar vragen (3%); Op vaste momenten (bv. tijdens de vroege of late opvanguren, voor het middagmaal) (20%); Altijd (0%); Ik weet het niet (0%)

29 Wanneer kunnen kinderen in jouw kinderopvang naar televisie of andere beeldschermen kijken? (bv. tablet, computer)

De respondent kon één antwoord selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 4. ER ZIJN MONDELINGE OF SCHRIFTELIJKE AFSPRAKEN EN/OF REGELS OVER MINDER LANG STILZITTEN

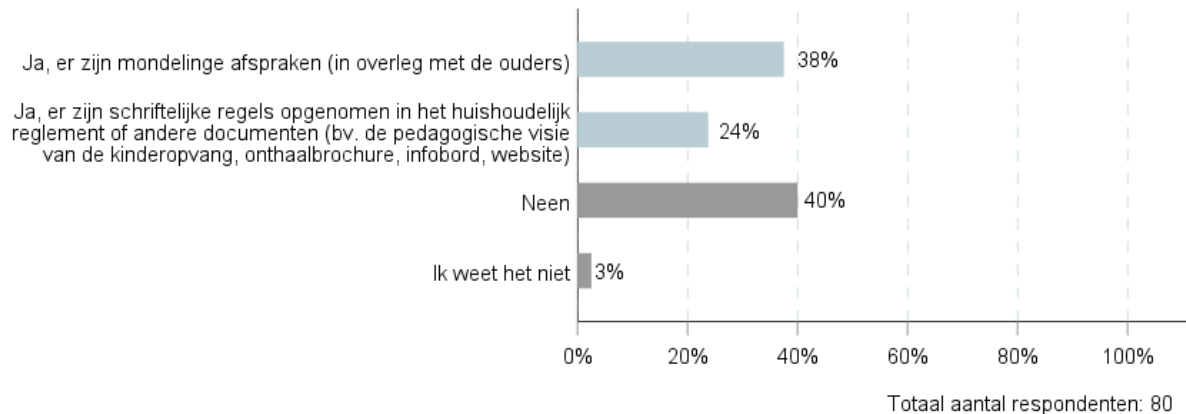
- ✓ 2022: 58% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 63% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- ↓ We zien een daling met 5% in ten opzichte van de vorige editie.

In vergelijking met 2019 hebben iets minder kinderopvanginitiatieven mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels over minder lang stilzitten (58% vs. 63% in 2019).

Net als in 2019 komen mondelinge afspraken meer voor dan schriftelijke regels, maar in vergelijking met 2019 beschikken minder kinderopvanginitiatieven over mondelinge afspraken (38% vs. 46% in 2019) en/of over schriftelijke regels (24% vs. 36% in 2019) met betrekking tot minder lang stilzitten.

30 Heeft jouw kinderopvang specifieke afspraken en/of regels om lang stilzitten bij kinderen te vermijden? (bv. rond het meebrengen van, kijken naar of spelen met beeldschermen in de kinderopvang)

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 5. ER WORDT MINSTENS 1 TAAK OPGENOMEN IN HET BEGELEIDEN VAN KINDEREN MET EEN PROBLEEM ROND LANG STILZITTEN

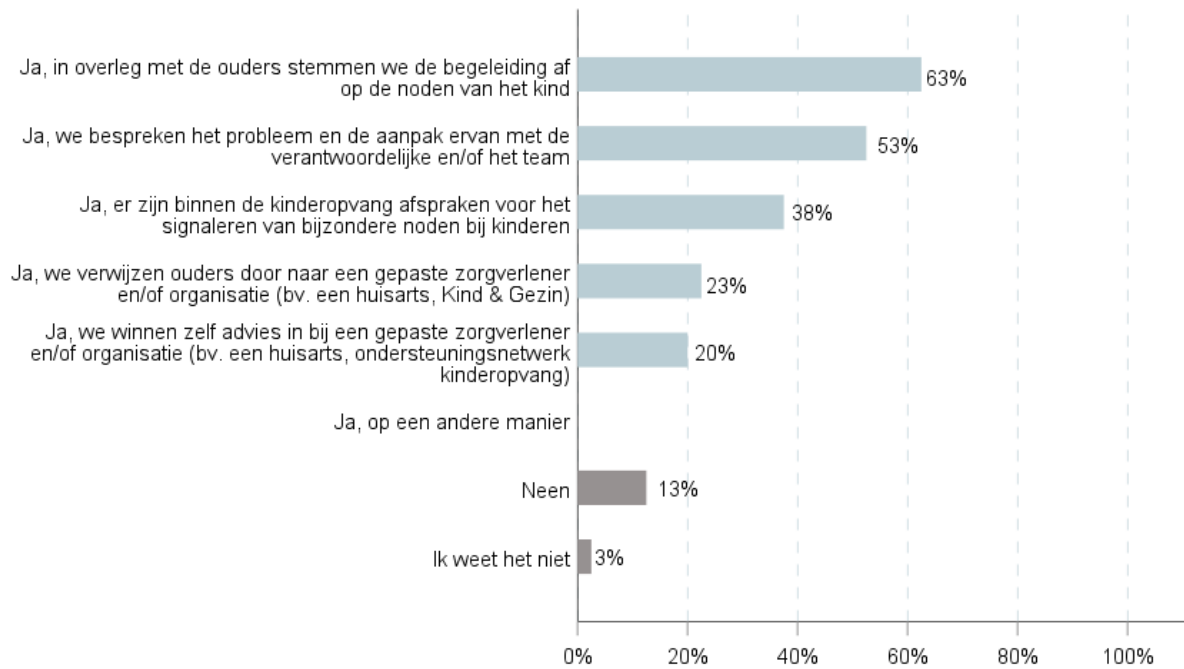
- ✓ 2022: 85% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 53% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- ↑ We zien een stijging met 32% ten opzichte van de vorige editie.

Iets meer dan 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven (85%) voorzien zorg en begeleiding of beschikt over afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond lang stilzitten. In 2019 was dit nog maar bij 5 op de 10 opvanginitiatieven (53%) het geval.

In vergelijking met vorige editie (2019) zijn de 3 meest opgenomen taken hetzelfde gebleven. We zien wel een grote stijging in het aandeel kinderopvanginitiatieven dat deze 3 zorg- en begeleidingstaken opneemt. Er zijn (1) meer kinderopvanginitiatieven die in overleg met de ouders de begeleiding afstemmen op de noden van het kind (63% vs. 42% in 2019); (2) het probleem en de aanpak ervan bespreken met de verantwoordelijke en/of het team (53% vs. 30% in 2019); en/of (3) afspraken hebben over het signaleren van bijzondere noden bij kinderen (38% vs. 31% in 2019).

31 Neemt jouw kinderopvang een taak op in het begeleiden van kinderen met bijzondere noden rond minder lang stilzitten? (bv. bij kinderen met een verlamming, overmatig schermgebruik, fysieke beperking)

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 80

SAMENVATTING

Hieronder vatten we de belangrijkste resultaten samen met betrekking tot de kwaliteitscriteria voor lang stilzitten in de huidige editie van de Preventiepeiling en bespreken we de opvallendste evoluties t.o.v. 2019. **Grafiek 32** op de volgende pagina geeft voor elk van de kwaliteitscriteria weer hoeveel kinderopvanginitiatieven aan dit kwaliteitscriterium voldeden in de huidige en voorgaande editie. **Grafiek 33** geeft het cumulatief aantal behaalde criteria weer voor een kwaliteitsvol beleid rond lang stilzitten in de huidige editie. Omdat niet alle kwaliteitscriteria op de data van 2019 konden worden toegepast, kunnen we in de cumulatieve grafiek de cijfers van 2019 niet weergeven.

- Gemiddeld voldoen de kinderopvanginitiatieven aan 4 van de 5 kwaliteitscriteria (4 = het gemiddeld aantal behaalde criteria).
- 23% voldoet aan alle 5 de criteria voor een kwaliteitsvol beleid rond lang stilzitten.
- 3% voldoet aan geen enkel kwaliteitscriterium voor een kwaliteitsvol beleid rond lang stilzitten.

(zie **grafiek 33**)

STAND VAN ZAKEN BELEID ROND LANG STILZITTEN (2022)

Waarop wordt het meest ingezet?

- Minstens 1 taak opnemen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond lang stilzitten (85%).
- De kinderen stimuleren om minder stil te zitten doordat de kinderbegeleiders actief toezicht houden (81%).

(zie **grafiek 32**)

Waarop wordt het minst ingezet?

- Naast actief toezicht houden nog minstens 1 ander initiatief nemen om de kinderen te stimuleren om minder stil te zitten (56%).
- Mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels hebben over minder lang stilzitten (58%).

(zie **grafiek 32**)

EVOLUTIE BELEID ROND LANG STILZITTEN (2019 - 2022)

4 van de 5 kwaliteitscriteria konden ook toegepast worden op de data van de vorige editie (2019). Bij 2 van deze kwaliteitscriteria zien we een vooruitgang, bij 1 kwaliteitscriterium een achteruitgang. Het andere kwaliteitscriterium is stabiel gebleven.

Wat is de grootste vooruitgang?

- Meer kinderopvanginitiatieven nemen minstens 1 taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem rond lang stilzitten (85% vs. 53% in 2019).
- Meer kinderopvanginitiatieven nemen naast actief toezicht houden nog minstens 1 ander initiatief om kinderen te stimuleren om minder stil te zitten (56% vs. 47% in 2019).

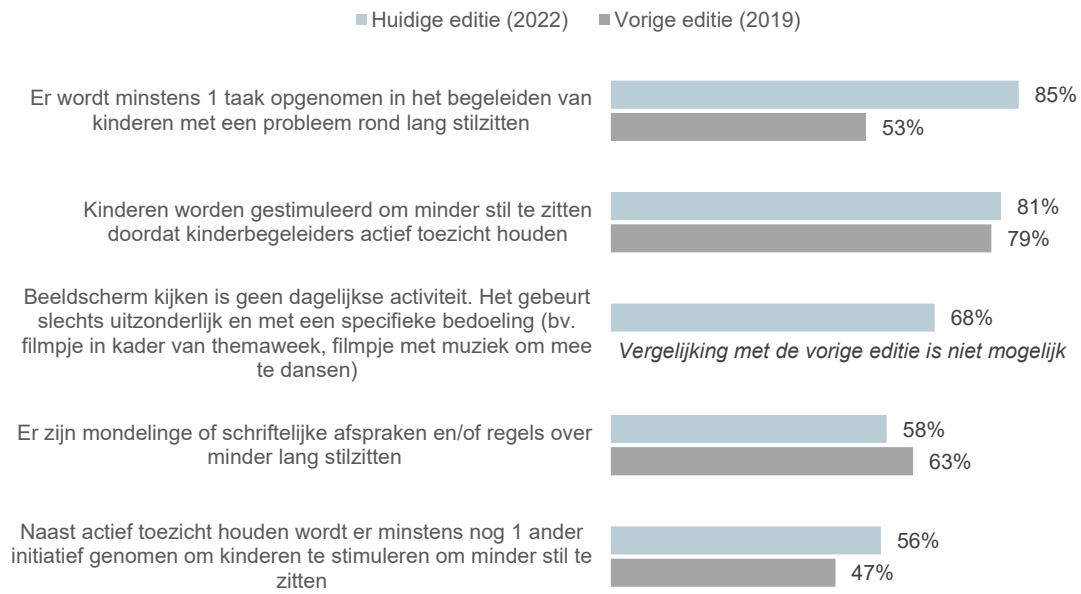
(zie **grafiek 32**)

Wat is de grootste achteruitgang?

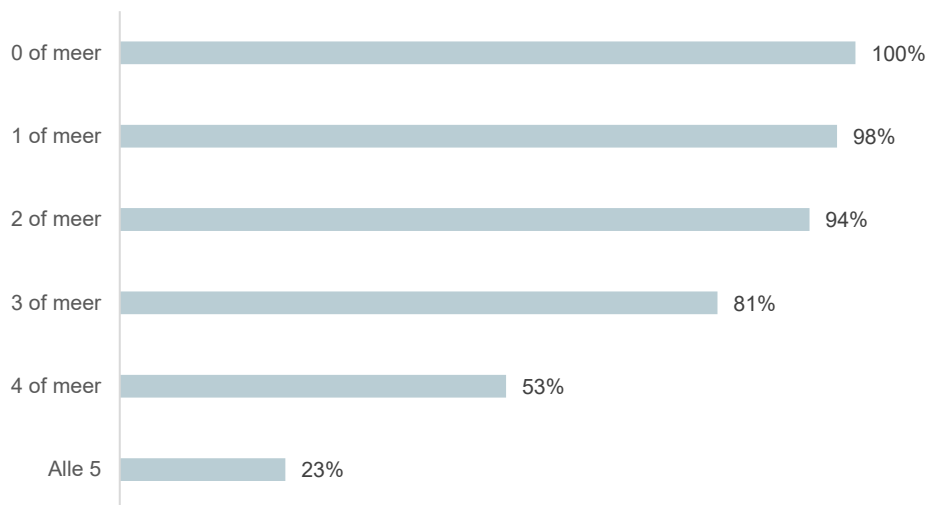
- Minder kinderopvanginitiatieven hebben mondelinge of schriftelijke afspraken en/of regels over minder lang stilzitten (58% vs. 63% in 2019).

(zie **grafiek 32**)

32 Aandeel kinderopvanginitiatieven dat voldoet aan de criteria voor een kwaliteitsvol beleid rond lang stilzitten

33 Cumulatief aantal behaalde criteria voor een kwaliteitsvol beleid rond lang stilzitten in de huidige editie

MENTAAL WELBEVINDEN

75

DEELNEMENDE
KINDEROPVANGINITIA-
TIEVEN

KWALITEITSCRITERIA

1

Er wordt op minstens 2 van volgende manieren een fysieke en/of sociale omgeving gecreëerd waarin kinderen zich goed kunnen voelen:

1. Rust- en ontspanningsplekken voorzien (bv. stille ruimte/ruimte om zich terug te trekken of snoezelruimte, gevoelsplekken of gevoelshoekjes, groene buitenruimte of tuin).
2. Rust- en ontspanningsmomenten voorzien (bv. rustige muziek opzetten, kinderyoga, relaxatieoefeningen, rustige spelletjes of activiteiten).
3. Met duidelijke routines en rituelen werken (bv. vaste dagstructuur, praatronde of praatpop, weekafsluiter, ritueel om nieuwe kinderen in de groep te verwelkomen).
4. Werken rond vaardigheden gericht op het omgaan met emoties, zoals het uiten, herkennen en benoemen van emoties.

2

Er wordt op minstens 2 van volgende manieren* een fysieke en/of sociale omgeving gecreëerd waarin kinderen zichzelf kunnen zijn:

* Rustige en actieve speelzones/-hoeken hebben in de binnenruimte telt ook mee (dit werd bevraagd bij thema beweging)

1. Een gevarieerd aanbod aan materialen, spelmogelijkheden en/of activiteiten voorzien, gericht op autonomieontwikkeling (bv. zelf kiezen in welke speelhoek ze spelen of met welk speelgoed).
2. Een hoekenwerking of een rotatiesysteem aanbieden.
3. De kinderen inspraak geven bij verschillende aspecten van het kinderopvanggebeuren (bv. inrichtingen van een stille ruimte, de keuze van activiteiten of speelgoed).
4. Mogelijkheden voorzien waarin kinderen hun talenten kunnen ontplooien (bv. door gezamenlijk project op te zetten waarin samen naar een einddoel gewerkt wordt, via creatieve activiteiten, sport- en bewegingsactiviteiten).

3

Er wordt op minstens 3 van volgende manieren een fysieke en/of sociale omgeving gecreëerd waarin kinderen zich goed omringd voelen:

1. Inzetten op een warm onthaal van nieuwe kinderen, bv. door een voorstellingsronde.
2. Een ontmoetingsplek creëren, ofwel een ruimte waarin kinderen samen kunnen pauzeren en babbelen.
3. In elke groep een beperkt aantal vaste begeleiders voorzien.
4. Inzetten op groepsvorming tussen de kinderen (bv. door kennismakingsspelletjes, groepsactiviteiten of groepenwerk).
5. De kinderen begeleiden in hun spel.
6. Werken rond vaardigheden gericht op het opbouwen van positieve contacten met anderen (bv. vriendjes maken, samen spelen, praten met elkaar, empathisch reageren, zorg vragen en geven aan anderen, erbij horen en niemand uitsluiten).

4

Er wordt op minstens 2 van volgende manieren een fysieke en/of sociale omgeving gecreëerd waarin kinderen leren omgaan met moeilijke momenten, stress en tegenslag:

1. Plekken of momenten voorzien waar kinderen terecht kunnen als ze willen praten over moeilijke momenten, stress, en tegenslag.
2. Flexibel reageren op moeilijke situaties (bv. geweld, pesten) of conflict in de groep.
3. Werken rond vaardigheden om 'neen' te zeggen (bv. leren grenzen aangeven) of om emoties te leren reguleren (bv. wat doe ik als ik boos ben; woede-uitbarstingen voorkomen).
4. Werken rond vaardigheden gericht op het omgaan met emoties, zoals het uiten, herkennen en benoemen van emoties.
5. Werken rond vaardigheden om voor jezelf te zorgen en om tot rust te komen (bv. zelf naar een rustige plek gaan wanneer het te druk is).

5

Er wordt op minstens 2 van volgende manieren een psychologisch veilig opvangklimaat gecreëerd a.d.h.v. afspraken en regels:

1. Gedragsregels opstellen om een psychologisch veilig opvangklimaat te creëren (bv. "wij slaan elkaar niet", "wij hebben respect voor het materiaal").
2. Duidelijke afspraken hebben met de ouders en/of kinderen over overtreding van opgestelde gedragsregels (bij wie men terecht kan bij overtreding van de afgesproken gedragsregels en de gevolgen daarvan).
3. Een pestactieplan hebben.

4. Afspraken hebben met de kinderbegeleiders om de kinderen op een positieve en milde manier te benaderen (bv. positief belonen, niet roepen).

Er wordt minstens 1 van volgende initiatieven genomen om signalen van verminderd mentaal welbevinden bij de kinderen op te pikken:

6

1. Het mentaal welbevinden van de kinderen observeren en monitoren (bv. met behulp van een observatie-instrument zoals ZiKo-Vo).
2. Afspraken hebben voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden op het vlak van mentaal welbevinden en mentale gezondheid (bv. kinderen die niet goed in hun vel zitten, kinderen die moeilijkheden ervaren met te veel prikkels, kinderen met nood aan duidelijke structurering).
3. In overleg met de ouders de begeleiding afstemmen op de noden van het kind.

RESULTATEN

In vergelijking met de vorige editie werden de vragen voor het thema mentaal welbevinden grondig hervormd. De nieuwe vragen zijn gebaseerd op [de geluksdriehoek](#) die eind 2020 gelanceerd werd. De resultaten vergelijken met de vorige editie (2019) is dus niet mogelijk.

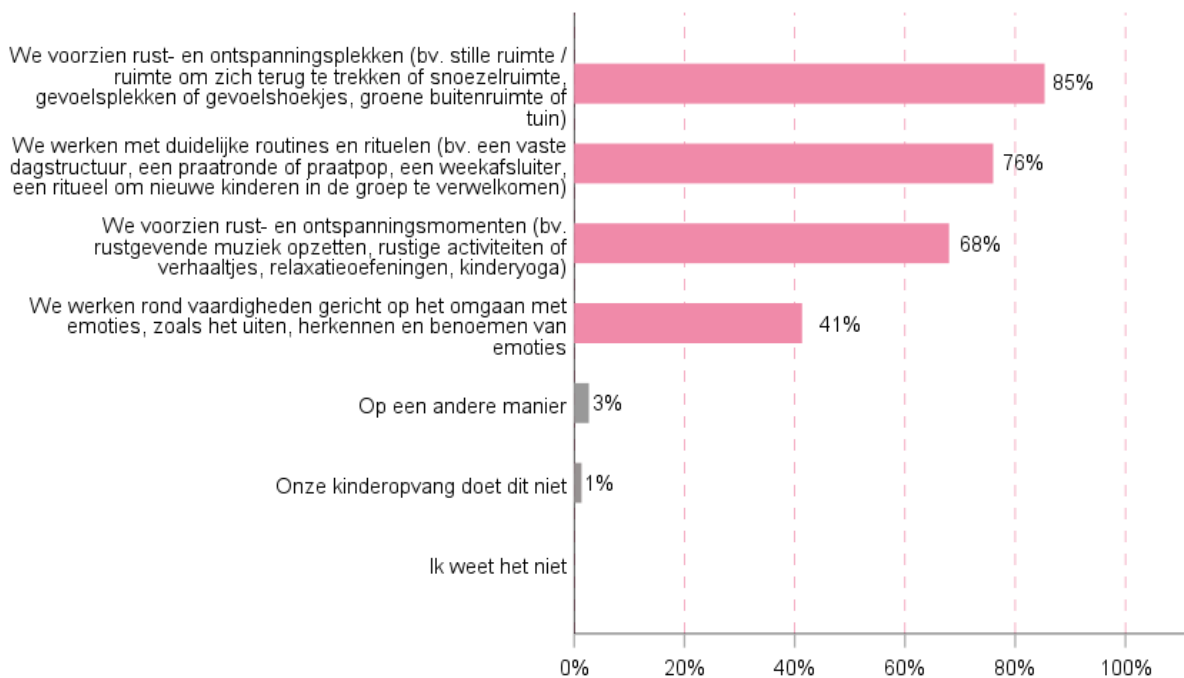
KWALITEITSCRITERIUM 1. ER WORDT OP MINSTENS 2 MANIEREN EEN FYSIEKE EN/OF SOCIALE OMGEVING GECREËRD WAARIN KINDEREN ZICH GOED KUNNEN VOELEN

- ✓ 2022: 85% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.

85% van de kinderopvanginitiatieven creëert een fysieke en/of sociale omgeving waarin kinderen zich goed kunnen voelen. De 2 meest voorkomende manieren zijn (1) het voorzien van rust- en ontspanningsplekken (85%) en (2) werken met duidelijke routines en rituelen (76%).

34 Wat doet jouw kinderopvang zodat kinderen zich goed voelen?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 75

KWALITEITSCRITERIUM 2. ER WORDT OP MINSTENS 2 MANIEREN EEN FYSIEKE EN/OF SOCIALE OMGEVING GECREËRD WAARIN KINDEREN ZICHZELF KUNNEN ZIJN

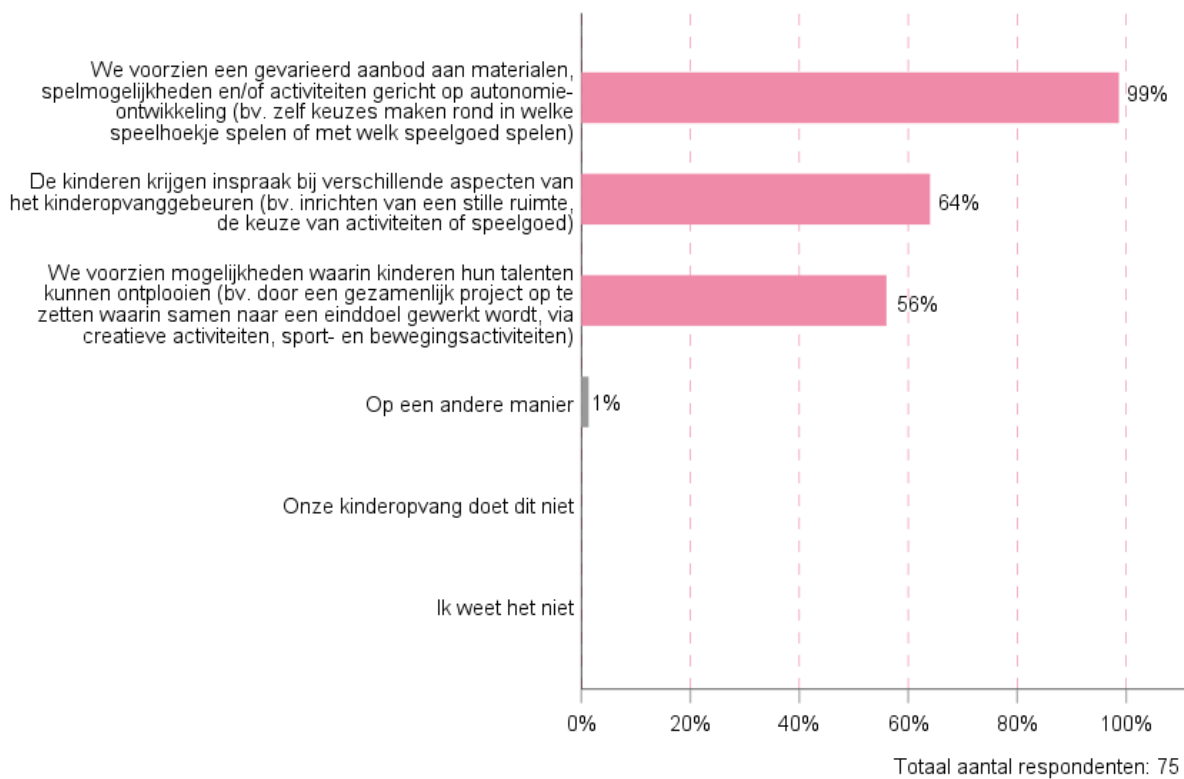
* Rustige en actieve speelzones/-hoeken hebben in de binnenruimte telt ook mee. (Dit werd bevraagd bij thema beweging – zie grafiek 20)

- ✓ 2022: 96% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.

Quasi alle kinderopvanginitiatieven creëren op minstens 2 manieren een fysieke en/of sociale omgeving waarin kinderen zichzelf kunnen zijn. De meest voorkomende manier om dit te doen, is het voorzien van een gevarieerd aanbod aan materialen, spelmogelijkheden en/of activiteiten gericht op autonomieontwikkeling (99%). De 2de meest voorkomende manier is de binnenruimte verdelen in rustige en actieve speelzones/-hoeken (88% - zie grafiek 20 bij thema beweging)

35 Wat doet jouw kinderopvang zodat kinderen zichzelf kunnen zijn?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

KWALITEITSCRITERIUM 3. ER WORDT OP MINSTENS 3 MANIEREN EEN FYSIEKE EN/OF SOCIALE OMGEVING GECREËRD WAARIN KINDEREN ZICH GOED OMRINGD VOELEN

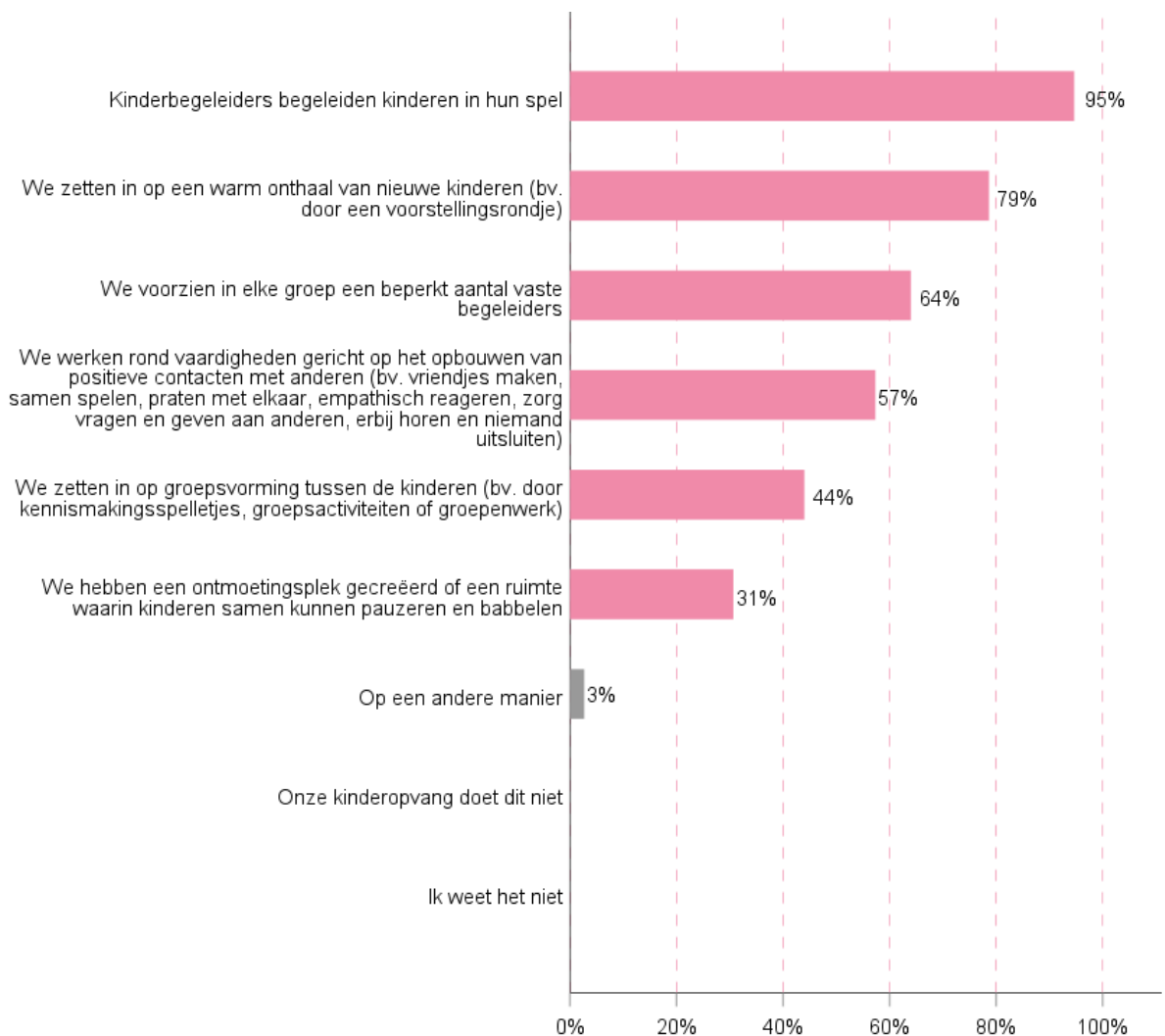
✓ 2022: 79% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.

8 op de 10 kinderopvanginitiatieven creëren op minstens 3 manieren een fysieke en/of sociale omgeving waarin kinderen zich goed omringd voelen. De 3 meest voorkomende manieren waarop ze dit doen, zijn (1) de kinderen begeleiden in hun spel (95%); (2) inzetten op een warm onthaal van nieuwe kinderen (79%); en (3) in elke groep een beperkt aantal vaste begeleiders voorzien (64%).

Een ontmoetingsplek of ruimte creëren waarin kinderen samen kunnen pauzeren en babbelen, komt het minst voor (31%).

36 Wat doet jouw kinderopvang zodat kinderen zich goed omringd voelen?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 75

KWALITEITSCRITERIUM 4. ER WORDT OP MINSTENS 2 MANIEREN EEN FYSIEKE EN/OF SOCIALE OMGEVING GECREËRD WAARIN KINDEREN LEREN OMGAAN MET MOEILIJKE MOMENTEN, STRESS EN TEGENSLAG

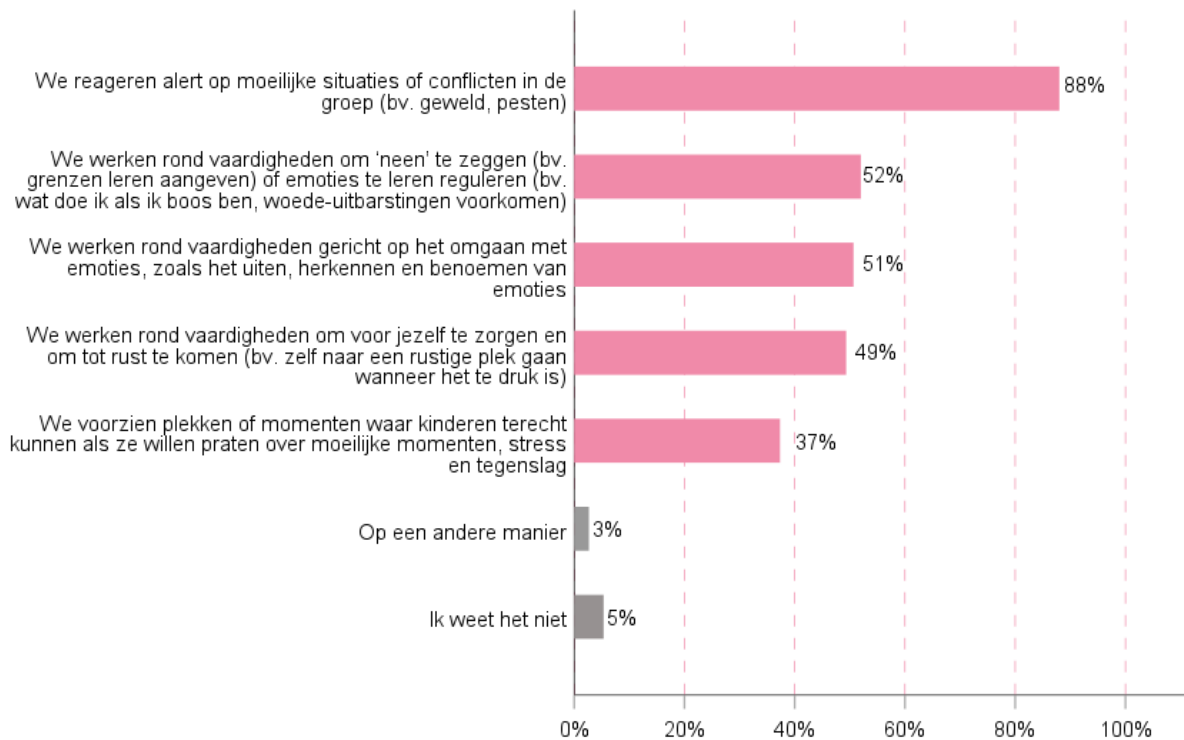
- ✓ 2022: 69% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.

7 op de 10 kinderopvanginitiatieven creëren op minstens 2 manieren een fysieke en/of sociale omgeving waarin kinderen leren omgaan met moeilijke momenten, stress en tegenslag. De 2 meest voorkomende manieren zijn (1) alert reageren op moeilijke situaties of conflicten in de groep (88%) en (2) werken rond vaardigheden om 'neen' te zeggen of om emoties te leren reguleren (52%).

Verder geeft de helft van de kinderopvanginitiatieven (ook) aan dat ze werken rond vaardigheden gericht op het omgaan met emoties (51%) en rond vaardigheden om voor jezelf te zorgen en tot rust te komen (49%).

37 Wat doet jouw kinderopvang zodat kinderen leren omgaan met moeilijke momenten, stress en tegenslag?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 75

KWALITEITSCRITERIUM 5. ER WORDT OP MINSTENS 2 MANIEREN EEN PSYCHOLOGISCH VEILIG OPVANGKLIMAAT GECREËRD A.D.H.V. AFSPRAKEN EN REGELS

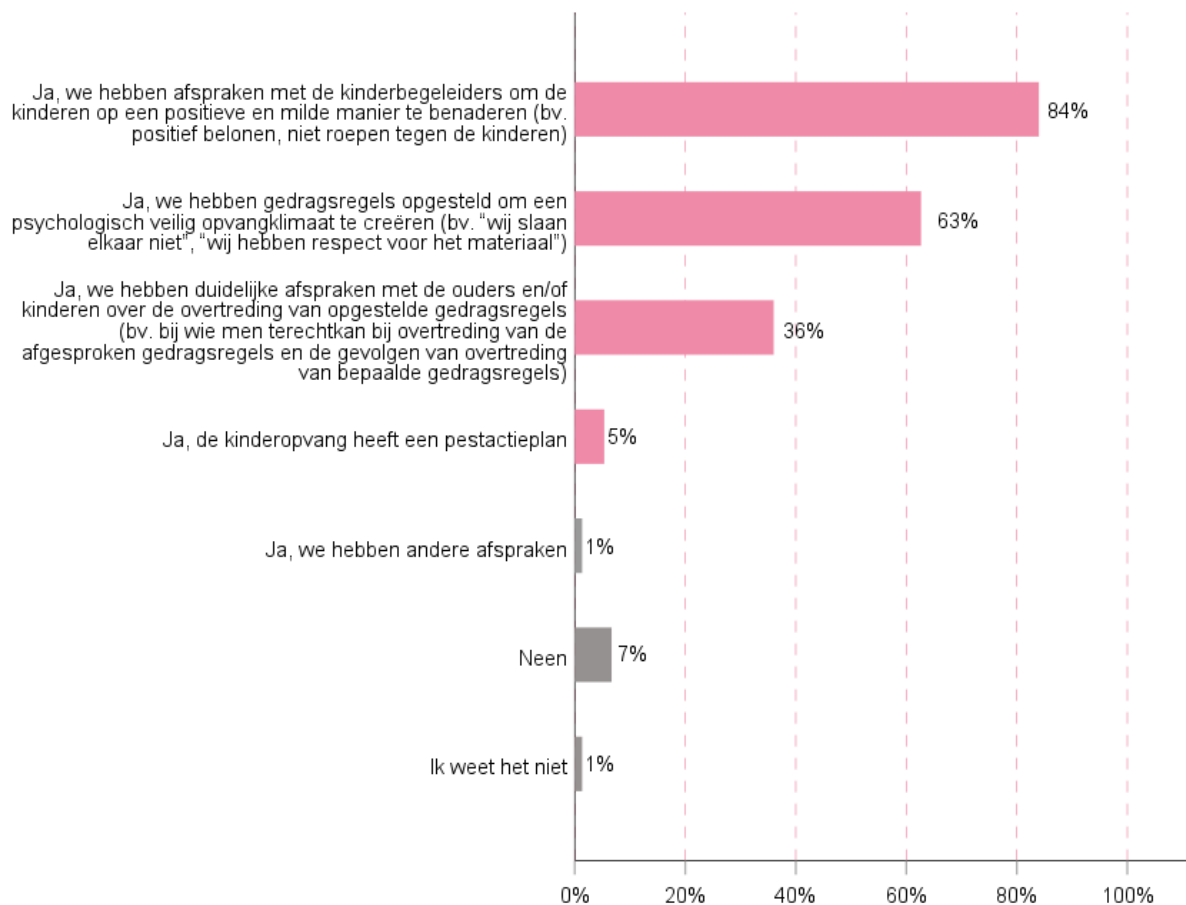
✓ 2022: 67% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.

7 op de 10 kinderopvanginitiatieven zetten in op een psychologisch veilig opvangklimaat a.d.h.v. afspraken en regels. Afspraken hebben met de kinderbegeleiders om de kinderen op een positieve en milde manier te benaderen (84%) en gedragsregels opstellen (63%) zijn de meest voorkomende manieren waarop kinderopvanginitiatieven een psychologisch veilig opvangklimaat creëren.

Een minderheid van 5% geeft aan over een pestactieplan te beschikken.

38 Heeft jouw kinderopvang afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders rond (het bevorderen van) het mentaal welbevinden bij de kinderen?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 75

KWALITEITSCRITERIUM 6. ER WORDT MINSTENS 1 INITIATIEF GENOMEN OM SIGNALLEN VAN VERMINDERD MENTAAL WELBEVINDEN BIJ DE KINDEREN OP TE PIKKEN

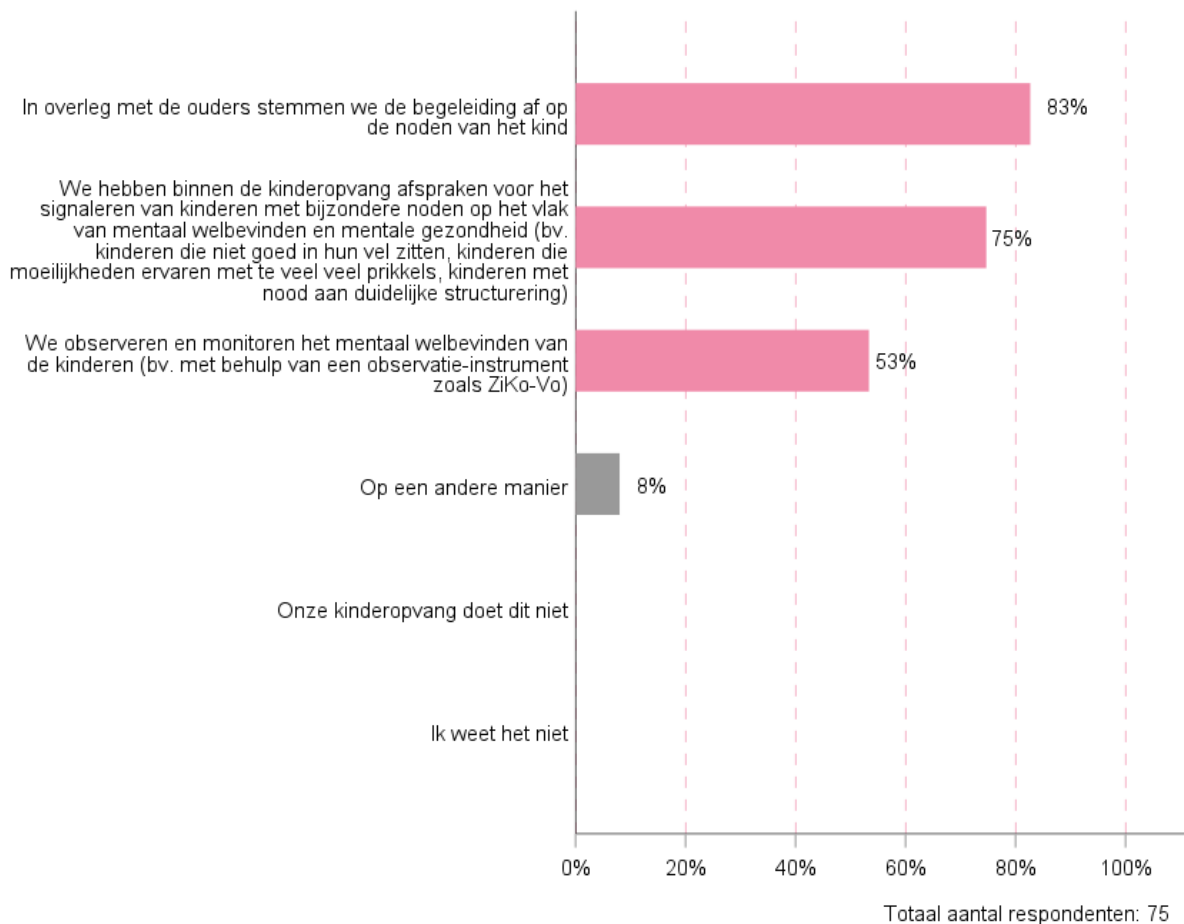
- ✓ 2022: 99% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
-

Quasi alle kinderopvanginitiatieven ondernemen 1 of meerdere initiatieven zodat ze in staat zijn om signalen van verminderd mentaal welbevinden bij de kinderen op te pikken. In overleg met de ouders de begeleiding afstemmen op de noden van het kind is het initiatief waarop het meest wordt ingezet (83%).

De helft van de kinderopvanginitiatieven observeert en monitort het mentaal welbevinden van de kinderen (53%).

39 Wat doet jouw kinderopvang om signalen van verminderd mentaal welbevinden bij kinderen op te pikken?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

SAMENVATTING

Hieronder vatten we de belangrijkste resultaten samen met betrekking tot de kwaliteitscriteria voor mentaal welbevinden in de huidige editie van de Preventiepeiling. **Grafiek 40** op de volgende pagina geeft voor elk van de kwaliteitscriteria weer hoeveel kinderopvanginitiatieven aan dit kwaliteitscriterium voldeden. **Grafiek 41** geeft het cumulatief aantal behaalde basiscriteria weer voor een kwaliteitsvol beleid rond mentaal welbevinden in de huidige editie.

STAND VAN ZAKEN BELEID ROND MENTAAL WELBEVINDEN (2022)

- Gemiddeld voldoen de kinderopvanginitiatieven aan 5 van de 6 kwaliteitscriteria (5 = het gemiddeld aantal behaalde criteria).
- 45% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan alle 6 criteria voor een kwaliteitsvol beleid rond mentaal welbevinden.
- 1% voldoet aan geen enkel kwaliteitscriterium voor een kwaliteitsvol beleid rond mentaal welbevinden.

(zie **grafiek 40**)

Waarop wordt het meest ingezet?

- Minstens 1 initiatief ondernemen zodat begeleiders in staat zijn om signalen van verminderd mentaal welbevinden bij de kinderen op te pikken (99%).
- Op minstens 2 manieren een fysieke en/of sociale omgeving creëren waarin kinderen zichzelf kunnen zijn (96%).
- Op minstens 2 manieren een fysieke en/of sociale omgeving creëren waarin kinderen zich goed kunnen voelen (85%).

(zie **grafiek 41**)

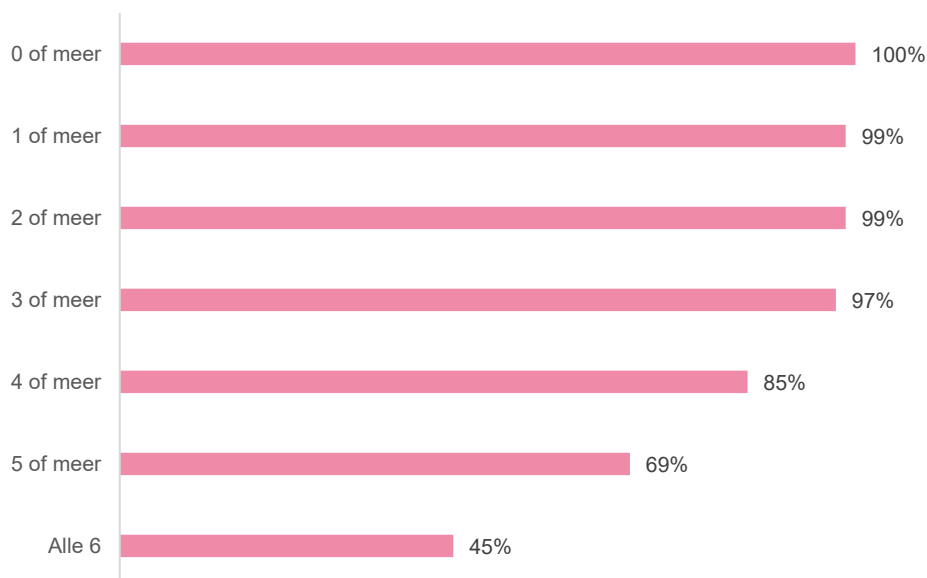
Waarop wordt het minst ingezet?

- Op minstens 2 manieren een psychologisch veilig opvangklimaat creëren voor de kinderen a.d.h.v. afspraken en regels (67%).
 - Op minstens 2 manieren een fysieke en/of sociale omgeving creëren waarin de kinderen leren omgaan met moeilijke momenten, stress en tegenslag (69%).
- (zie **grafiek 41**)

40 Aandeel kinderopvanginitiatieven dat voldoet aan de criteria voor een kwaliteitsvol beleid rond mentaal welbevinden

41 Cumulatief aantal behaalde criteria voor een kwaliteitsvol beleid rond mentaal welbevinden in de huidige editie

ROKEN

75

DEELNEMENDE
KINDEROPVANGINITIA-
TIEVEN

KWALITEITSCRITERIA

BASISKWALITEITSCRITERIA

- 1 Er zijn regels met ouders over roken in de omgeving van de kinderen (los van het wettelijk rookverbod).
- 2 Er zijn regels met medewerkers over roken in de omgeving van de kinderen (los van het wettelijk rookverbod).
- 3 Niemand* mag roken aan de ingang van de kinderopvang.
* Dit geldt voor ouders, medewerkers/zelfstandige onthaalouders en externen.
- 4 Medewerkers mogen niet roken tijdens de opvanguren*.
* bv. tijdens pauzes
- 5 Medewerkers mogen niet roken tijdens uitstapjes met de kinderen.
- 6 Het rookverbod wordt op minstens 2 van volgende manieren bekendgemaakt:
 1. Via signalisatie (bv. sticker, signalisatiebord)
 2. Via een bericht aan de ouders (mail, Facebook, Whatsapp, brief)
 3. Via het huishoudelijk reglement
 4. Via de onthaalbrochure
 5. Via het kennismakingsgesprek

KWALITEITSCRITERIUM VOOR OPVANGINITIATIEVEN MET NABIJGELEGEN RUIMTES*

- 1 Niemand mag tijdens de opvanguren roken in nabijgelegen ruimtes* in hetzelfde gebouw als de opvangruimte.
*bv. bureau, gang, berging, garage

*Goed om te weten: we berekenen de criteria voor opvanginitiatieven met nabijgelegen ruimtes afzonderlijk van de basiskwaliteitscriteria voor roken omdat niet alle opvanginitiatieven nabijgelegen ruimtes hebben. 71 kinderopvanginitiatieven (= 95%) hebben nabijgelegen ruimtes bij hun kinderopvang.

RESULTATEN

BASISKWALITEITSCRITERIA

BASISCRITERIUM 1. ER ZIJN REGELS MET OUDERS OVER ROKEN IN DE OMGEVING VAN DE KINDEREN (LOS VAN HET WETTELIJK ROOKVERBOD)

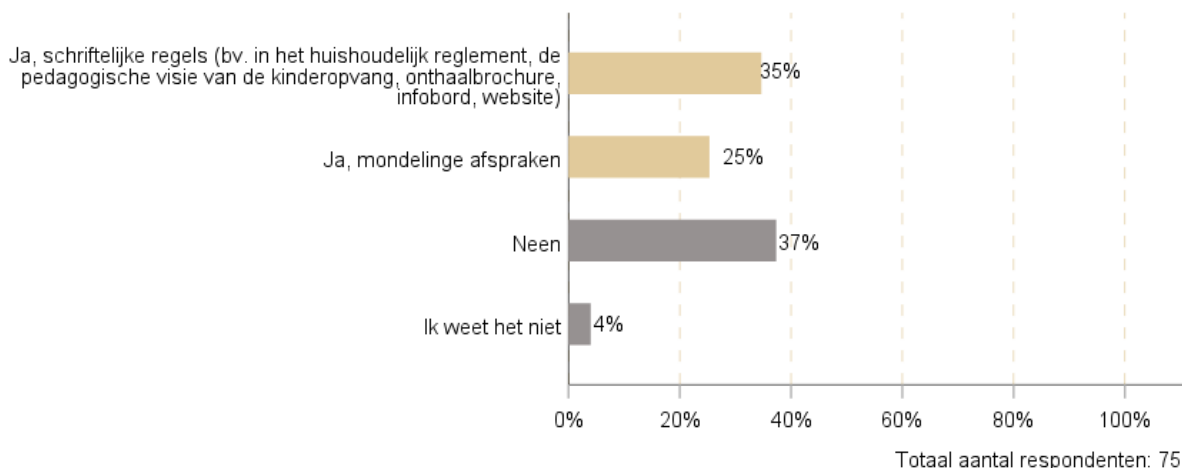
- ✓ 2022: 59% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 69% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- ↓ We zien een daling met 10% ten opzichte van 2019.

In 6 op de 10 kinderopvanginitiatieven zijn er afspraken over roken in de omgeving van de kinderen vastgelegd met de ouders. In de vorige editie werd er niet expliciet vermeld dat het ging over afspraken en/of regels los van het wettelijk rookverbod. Dat kan verklaren waarom toen een hoger aandeel (69%) aangaf over mondeling of schriftelijke afspraken te beschikken.

We zien dat in 2022 35% beschikt over schriftelijke regels (43% in 2019) en 25% over mondelinge afspraken (35% in 2019).

42 Heeft jouw kinderopvang afspraken en/of regels (los van het wettelijk rookverbod) met de ouders over roken in de omgeving van de kinderen?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

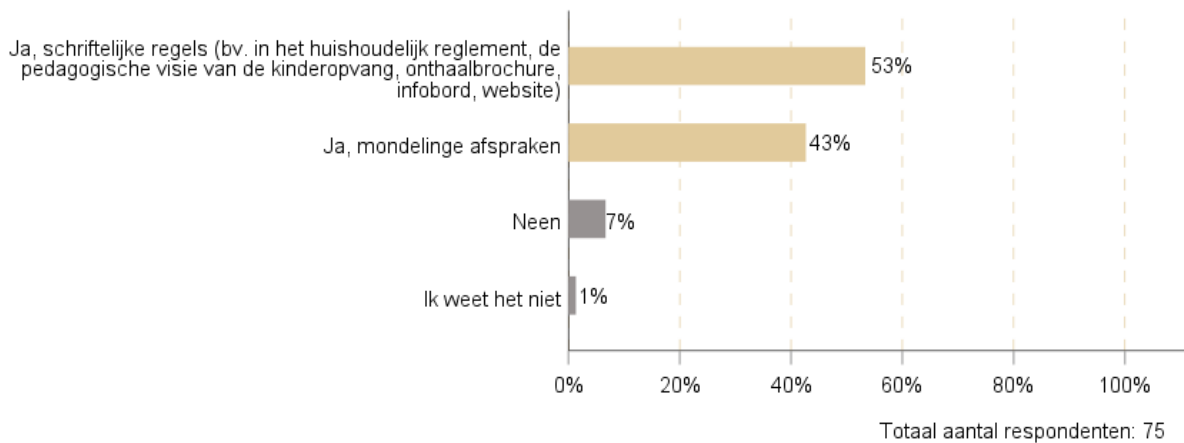
BASISCRITERIUM 2. ER ZIJN REGELS MET MEDEWERKERS OVER ROKEN IN DE OMGEVING VAN DE KINDEREN (LOS VAN HET WETTELIJK ROOKVERBOD)

- ✓ 2022: 92% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - × 2019: Omwille van een andere vraagstelling is dit kwaliteitscriterium niet toepasbaar op de data van de vorige editie ⁶.
-

Iets meer dan 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven hebben afspraken en/of regels met de medewerkers over roken in de omgeving van de kinderen – los van het wettelijk rookverbod. Schriftelijke regels met medewerkers (53%) komen iets meer voor dan mondelinge afspraken (43%).

43 Heeft jouw kinderopvang afspraken en/of regels (los van het wettelijk rookverbod) met de medewerkers (dit zijn ook jobstudenten, stagiaires, vrijwilligers) over roken in de omgeving van de kinderen?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

⁶ In de vorige editie werd hier niet naar gepeild via een ja/nee-vraag, maar minder rechtstreeks via de matrixvraag "Duid aan voor wie het op volgende tijdstippen of plaatsen is toegelaten om te roken", met daarbij verschillende ruimtes (opvangruimte binnen en buiten de opvanguren, nabijgelegen ruimtes van de opvangruimtes binnen en buiten de opvanguren en de ingang van de kinderopvang) en verschillende personen (ouders, derden, medewerkers, niemand) als antwoordopties.

BASISCRITERIUM 3. NIEMAND MAG ROKEN AAN DE INGANG VAN DE KINDEROPVANG

- ✓ 2022: 80% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- × 2019: Omwille van een andere vraagstelling is dit kwaliteitscriterium niet toepasbaar op de data van de vorige editie ⁷.

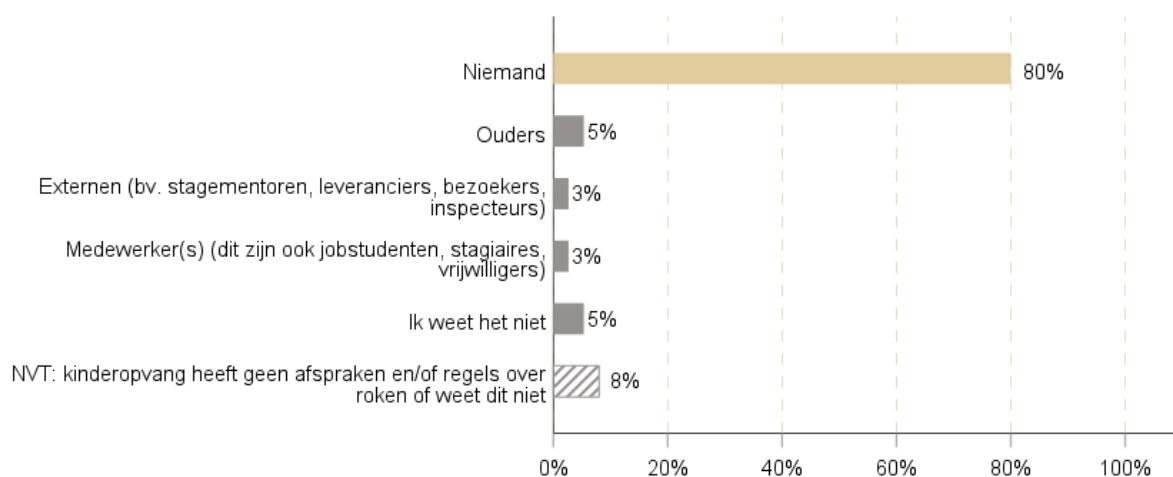
In 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven mag niemand roken aan de ingang van de kinderopvang. Dat wil ook zeggen dat het bij 2 op de 10 kinderopvanginitiatieven wel nog toegelaten is voor ouders, medewerkers of externen om te roken aan de ingang van de kinderopvang.

Wie niet over afspraken en/of regels beschikt over roken in de kinderopvang of dit niet weet (N=6, 8%), werd beschouwd als "niet voldoen aan basiscriterium 3".

44 Voor wie is het toegelaten om te roken aan de ingang van de kinderopvang?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=6, 8%). Zij voldoen ook niet aan basiscriterium 3.

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

Totaal aantal respondenten: 75

⁷ In de huidige editie werd eerst gevraagd of de kinderopvang afspraken en/of regels (los van het wettelijk rookverbod) heeft met de ouders, medewerkers en externen rond roken in de omgeving met de kinderen. De kinderopvanginitiatieven die voor geen van deze doelgroepen afspraken en/of regels hebben of dit niet weten, kregen de vervolgvragen niet te zien (N=6, 8%). In de vorige editie kregen alle respondenten alle vragen te zien.

BASISCRITERIUM 4. MEDEWERKERS MOGEN NIET ROKEN TIJDENS DE OPVANGUREN

- ✓ 2022: 41% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - × 2019: Omwille van een andere vraagstelling is dit kwaliteitscriterium niet toepasbaar op de data van de vorige editie ⁸.
-

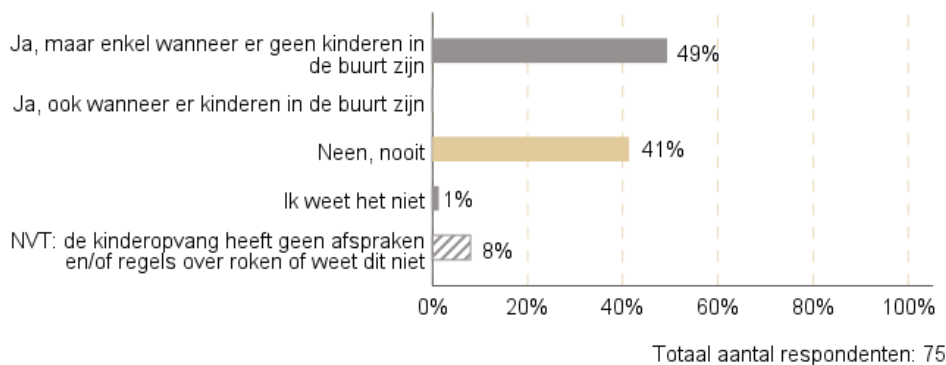
In 4 op de 10 kinderopvanginitiatieven mogen medewerkers niet roken tijdens de opvanguren (bv. tijdens pauzes). Bij de kinderopvanginitiatieven die aangeven dat dit wel is toegelaten, kan het uitsluitend wanneer er geen kinderen in de buurt zijn (49%). In geen enkele kinderopvang mogen medewerkers roken tijdens de opvanguren wanneer kinderen in de buurt zijn.

Wie niet over afspraken en/of regels beschikt over roken in de kinderopvang of dit niet weet (N=6, 8%), werd beschouwd als “niet voldoen aan basiscriterium 4”.

45 Mogen medewerkers (dit zijn ook jobstudenten, stagiaires, vrijwilligers) roken tijdens de opvanguren? (bv. tijdens pauzes)

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangeven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=6, 8%). Zij voldoen ook niet aan basiscriterium 4.

De respondent kon één antwoord selecteren.

⁸ In de huidige editie werd eerst gevraagd of de kinderopvang afspraken en/of regels (los van het wettelijk rookverbod) heeft met de ouders, medewerkers en externen rond roken in de omgeving met de kinderen. De kinderopvanginitiatieven die voor geen van deze doelgroepen afspraken en/of regels hebben of dit niet weten, kregen de vervolgvragen niet te zien (N=6, 8%). In de vorige editie kregen alle respondenten alle vragen te zien.

BASISCRITERIUM 5. MEDEWERKERS MOGEN NIET ROKEN TIJDENS UITSTAPJES MET DE KINDEREN

- ✓ 2022: 68% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
 - × 2019: Omwille van een andere vraagstelling is dit kwaliteitscriterium niet toepasbaar op de data van de vorige editie⁹.
-

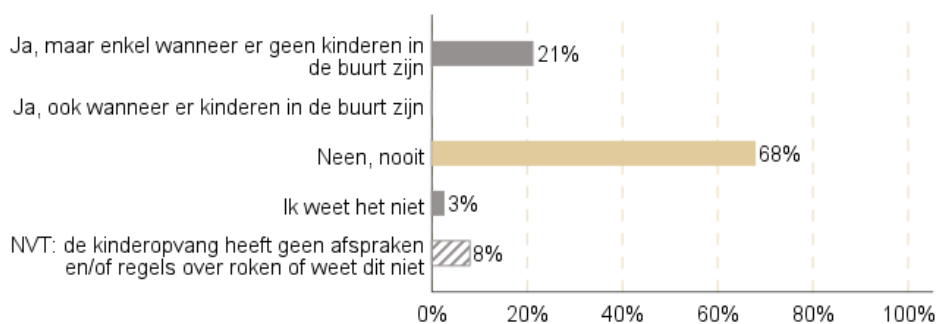
In 7 van de 10 kinderopvanginitiatieven is het verboden voor medewerkers om te roken tijdens uitstapjes met de kinderen. Waar dit wel is toegelaten, kan het uitsluitend wanneer er geen kinderen in de buurt zijn (21%). In geen enkele kinderopvang mogen medewerkers roken tijdens uitstapjes met de kinderen wanneer kinderen in de buurt zijn.

Wie niet over afspraken en/of regels beschikt over roken in de kinderopvang of dit niet weet (N=6, 8%), werd beschouwd als “niet voldoen aan basiscriterium 5”.

46 Mogen medewerkers (dit zijn ook jobstudenten, stagiaires, vrijwilligers) roken tijdens uitstapjes met de kinderen?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=6, 8%). Zij voldoen ook niet aan basiscriterium 5.

De respondent kon één antwoord selecteren.

Totaal aantal respondenten: 75

⁹ In de huidige editie werd eerst gevraagd of de kinderopvang afspraken en/of regels (los van het wettelijk rookverbod) heeft met de ouders, medewerkers en externen rond roken in de omgeving met de kinderen. De kinderopvanginitiatieven die voor geen van deze doelgroepen afspraken en/of regels hebben of dit niet weten, kregen de vervolgvragen niet te zien (N=6, 8%). In de vorige editie kregen alle respondenten alle vragen te zien.

BASISCRITERIUM 6. HET ROOKVERBOD WORDT OP MINSTENS 2 MANIEREN BEKENDGEMAAKT

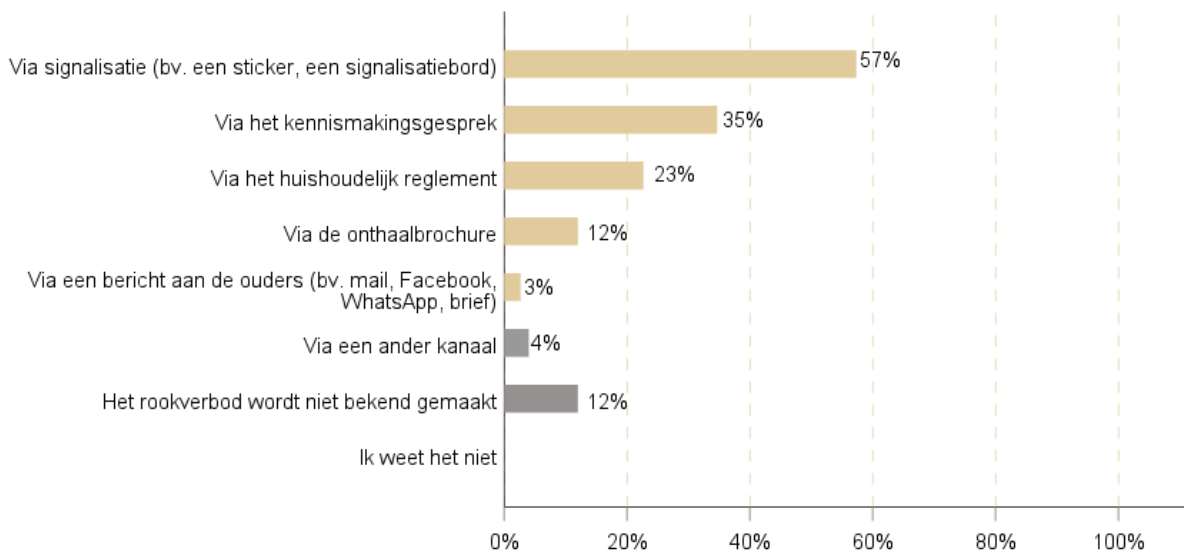
- ✓ 2022: 35% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- ✓ 2019: 28% voldeed aan dit kwaliteitscriterium.
- ↑ We zien een stijging met 7% ten opzichte van de vorige editie.

Bijna 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven maken het rookverbod bekend. Toch zien we dat maar een 3de van de kinderopvanginitiatieven (35%) hiervoor minstens 2 communicatiekanalen gebruikt. In 2019 was dit bij 28% het geval.

De 2 meest voorkomende manieren waarop kinderopvanginitiatieven de afspraken/regels en/of het wettelijk rookverbod bekendmaken, zijn (1) via signalisatie, zoals een sticker of een signalisatiebord (57% vs. 70% in 2019) en (2) via het kennismakingsgesprek (35% vs. 11% in 2019). In tegenstelling tot 2019 zien we dat er meer wordt ingezet op het kennismakingsgesprek en minder op signalisatie. Bekendmaking via het huishoudelijk reglement is hetzelfde gebleven (23%).

47 Hoe worden de afspraken/regels en/of het wettelijk rookverbod in jouw kinderopvang bekendgemaakt?

De respondent kon meerdere antwoorden kiezen.

Totaal aantal respondenten: 75

KWALITEITSCRITERIUM VOOR OPVANGINITIATIEVEN MET NABIJGELEGEN RUIMTES

KWALITEITSCRITERIUM 1. NIEMAND MAG TIJDENS DE OPVANGUREN ROKEN IN NABIJGELEGEN RUIMTES* IN HETZELFDE GEBOUW ALS DE OPVANGRUIMTE

*bv. bureau, gang, berging, garage

- ✓ 2022: 87% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
- × 2019: Omwille van een andere vraagstelling is dit kwaliteitscriterium niet toepasbaar op de data van de vorige editie ¹⁰.

4 kinderopvanginitiatieven (6%) gaven aan geen nabijgelegen ruimtes te hebben bij hun kinderopvang (bv. bureau, gang, berging, garage), waardoor het kwaliteitscriterium voor hen niet van toepassing is. Dit kwaliteitscriterium is dus enkel berekend voor de kinderopvanginitiatieven die wel over dergelijke ruimtes beschikken (N=71, 95%).

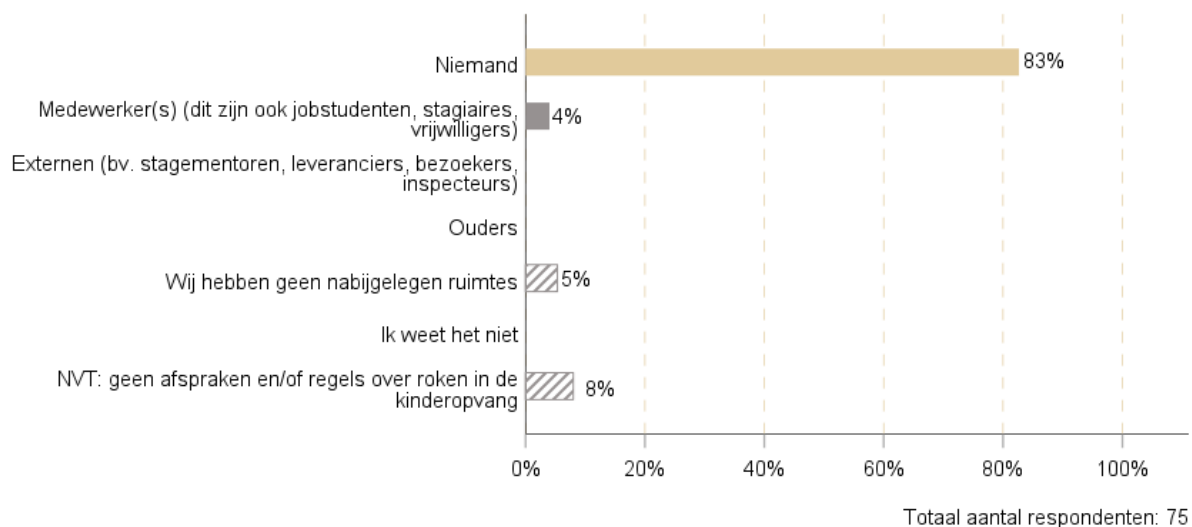
In bijna 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven met nabijgelegen ruimtes in hetzelfde gebouw als de opvangruimte (bv. bureau, gang, berging, garage) geldt de afspraak dat niemand tijdens de opvanguren in deze ruimtes mag roken.

Wie niet over afspraken en/of regels beschikt over roken in de kinderopvang (N=6, 8%), werd beschouwd als "niet voldoen aan het kwaliteitscriterium voor opvanginitiatieven met nabijgelegen ruimtes".

48 Voor wie is het toegelaten om te roken tijdens de opvanguren in nabijgelegen ruimtes in hetzelfde gebouw als de opvangruimte? (bv. bureau, gang, berging, garage)

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=6, 8%). Zij voldoen ook niet aan het kwaliteitscriterium voor nabijgelegen ruimtes.

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

¹⁰ In de huidige editie werd eerst gevraagd of de kinderopvang afspraken en/of regels (los van het wettelijk rookverbod) heeft met de ouders, medewerkers en externen rond roken in de omgeving met de kinderen. De kinderopvanginitiatieven die voor geen van deze doelgroepen afspraken en/of regels hebben of dit niet wisten, kregen de vervolgvragen niet te zien (N=6, 8%). In de vorige editie kregen alle respondenten alle vragen te zien.

SAMENVATTING

Hieronder vatten we de belangrijkste resultaten samen met betrekking tot de kwaliteitscriteria voor roken in de huidige editie van de Preventiepeiling en bespreken we de opvallendste evoluties t.o.v. 2019. **Grafiek 49** op de volgende pagina geeft voor elk van de kwaliteitscriteria weer hoeveel kinderopvanginitiatieven aan dit kwaliteitscriterium voldeden in de huidige en voorgaande editie. **Grafiek 50** geeft het cumulatief aantal behaalde basiscriteria weer voor een kwaliteitsvol rookbeleid in de huidige editie. Omdat niet alle kwaliteitscriteria op de data van 2019 konden worden toegepast, kunnen we in de cumulatieve grafiek de cijfers van 2019 niet weergeven.

STAND VAN ZAKEN ROOKBELEID (2022)

- Gemiddeld voldoen de kinderopvanginitiatieven aan 4 van de 6 basiskwaliteitscriteria (4 = het gemiddeld aantal behaalde basiscriteria).
- 13% voldoet aan alle 6 basiscriteria voor een kwaliteitsvol rookbeleid.
- 8% voldoet aan geen enkel basiscriterium voor een kwaliteitsvol rookbeleid.

(zie **grafiek 50**)

Waarop wordt het meest ingezet?

- Regels hebben met medewerkers over roken in de omgeving van de kinderen (los van het wettelijk rookverbod) (92%).
- Als er nabijgelegen ruimtes zijn in hetzelfde gebouw als de kinderopvang (bv. berging, bureau), niemand toelaten hier te roken tijdens de opvanguren (87%).
- Niemand mag roken aan de ingang van de kinderopvang (80%).

(zie **grafiek 49**)

Waarop wordt het minst ingezet?

- Het rookverbod op minstens 2 manieren bekendmaken (35%).
- Niet toelaten dat medewerkers roken tijdens de opvanguren (bv. in de pauze) (41%).

(zie **grafiek 49**)

EVOLUTIE ROOKBELEID (2019 - 2022)

2 van de 6 basiscriteria voor een kwaliteitsvol rookbeleid konden worden vergeleken met de vorige editie. Bij 1 basiscriterium zien we vooruitgang en bij het andere achteruitgang.

Wat is de grootste vooruitgang?

- Meer kinderopvanginitiatieven maken het rookverbod op minstens 2 manieren bekend (35% vs. 28% in 2019).

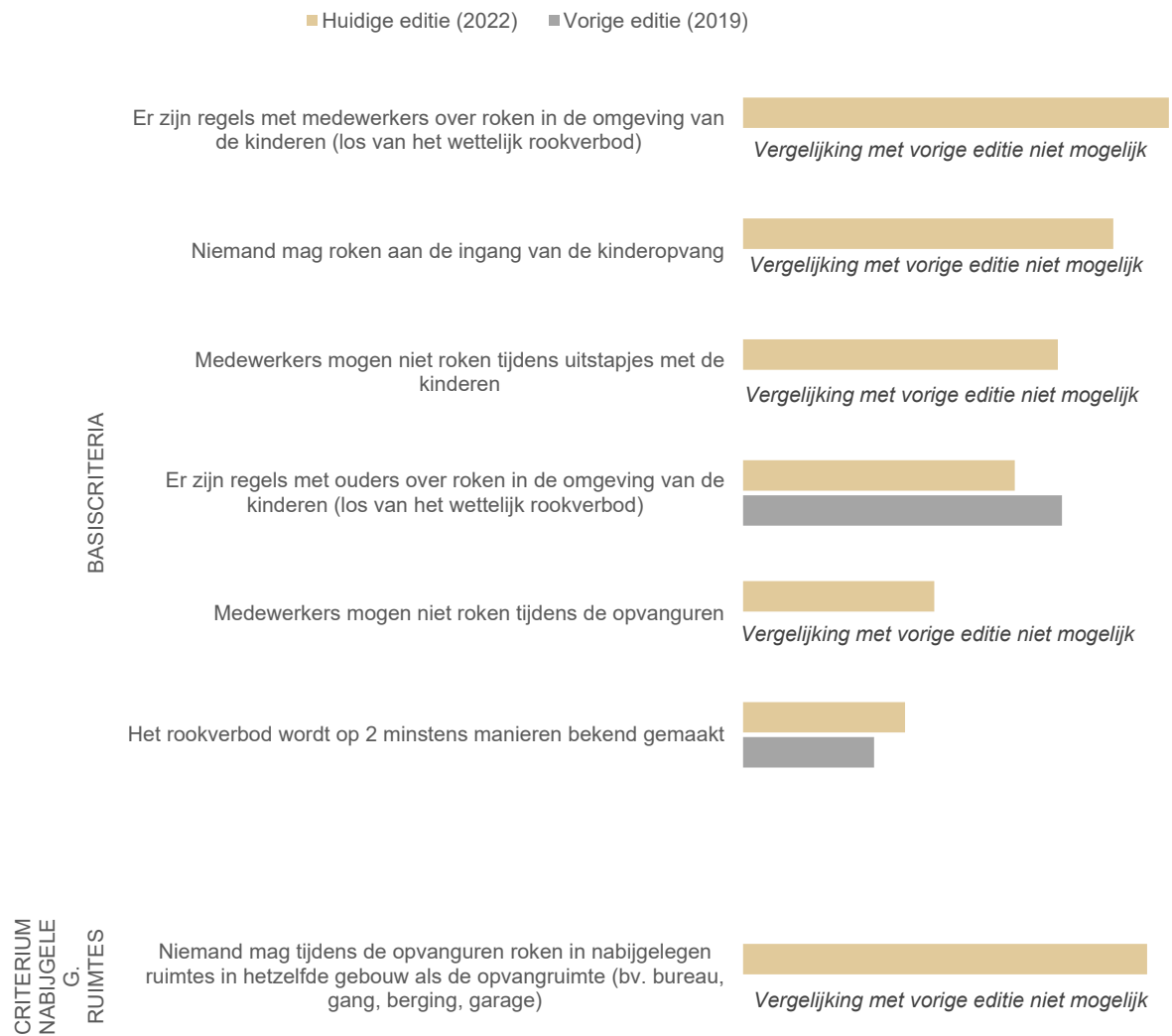
(zie **grafiek 49**)

Wat is de grootste achteruitgang?

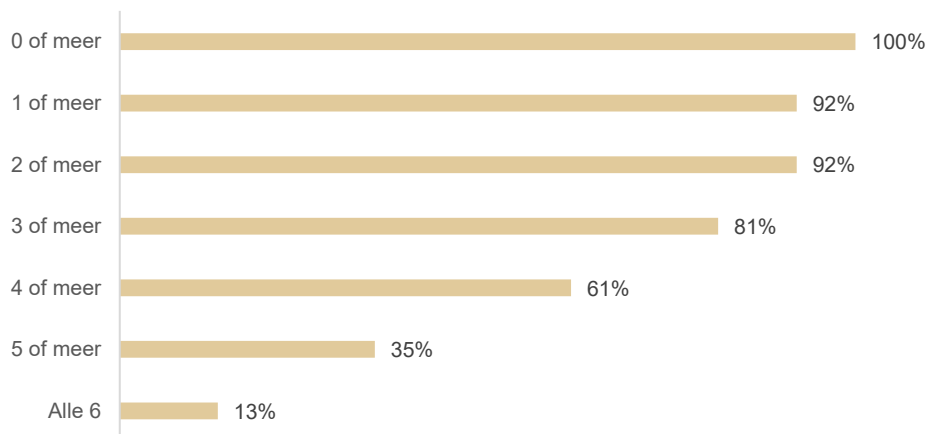
- Minder kinderopvanginitiatieven hebben regels met ouders over roken in de omgeving van de kinderen – los van het wettelijk rookverbod (59% vs. 69% in 2019).

(zie **grafiek 49**)

49 Aandeel kinderopvanginitiatieven dat voldoet aan de basiscriteria voor een kwaliteitsvol rookbeleid en het kwaliteitscriterium voor nabijgelegen ruimtes

50 Cumulatief aantal behaalde basiscriteria voor een kwaliteitsvol rookbeleid in de huidige editie

ALCOHOL

75

DEELNEMENDE
KINDEROPVANGINIA-
TIEVEN

KWALITEITSCRITERIA

BASISKWALITEITSCRITERIA

- 1 | Medewerkers mogen geen alcohol drinken tijdens de werkuren.
- 2 | Medewerkers mogen geen alcohol drinken tijdens werkgerelateerde activiteiten/evenementen*.
* bv. wandelingen, feestjes in de omgeving van kinderen
- 3 | Er wordt op minstens 1 van volgende manieren een signaalfunctie vervuld bij problemen door alcoholgebruik bij de ouders:
 1. Het probleem en de aanpak ervan bespreken met de verantwoordelijke en/of het team.
 2. Zelf advies inwinnen bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, ondersteuningsnetwerk kinderopvang).
 3. De ouders doorverwijzen naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bijv. een huisarts, Kind & Gezin).

KWALITEITSCRITERIUM VOOR OPVANGINITIATIEVEN MET ACTIVITEITEN/EVENEMENTEN*

- 1 | Er wordt bewust omgegaan met voorbeeldgedrag inzake alcoholgebruik door geen alcohol aan te bieden tijdens activiteiten/evenementen*
*bv. kinderopvangfeest, Vader- of Moederdagbrunch, gezinswandeling, workshop

*Goed om te weten: we berekenen de criteria voor opvanginitiatieven die activiteiten/evenementen organiseren afzonderlijk van de basiskwaliteitscriteria voor alcohol omdat niet alle opvanginitiatieven dergelijke activiteiten organiseren. 61 kinderopvanginitiatieven (= 81%) organiseren activiteiten/evenementen.

RESULTATEN

Bij de vorige editie werden er slechts 2 vragen gesteld over het alcoholbeleid van de kinderopvang. In de huidige editie werden deze vragen herzien en werden er nog een aantal nieuwe vragen toegevoegd. De resultaten vergelijken met de vorige editie (2019) is dus niet mogelijk.

BASISKWALITEITSCRITERIA

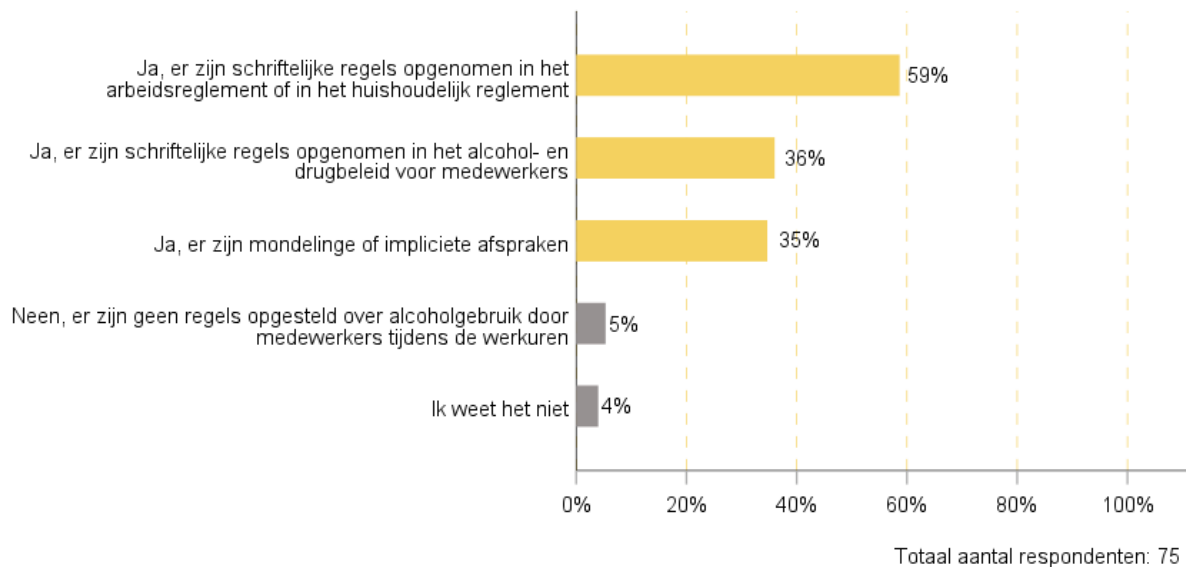
BASISCRITERIUM 1. MEDEWERKERS MOGEN GEEN ALCOHOL DRINKEN TIJDENS DE WERKUREN

- ✓ 2022: 91% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.

9 op de 10 kinderopvanginitiatieven hebben afspraken en/of regels die stellen dat medewerkers geen alcohol mogen drinken tijdens de werkuren. Bij 6 op de 10 kinderopvanginitiatieven zijn deze opgenomen in het arbeidsreglement of het huishoudelijk reglement. Daarnaast beschikt 1/3de van de kinderopvanginitiatieven ook over een alcohol- en drugbeleid waarin dit is opgenomen (36%) en/of hebben ze hier mondelinge of impliciete afspraken over (35%).

51 Heeft jouw kinderopvang afspraken en/of regels die stellen dat medewerkers geen alcohol mogen drinken tijdens de werkuren?

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

BASISCRITERIUM 2. MEDEWERKERS MOGEN GEEN ALCOHOL DRINKEN TIJDENS WERKGERELATEERDE ACTIVITEITEN/EVENEMENTEN*

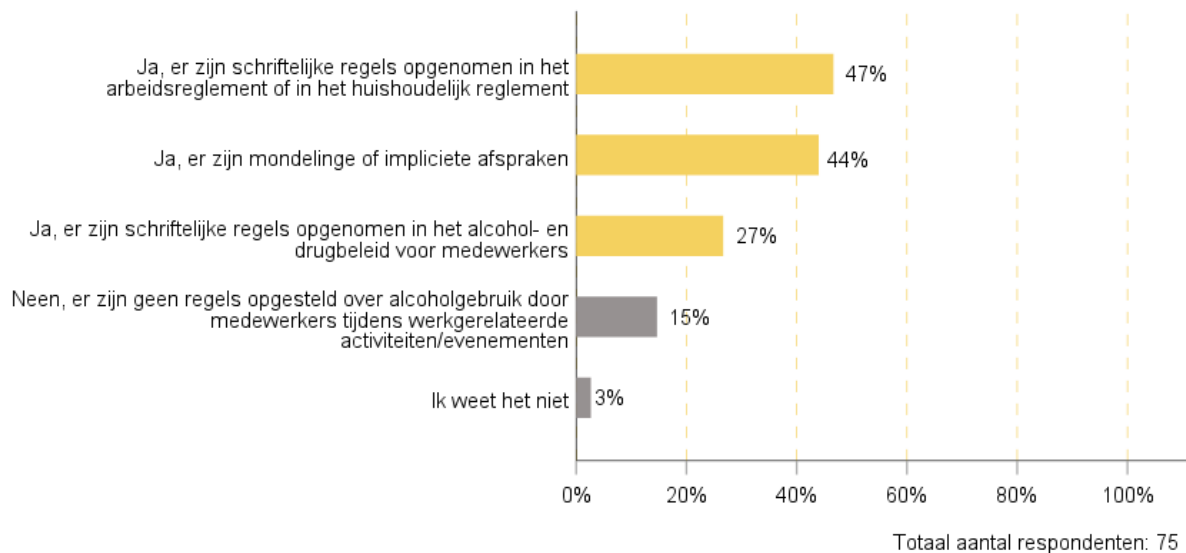
*bv. wandelingen, feestjes in de omgeving van kinderen

- ✓ 2022: 83% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
-

8 op de 10 kinderopvanginitiatieven hebben regels over het drinken van alcohol tijdens werkgerelateerde activiteiten/evenementen. Ook hier blijken deze regels het vaakst opgenomen in het arbeidsreglement of huishoudelijk reglement (47%). Het hebben van mondelinge of impliciete afspraken hierover (44%) staat op 2. Op 3 volgt het vastleggen van afspraken in het alcohol- en drugbeleid voor medewerkers (27%).

52 Heeft jouw kinderopvang afspraken en/of regels die stellen dat medewerkers geen alcohol mogen drinken tijdens werkgerelateerde activiteiten/evenementen? (bv. tijdens wandelingen, feestjes in de omgeving van kinderen)

De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

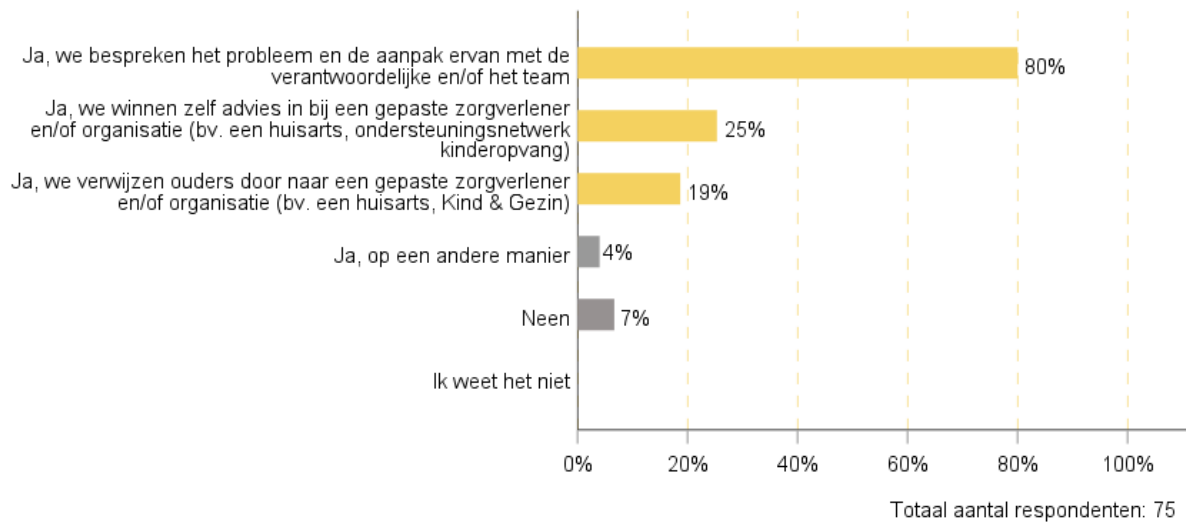
BASISCRITERIUM 3. ER WORDT OP MINSTENS 1 MANIER EEN SIGNAALFUNCTIE VERVULD BIJ PROBLEMEN DOOR ALCOHOLGEBRUIK BIJ DE OUDERS

- ✓ 2022: 91% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.
-

9 op de 10 kinderopvanginitiatieven vervullen op minstens 1 manier een signaaldetectiefunctie bij problemen door alcoholgebruik bij de ouders. Het meest genomen initiatief bij confrontatie met ouders die een probleem hebben met alcohol is het probleem en de aanpak ervan bespreken met de verantwoordelijke en/of het team (80%). 1 op de 4 kinderopvanginitiatieven (25%) wint zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie.

53 Neemt jouw kinderopvang een initiatief wanneer jullie geconfronteerd worden met ouders die een probleem hebben rond alcohol?

De respondent kon meerdere antwoorden kiezen.

KWALITEITSCRITERIUM VOOR OPVANGINITIATIEVEN MET ACTIVITEITEN/EVENEMENTEN

KWALITEITSCRITERIUM 1. ER WORDT BEWUST OMGEGAAN MET VOORBEELDGEDRAG INZAKE ALCOHOLGEBRUIK DOOR GEEN ALCOHOL AAN TE BIEDEN TIJDENS ACTIVITEITEN/EVENEMENTEN

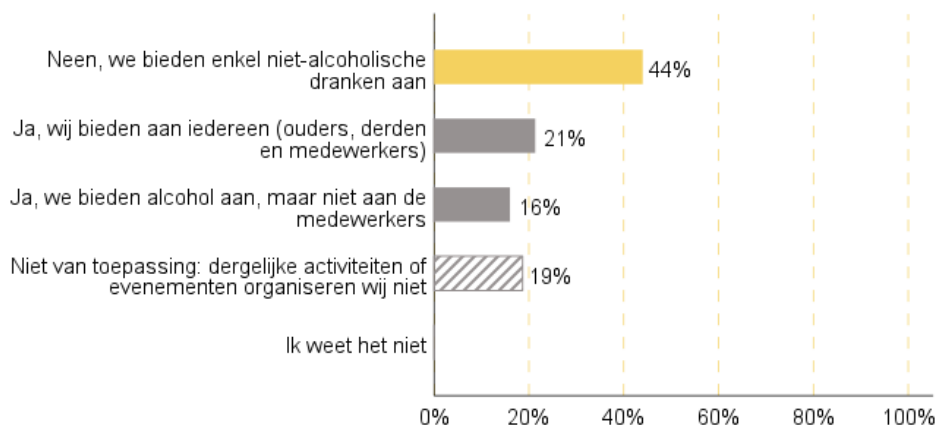
- ✓ 2022: 54% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan dit kwaliteitscriterium.

14 kinderopvanginitiatieven (19%) gaven aan dat onderstaande vraag niet van toepassing is voor hen omdat zij geen activiteiten of evenementen organiseren, zoals een kinderopvangfeest, Vader- of Moederdagbrunch, gezinswandeling of workshop. Dit kwaliteitscriterium is dus enkel berekend voor de kinderopvanginitiatieven die wel dergelijke activiteiten/evenementen organiseren (N=61, 81%).

De helft van de kinderopvanginitiatieven (54%) die activiteiten of evenementen organiseren gaan bewust om met voorbeeldgedrag inzake alcoholgebruik door geen alcohol aan te bieden tijdens deze activiteiten of evenementen.

54 Biedt jouw kinderopvang alcohol aan tijdens specifieke werkgerelateerde activiteiten of evenementen? (bv. kinderopvangfeest, Vader- of Moederdagbrunch, gezinswandeling, workshop)

De respondent kon één antwoord kiezen.

Totaal aantal respondenten: 75

SAMENVATTING

Hieronder vatten we de belangrijkste resultaten samen met betrekking tot de kwaliteitscriteria voor alcohol in de huidige editie van de Preventiepeiling. **Grafiek 55** op de volgende pagina geeft voor elk van de kwaliteitscriteria weer hoeveel kinderopvanginitiatieven aan dit kwaliteitscriterium voldeden **Grafiek 56** geeft het cumulatief aantal behaalde basiscriteria weer voor een kwaliteitsvol alcoholbeleid in de huidige editie.

STAND VAN ZAKEN ALCOHOLBELEID (2022)

- Gemiddeld voldoen de kinderopvanginitiatieven aan alle 3 de basiskwaliteitscriteria (3 = het gemiddeld aantal behaalde basiscriteria).
- 71% van de kinderopvanginitiatieven voldoet aan alle 3 de basiscriteria voor een kwaliteitsvol alcoholbeleid.
- 0% voldoet aan geen enkel basiscriterium. Alle kinderopvanginitiatieven voldoen aan minstens van 1 de 3 basiscriteria voor een kwaliteitsvol alcoholbeleid.

(zie **grafiek 56**)

Waarop wordt het meest ingezet?

- Op minstens 1 manier een signaalfunctie vervullen bij problemen door alcoholgebruik bij de ouders (91%).
- Beschikken over regels die stellen dat medewerkers geen alcohol mogen drinken tijdens de uren (91%).

(zie **grafiek 55**)

Waarop wordt het minst ingezet?

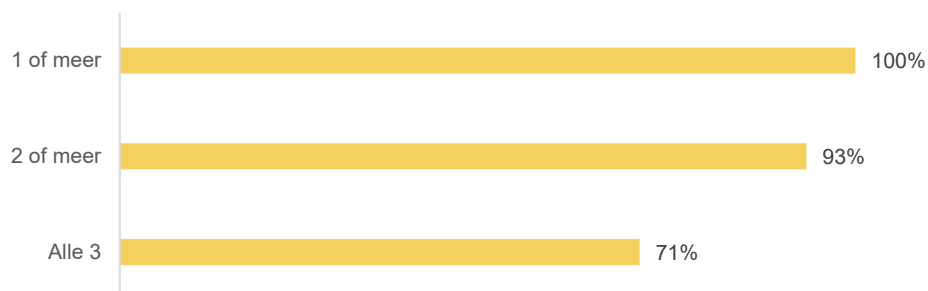
- Wanneer er activiteiten/evenementen georganiseerd worden (bv. kinderopvangfeest, Moederdag- of Vaderdagbrunch), bewust omgaan met voorbeeldgedrag inzake alcoholgebruik door aan niemand alcohol aan te bieden tijdens deze activiteiten/evenementen (54%).

(zie **grafiek 55**)

55 Aandeel kinderopvanginitiatieven dat voldoet aan de basiscriteria voor een kwaliteitsvol alcoholbeleid en het kwaliteitscriterium voor activiteiten/evenementen

56 Cumulatief aantal behaalde basiscriteria voor een kwaliteitsvol alcoholbeleid in de huidige editie

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. DE IMPACT VAN COVID-19

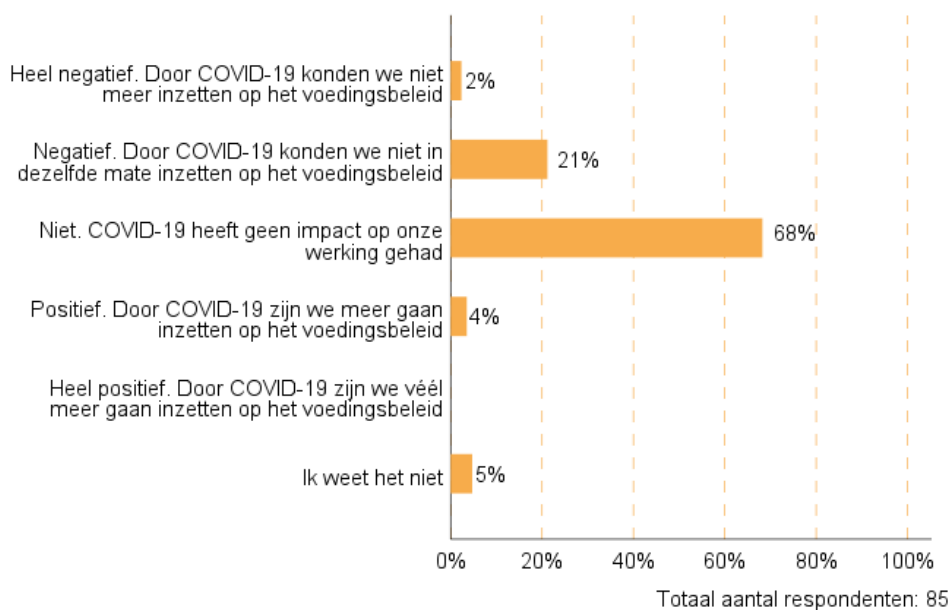
De Preventiepeiling peilt naar de acties die kinderopvanginitiatieven in de periode 2019 – 2022 (d.w.z. sinds de vorige editie) ondernomen hebben op het vlak van voeding, beweging, lang stilzitten, mentaal welbevinden, roken en alcohol. In deze periode brak de coronapandemie uit, die heel wat maatregelen en uitdagingen met zich meebracht voor kinderopvanginitiatieven. In de vragenlijst gingen we voor elk thema na in welke mate COVID-19 het preventieve gezondheidsbeleid beïnvloedde. Onderstaande grafieken geven hier een overzicht van.

We stellen vast dat COVID-19 de meeste impact had op het beleid rond mentaal welbevinden. 1 op de 5 kinderopvanginitiatieven geeft aan dat COVID-19 hun beleid negatief heeft beïnvloed, waardoor ze niet in dezelfde mate konden inzetten op het thema mentaal welbevinden (19%) (zie [grafiek 60](#)).

Voor de overige gezondheidsthema's geven minstens 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven aan dat COVID-19 geen impact had op hun preventieve gezondheidsbeleid: voeding (68%), beweging (73%), lang stilzitten (78%), roken (95%) en alcohol (93%).

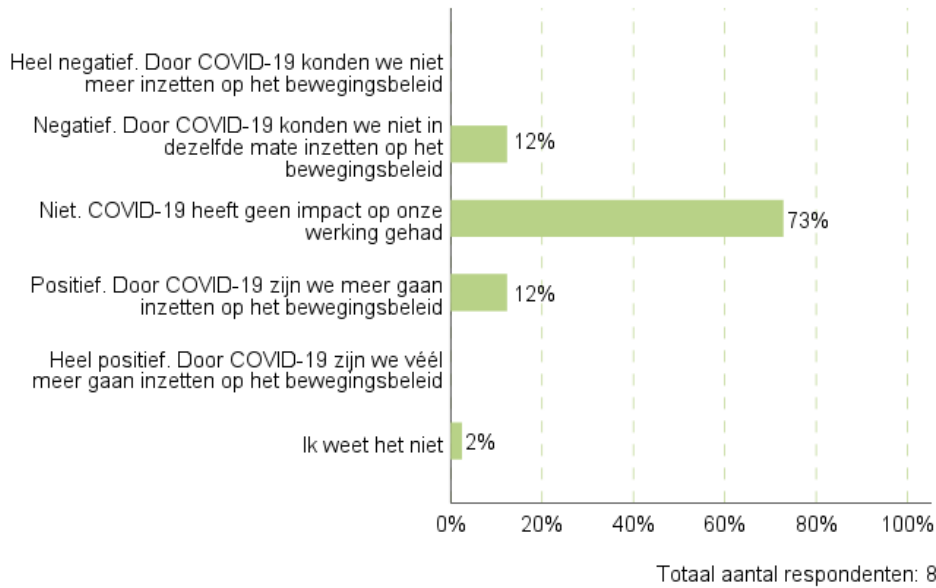
57 Hoe werd het voedingsbeleid in jouw kinderopvang de voorbije 3 jaar beïnvloed door COVID-19?

De respondent kon één antwoord selecteren.

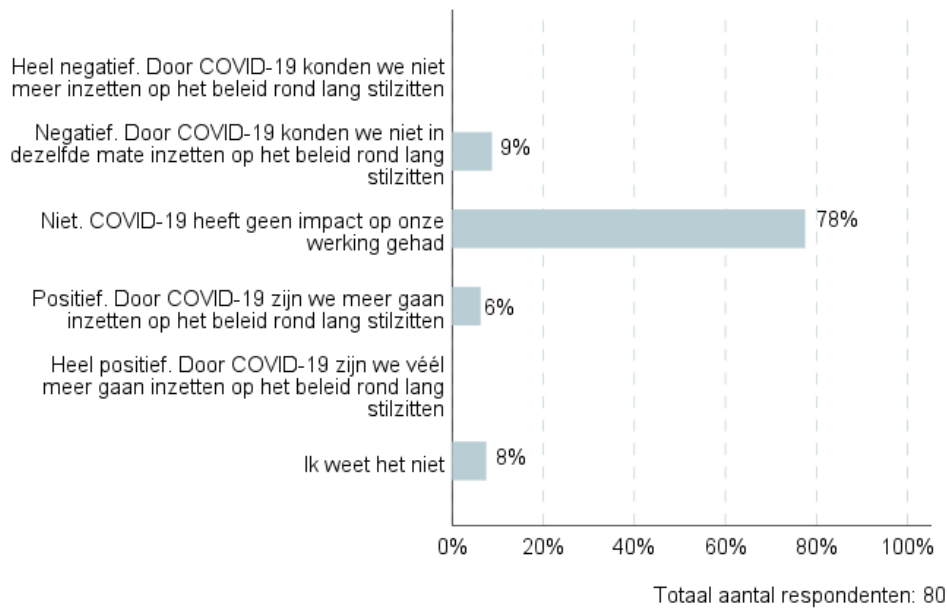
58 Hoe werd het bewegingsbeleid in jouw kinderopvang de voorbije 3 jaar beïnvloed door COVID-19?

De respondent kon één antwoord selecteren.

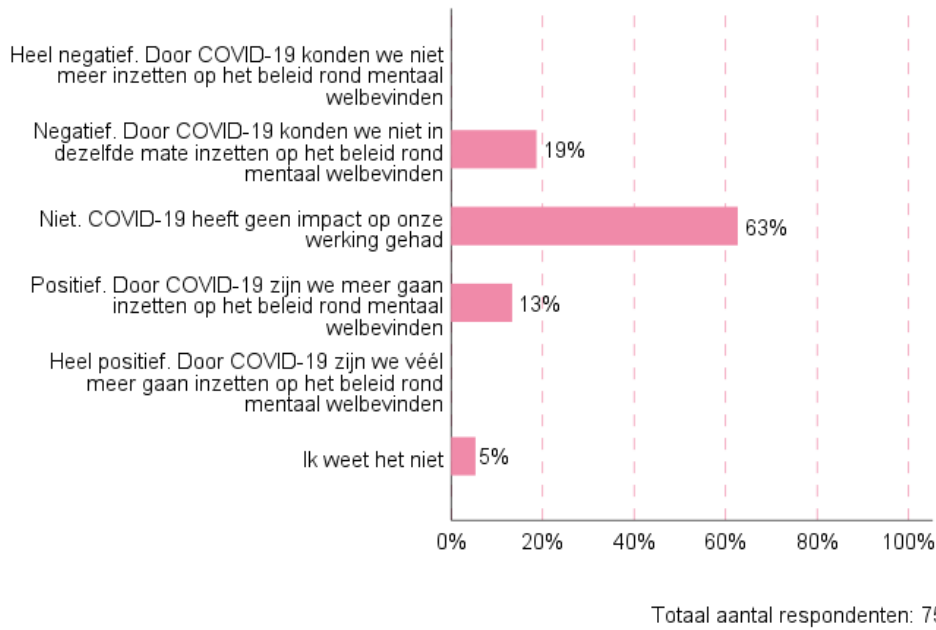
59 Hoe werd het beleid rond minder lang stilzitten in jouw kinderopvang de voorbije 3 jaar beïnvloed door COVID-19?

De respondent kon één antwoord selecteren.

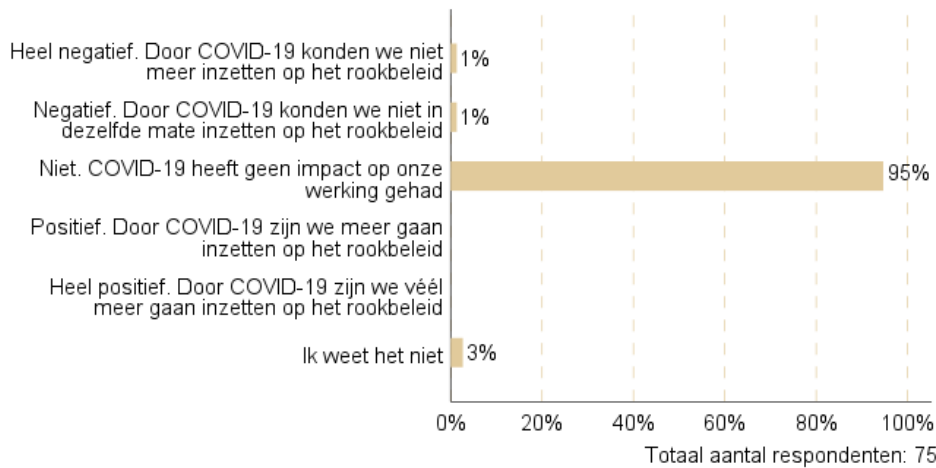
60 Hoe werd het beleid rond mentaal welbevinden in jouw kinderopvang de voorbije 3 jaar beïnvloed door COVID-19?

De respondent kon één antwoord selecteren.

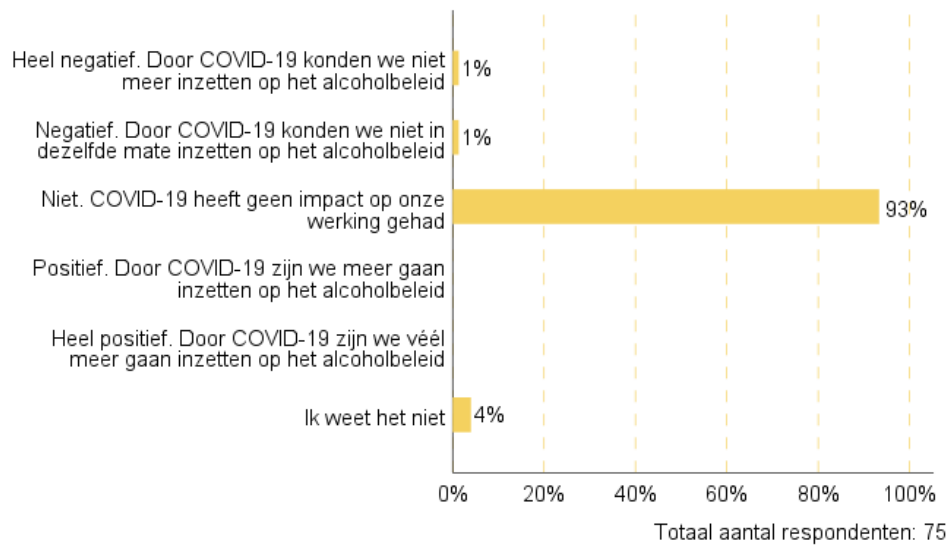
61 Hoe werd het rookbeleid in jouw kinderopvang de voorbije 3 jaar beïnvloed door COVID-19?

De respondent kon één antwoord selecteren.

62 Hoe werd het alcoholbeleid in jouw kinderopvang de voorbije 3 jaar beïnvloed door COVID-19?

De respondent kon één antwoord selecteren.

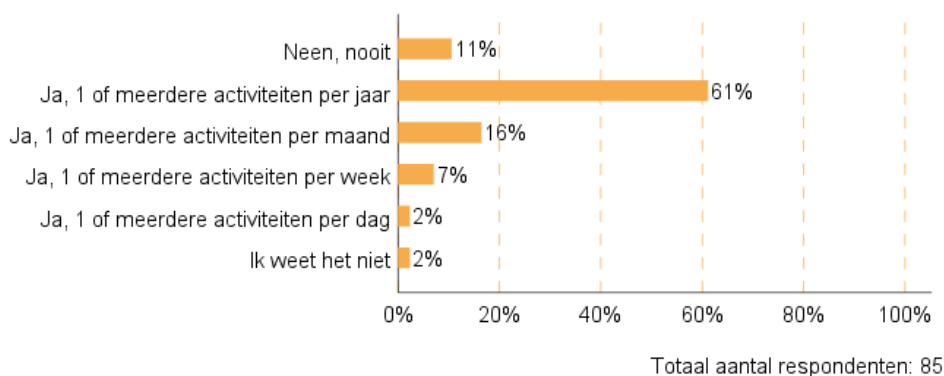
BIJLAGE 2. RESULTATEN EXTRA VRAGEN

In het rapport ligt de focus op de kwaliteitscriteria en de bespreking van de vragen die werden gesteld om na te gaan hoeveel kinderopvanginitiatieven aan deze criteria voldoen. Naast de *must know*-vragen die gelinkt zijn aan de criteria, bevatte de vragenlijst ook nog een beperkte set *nice-to know*-vragen. Onderstaande grafieken bundelen per thema de resultaten op deze extra vragen.

VOEDING

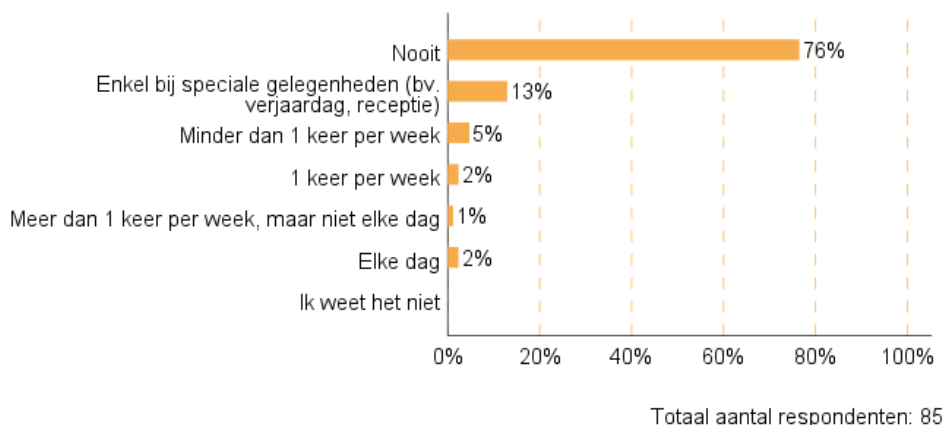
63 Organiseert jouw kinderopvang activiteiten voor kinderen rond gezonde voeding? (bv. knutselactiviteiten, verhalen over gezonde voeding, samen gezonde maaltijden of tussendoortjes bedenken en bereiden, een uitstap naar de fruitwinkel, een moestuin aanleggen en onderhouden)

De respondent kon één antwoord selecteren.

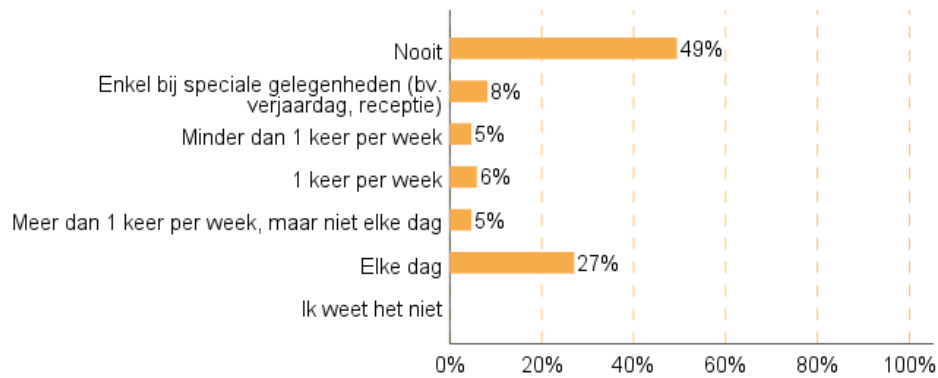
64 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang lichte, ongezoete kruiden- of vruchtenthee (bv. linde, kamille) aan?

De respondent kon één antwoord selecteren.

65 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang witte melk (ongezoet) of sojadrnk natuur (ongezoet en calciumverrijkt) aan?

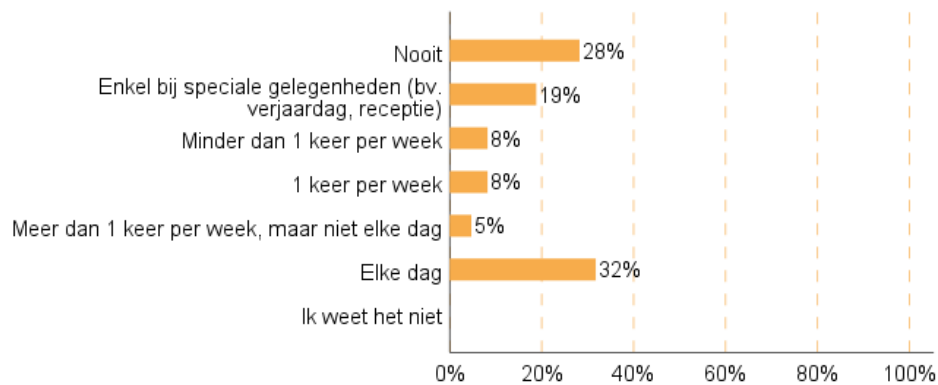
De respondent kon één antwoord selecteren.

Totaal aantal respondenten: 85

66 Hoe vaak biedt jouw kinderopvang verse groentesoep aan?

De respondent kon één antwoord selecteren.

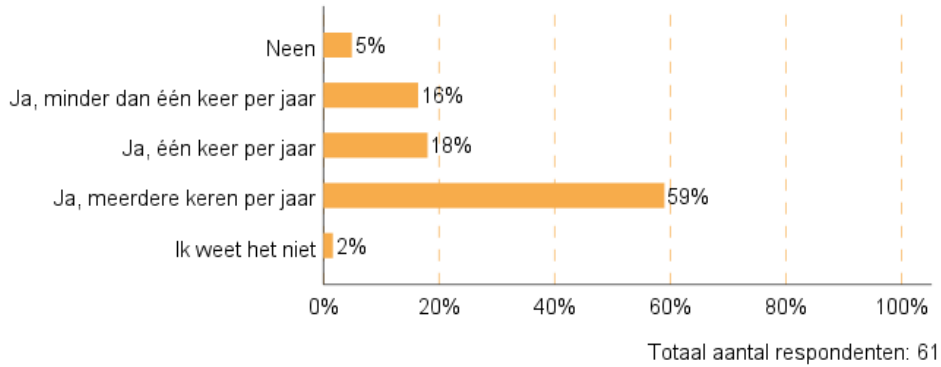

Totaal aantal respondenten: 85

67 Communiqueert jouw opvang de afspraken en/of regels om gezonde voeding te stimuleren bij de kinderen actief naar de kinderen of ouders?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=24, 28%).

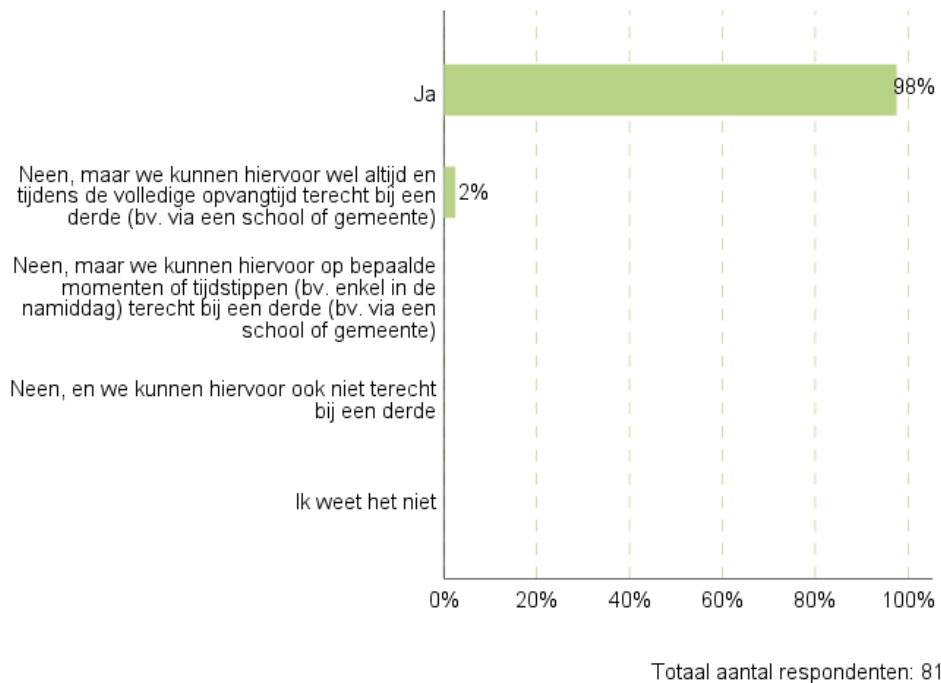
De respondent kon één antwoord selecteren.

BEWEGING

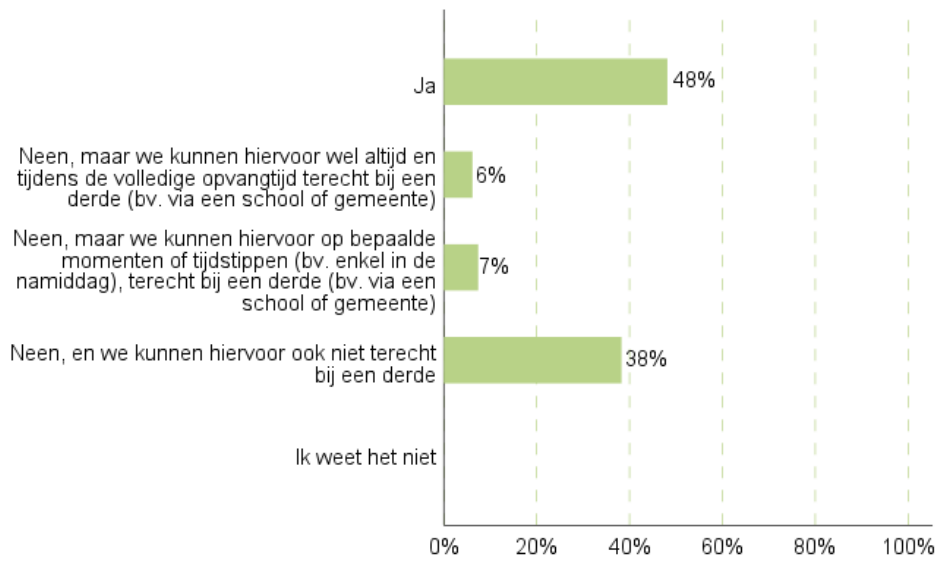
68 Is er een speelplaats/buitenruimte in openlucht of tuin (bv. grasplein, moestuin) aanwezig in jouw kinderopvang?

De respondent kon één antwoord selecteren.

69 Is er een overdekte speelplaats/buitenruimte in jouw kinderopvang?

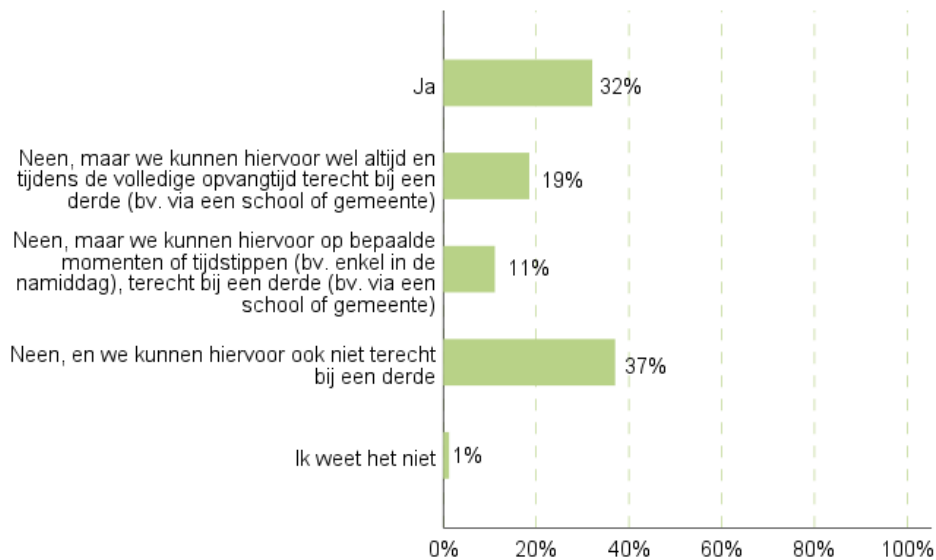
De respondent kon één antwoord selecteren.

Totaal aantal respondenten: 81

70 Zijn er basket-, voetbal- of andere sportvelden (*niet op de speelplaats via bv. veldlijnen*) in jouw kinderopvang?

De respondent kon één antwoord selecteren.

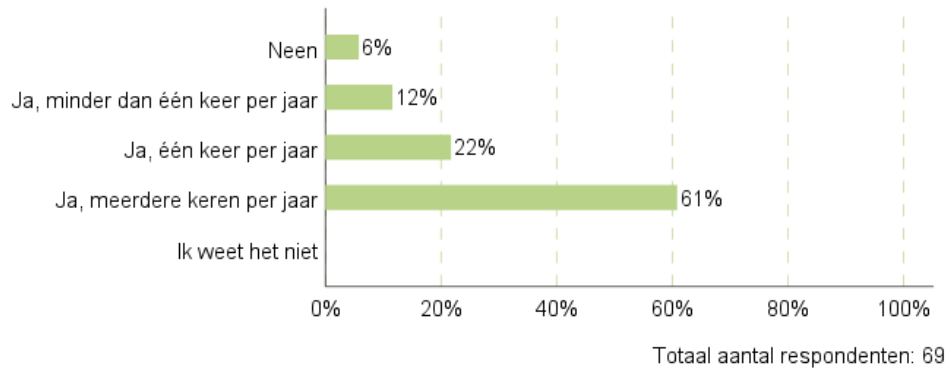

Totaal aantal respondenten: 81

71 Communiqueert jouw kinderopvang de afspraken en/of regels om beweging te stimuleren bij kinderen actief naar de kinderen of ouders?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=12, 15%).

De respondent kon één antwoord selecteren.

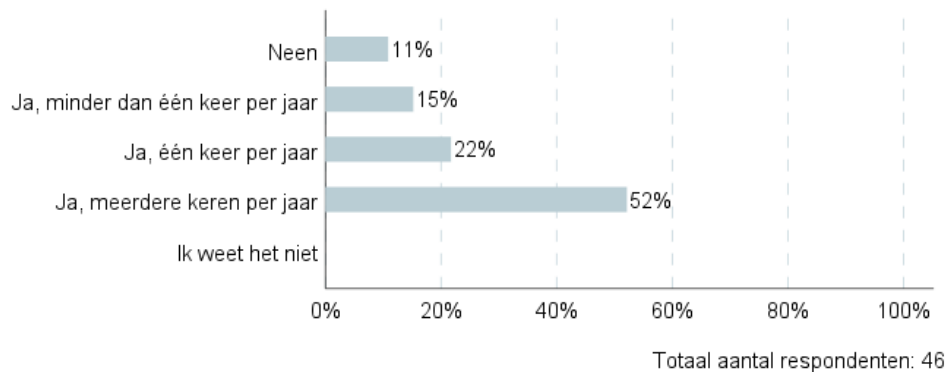

LANG STILZITTEN

72 Communiqueert jouw kinderopvang de afspraken en/of regels om lang stilzitten bij kinderen te vermijden actief naar de kinderen of ouders?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=34, 43%).

De respondent kon één antwoord selecteren.

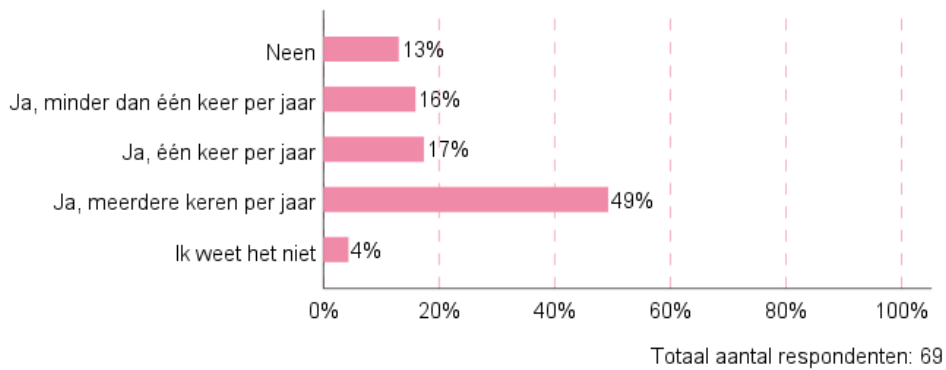

MENTAAL WELBEVINDEN

73 Communiqueert jouw kinderopvang de afspraken en/of regels rond (het bevorderen van) het mentaal welbevinden bij de kinderen actief naar de kinderen of ouders?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=6, 8%).

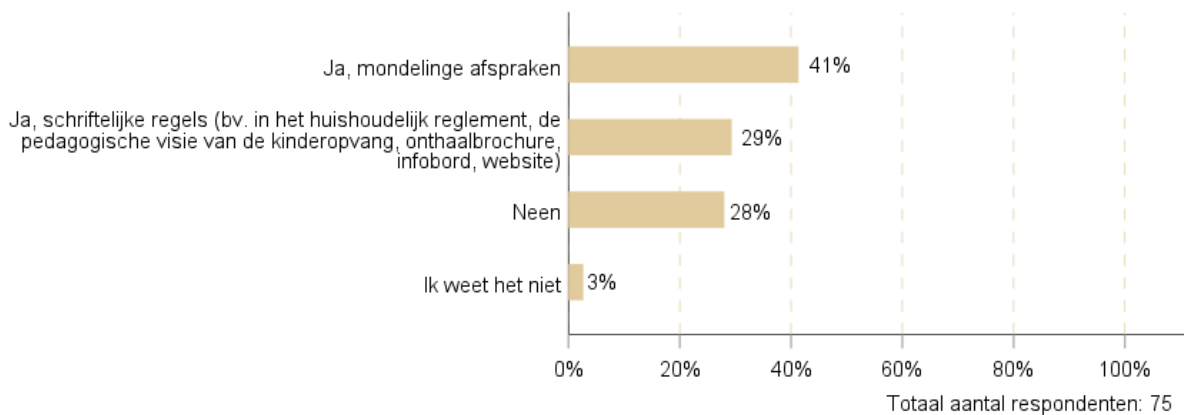
De respondent kon één antwoord selecteren.

ROKEN

74 Heeft jouw kinderopvang afspraken en/of regels (los van het wettelijk rookverbod) met externen rond roken in de omgeving van de kinderen?

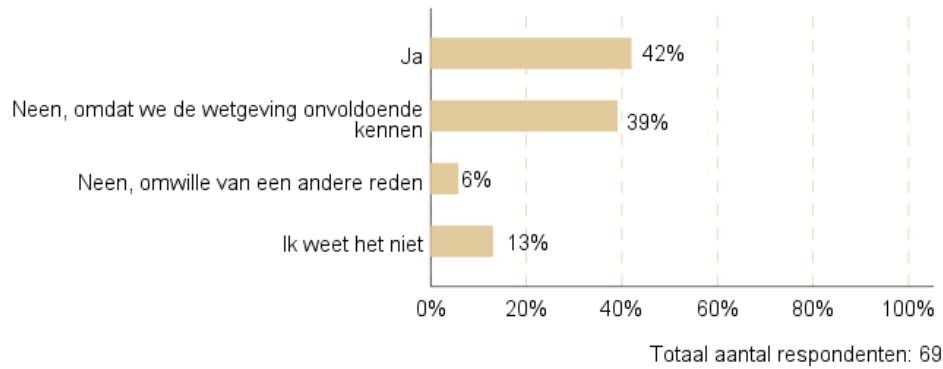
De respondent kon meerdere antwoorden selecteren.

75 Is de e-sigaret opgenomen in de afspraken en/of regels voor de ouders, medewerkers en/of externen rond roken in de omgeving van de kinderen?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=6, 8%).

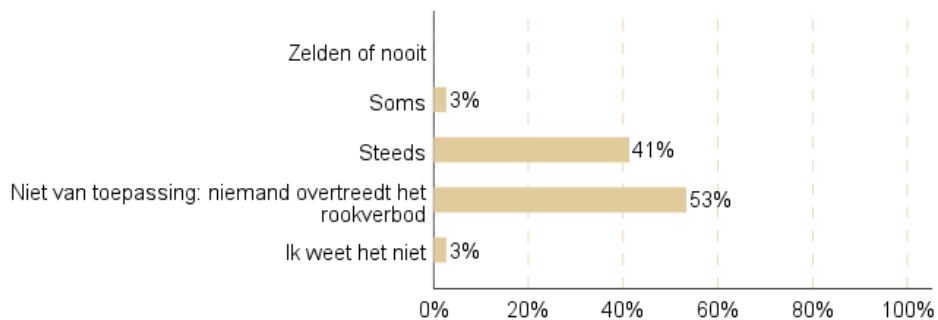
De respondent kon één antwoord selecteren.

76 Worden medewerkers (dit zijn ook jobstudenten, stagiaires, vrijwilligers) die de afspraken/regels en/of het wettelijk rookverbod in jouw kinderopvang overtreden, hierop aangesproken?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=6, 8%).

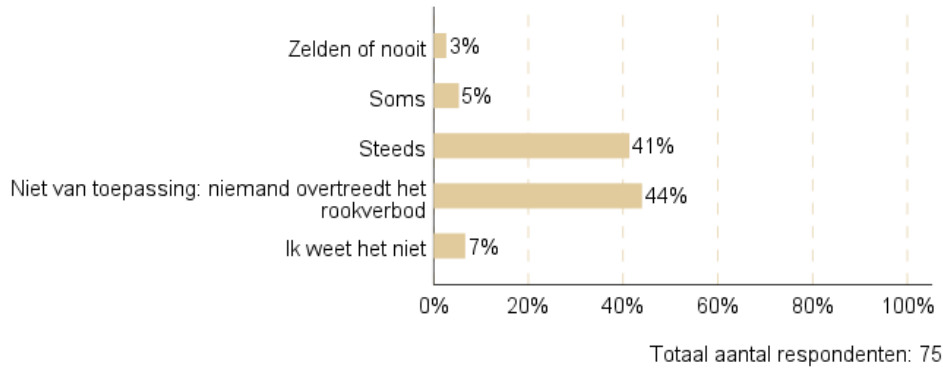
De respondent kon één antwoord selecteren.

77 Worden ouders die de afspraken/regels en/of het wettelijk rookverbod in jouw kinderopvang overtreden, hierop aangesproken?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=6, 8%).

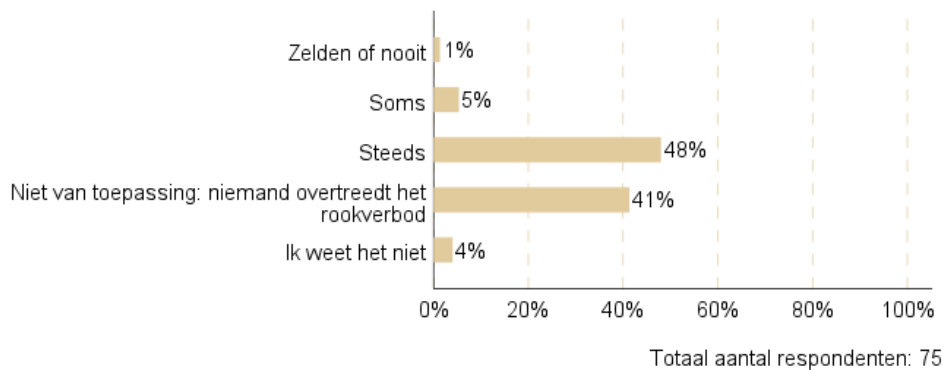
De respondent kon één antwoord selecteren.

78 Worden externen (bv. stagementoren, leveranciers, bezoekers, inspecteurs) die de afspraken/regels en/of het wettelijk rookverbod in jouw kinderopvang overtreden, hierop aangesproken?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben of dit niet wisten (N=6, 8%).

De respondent kon één antwoord selecteren.

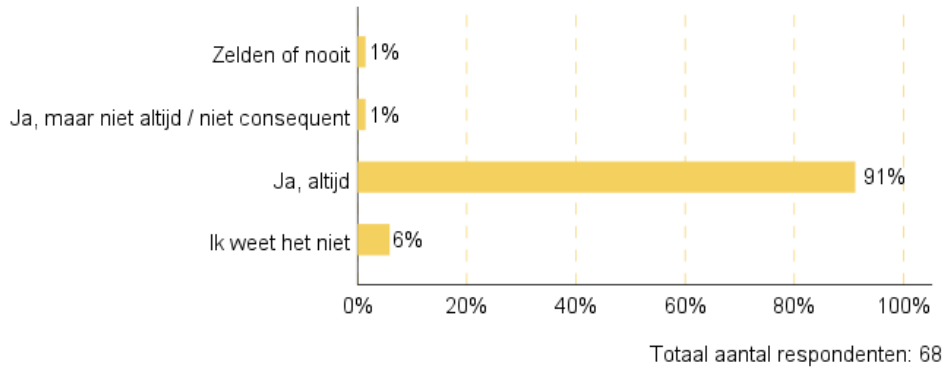

ALCOHOL

79 Treedt jouw kinderopvang op wanneer een medewerker de afspraken en/of regels overtreedt m.b.t. geen alcohol drinken tijdens de werkuren?

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben voor medewerkers over drinken van alcohol tijdens de werkuren of dit niet wisten (N=7, 9%).

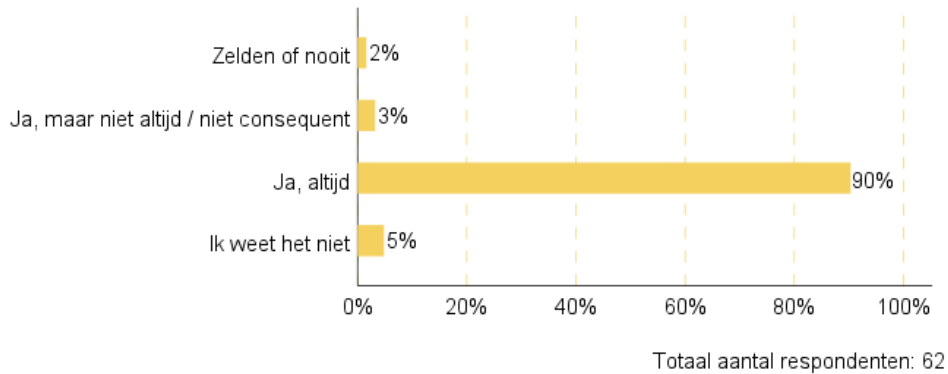
De respondent kon één antwoord selecteren.

80 Treedt jouw kinderopvang op wanneer een medewerker de afspraken en/of regels overtreedt m.b.t. geen alcohol drinken tijdens werkgerelateerde activiteiten/evenementen? (bv. tijdens wandelingen, feestjes in de omgeving van kinderen)

Deze vraag werd niet gesteld aan kinderopvanginitiatieven die aangaven geen afspraken en/of regels te hebben voor medewerkers over drinken van alcohol tijdens werkgerelateerde activiteiten/evenementen of dit niet wisten (N=13, 17%).

De respondent kon één antwoord selecteren.

COLOFON

Deze publicatie is een realisatie van het [Vlaams Instituut Gezond Leven vzw](#) in opdracht van het [Departement Zorg](#). Meer informatie op www.preventiepeiling.be of via preventiepeiling@gezondleven.be.

AUTEUR

Barbara Willems (projectmedewerker Preventiepeiling, Vlaams Instituut Gezond Leven vzw)

MET DANK AAN

PROJECTMEDEWERKERS PREVENTIEPEILING

Lien Van der Biest – projectmanager
(Vlaams Instituut Gezond Leven vzw)

Dorine Maes – projectmedewerker
(Vlaams Instituut Gezond Leven vzw)

Barbara Willems – projectmedewerker
(Vlaams Instituut Gezond Leven vzw)

THEMA-EXPERTEN

Pieter Debognies – roken
(Vlaams Instituut Gezond Leven vzw)

Marie-Claire Lambrechts – alcohol
(VAD)

Rosa Luyten – voeding
(Vlaams Instituut Gezond Leven vzw)

Veerle Soyez – mentaal welbevinden
(Vlaams Instituut Gezond Leven vzw)

Annelies Vandenberghe – beweging en lang stilzitten
(Vlaams Instituut Gezond Leven vzw)

DE LEDEN VAN DE PROJECTGROEP PREVENTIEPEILING

Pieter Debognies (Vlaams Instituut Gezond Leven vzw), **Hendrik Delagrange** (SERV), **Stefaan Demarest** (Sciensano), **Femke De Meester** (Vlaams Instituut Gezond Leven vzw), **Roos Goemaere** (Logo Midden-West-Vlaanderen), **Joëlle Konings** (Departement Zorg), **Marie-Claire Lambrechts** (VAD), **Koen Milisen** (Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen), **Sarah Reyntens** (Logo Gezondplus), **Ruth Sederel** (Vlaams Instituut Mondgezondheid), **Sofie Sevenants** (Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen), **Veerle Soyez** (Vlaams Instituut Gezond Leven vzw), **Annelies Vandenberghe** (Vlaams Instituut Gezond Leven vzw), **Laura Vandeweghe** (Vlaams Instituut Gezond Leven), **Guido Van Hal** (UAntwerpen)

EINDREDACTIE EN LAYOUT Vlaams Instituut Gezond Leven vzw

© 2023, Vlaams Instituut Gezond Leven vzw, All rights reserved

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor educatieve, pedagogische en sociale doeleinden die geen commercieel oogmerk hebben, mag al het materiaal vrij gebruikt worden mits correcte bronvermelding van deze publicatie. www.gezondleven.be

VLAAMS INSTITUUT
**GEZOND
LEVEN**

Valpreventie.be
Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen

